

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย

พฤษภาคม 2558

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

พฤษภาคม 2558

สุธิษณา ไตรณยานนท์. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ, อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กระบวนวิจัยและพัฒนาแบบมี 3 ระยะ คือ 1) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA 2) การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยแบบแผนการทดลองใช้แบบ One Group Pretest-Protest Design กับกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent Sample 3) การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA โดยให้ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง จำนวน 6 คน ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลความคิดเห็นของครูปฐมวัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ และจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.0 แสดงว่า รูปแบบมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

2. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA กลุ่มทดลองมีความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.83 – 5.00 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ได้

THE DEVELOPMENT OF PRISA LEARNING MODEL FOR PROMOTING HONESTY
OF YOUNG CHILDREN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2015

Sutisana Totanayanon. (2015). *The Development of PRISA Learning Model for Promoting Honesty of Young Children*. Dissertation, Ed.D. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Inst. Dr.Monthira Charupheng, Assoc. Prof. Chusri Wongrattana, Inst. Dr.Woranart Raksakulthai.

The purpose of this research was to develop the PRISA learning model to promote young children's honesty. This study consisted of 3 steps: 1) Establishing the learning model of PRISA, 2) Testing the performance of the learning model by One Group Pretest-Posttest Design with 15 second year kindergarten students, aged 5 to 6 in WatLoung wittaya School, Lampang in the 1st semester of academic year 2013. The sample was selected by purposive sampling and the data were analyzed by using means, standard deviation (S.D.) and dependent sample t-test, 3) Extending the PRISA learning model. The model was used and evaluated by six early childhood teachers who teach the second year kindergarten students in the 2nd semester of academic year 2013, schools under the office of Lampang Educational Service Area. The data were analyzed and summed up along the teachers' thinking questionnaire.

The results of research were as follows:

1. PRISA learning model to promote young children's honesty comprised 5 steps of Perception (P), Reflective thinking (R), Interaction (I), Sharing (S), and Application (A). The IOC of PRISA, after 5 experts assessed it, was 0.6-1.0 which was shown that the model contents appropriateness and implementation to promote young children's honesty.
2. Regarding the results of PRISA learning model to promote young children's honesty found that after using the PRISA, the honesty of experimental group was higher than before the experiment with statistical significance at the level of $p < .01$
3. The satisfaction of the six early childhood teachers after using PRISA were in the highest at 4.83-5.00 of the standard deviation (S.D.) which was shown that the model contents appropriateness and implementation to promote young children's honesty.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษา และ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีคุณค่า ทำให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ อาจารย์จิรวรรณ กาละดี อาจารย์ภาวิณี แสงทิวสุข ดร.นฤมล เนียมหอม อาจารย์ วราภรณ์ ไบภักดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิรินารถ วัฒนกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนมพร ศิริภาพร และ อาจารย์ชนินฐา วิเศษคุปต์ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนวัดหลวงวิทยา โรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า โรงเรียนอนุบาลแม่ทะ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร โรงเรียนบ้านนาแก้ว และ โรงเรียนบ้านหลุก ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือ ในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสันต์ คุณแม่นลินี ราชสีห์ และขอขอบคุณ คุณภัทราวุธ ไตรณยานนท์ เครือญาติทุกคน และเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รุ่นที่ 6 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือ ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามมาในที่นี้

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

สุธิษณา ไตรณยานนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	7
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	7
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	8
ตัวแปรที่ศึกษา	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย	11
สมมติฐานในการวิจัย	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์	15
ความหมายของความซื่อสัตย์	15
ความสำคัญของความซื่อสัตย์	17
ประเภทของความซื่อสัตย์	17
คุณลักษณะของความซื่อสัตย์	20
แนวทางการส่งเสริมความซื่อสัตย์	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์	28
ความมีวินัยในตนเอง	28
ความรับผิดชอบ	46
ความรู้ผิดชอบชั่วดี	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ)	
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	61
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์	61
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา	65
ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม	67
ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์	70
แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ	72
การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)	82
กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริม ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	86
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	90
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	93
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	118
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	120
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	120
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระสัทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	131
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	136
ความมุ่งหมายของการวิจัย	136
วิธีดำเนินการวิจัย	136

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ)	
สรุปผลการวิจัย	138
อภิปรายผล	139
ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย	146
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	147
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	148
บรรณานุกรม	149
ภาคผนวก	159
ภาคผนวก ก	160
ภาคผนวก ข	163
ภาคผนวก ค	198
ภาคผนวก ง	226
ประวัติย่อผู้วิจัย	232

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความ ซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กับแนวคิด ทฤษฎี และ การจัดการเรียนรู้	89
2 การวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์ตามลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์	103
3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Protest	114
4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความ ซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	123
5 ค่าดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	125
6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	128
7 ค่าดัชนีความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA ของครูปฐมวัย	129
8 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	131
9 ข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย	133
10 ผลการประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	134

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริม ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	13
2 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	91
3 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ เด็กปฐมวัย	101
4 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริม ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	112
5 การดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อ ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	115
6 การดำเนินการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	117

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“...ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นพื้นฐานของความสุขอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี มีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช

พระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า. 2554: 66) จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรพัฒนาให้แก่เด็กและเยาวชนไทย หากทุกคนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี และทำหน้าที่ของตนเองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตย่อมทำให้ประเทศชาติมีความเจริญและสงบสุข แต่ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ การคอร์รัปชัน ตลอดจนพฤติกรรม ความไม่โปร่งใสของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ดังรายงานการจัดอันดับขององค์การ เพื่อความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) ผลปรากฏว่าจากการจัดอันดับในปี 2553 ประเทศไทยมีตัวเลขดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ปัญหาคอร์รัปชัน อยู่ที่ 3.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 อยู่ในอันดับ 80 จาก 180 ประเทศทั่วโลก (ศูนย์คุณธรรม และหน่วยงานองค์การภาคียุทธศาสตร์ 22 องค์กร. 2554: 2) จากรายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ซึ่งปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากการที่สมาชิกในสังคมขาดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยสถาบันหลัก ทั้งสถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันโรงเรียน ที่มีบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังขัดเกลา และส่งเสริม ความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้ความซื่อสัตย์จะได้อยู่ห่างไกลอย่างมั่นคงในสังคมไทยต่อไป

ความซื่อสัตย์ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวทารกมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม การที่บุคคลจะรู้สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรประพฤติหรือไม่นั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูและการเลียนแบบพฤติกรรม ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก ซึ่งการปลูกฝังและการเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์ให้แก่สมาชิกในสังคมควรเริ่มปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่วัยปฐมวัย เพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเด็กปฐมวัยมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่กำลังเริ่มต้น

พัฒนาทักษะการคิดในเชิงนามธรรม เช่น การกระทำที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จึงนับได้ว่าเป็นวัยที่สำคัญต่อการเริ่มต้นส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กในวัยนี้สามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ดังนั้นหากต้องการส่งเสริมหรือปลูกฝัง แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงให้เกิดขึ้นในเด็กวัยนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักต่อธรรมชาติการเรียนรู้ดังกล่าวของเด็กและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กนำตนเองเข้าสู่ประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง (อดิสร จันทรสข. 2548: 1 – 2)

ดังนั้นการปลูกฝังความซื่อสัตย์ จึงต้องค่อยๆ เสริมสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนของการพัฒนาเป็นระยะ และมีความต่อเนื่อง พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กนั้นมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม จะส่งผลดีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของเพียเจต์ที่กล่าวว่า การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง อย่างเป็นรูปธรรม และการคิดเหตุผลทางจริยธรรมของเด็กในวัยนี้ยังอาศัยรูปธรรมและทักษะของแต่ละคน เหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมคือเหตุผลที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือจับต้องได้ โดยเด็กจะตัดสินใจเอาทางเลือกที่คิดว่าถูกและมีความเหมาะสมซึ่ง ขึ้นอยู่กับความสนใจของเขาและการตัดสินใจว่าอะไรผิดมากหรือน้อย จะถือเอาขนาดของความเสียหายที่เด็กได้ทำไปคือทำของเสียหายมากก็ผิดมาก ทำของเสียหายน้อยก็ผิดน้อย ส่วนในเรื่องของเจตนาจะทำผิดหรือไม่ได้เจตนาอันเด็กยังไม่คำนึงถึง และพฤติกรรมที่ด้งามถูกต้องตามเหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับรางวัลตอบแทนหรือคำชมเชย หรือ สิ่งตอบแทนต่างๆ เช่น ขนม หรือเงิน ที่ได้จากการกระทำ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 36; อ้างอิงจาก Bell-Gredler. 1986: 70 – 71; ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 77; นางลักษณวี วัชรชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตราเจริญกุล. 2551: 17)

การสร้างลักษณะนิสัยความซื่อสัตย์เป็นหน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความงอกงามในทุกๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ เป้าหมายสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ คือ ความสำนึกในความซื่อสัตย์ นิสัยความเป็นคนซื่อสัตย์ ประพฤติตนอยู่บนฐานความซื่อสัตย์ และเพื่อให้กระบวนการศึกษาเล่าเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสม ทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องช่วยกันรับผิดชอบ ตั้งแต่ผู้บริหาร ต้องถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญคอยกำกับดูแลติดตามอย่างใกล้ชิดกระบวนการเรียนก็ต้องถูกต้องเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานของเด็ก ซึ่งการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตก็เหมือนกับการปลูกฝังคุณลักษณะอื่นๆ คือ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา เชื่อว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนพึงประพฤติปฏิบัติและต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกิจนิสัยควบคู่กับการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และได้เห็นตัวอย่างของจริงที่ถูกต้องด้วยการสร้างพฤติกรรมซื่อสัตย์ให้กับเด็กเป็นเรื่องที่ต้องทำต่อเนื่องเป็นเวลานานตลอดเวลาที่เด็กได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน โดยปลูกฝังสร้างนิสัยให้นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ให้เด็กได้รู้ ได้เห็น จากของจริง เหตุการณ์จริง และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริง จะทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่แท้จริง

มากขึ้น กระบวนการและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ต้องทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและหล่อหลอม ลักษณะนิสัยนี้ให้เกิดขึ้น คงอยู่อย่างแน่นแฟ้น มั่นคง การได้รู้ได้เห็นของจริงจะทำให้เด็กเกิดศรัทธาและความเชื่อมั่น ยิ่งถ้าผู้เป็นพ่อแม่ผู้ใกล้ชิด เคียงบ่มเชิด ก็จะช่วยสร้างศรัทธาให้เกิดได้ง่ายและมากยิ่งขึ้น (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544: 71)

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์ พบว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สูงจะมีลักษณะนิสัยด้าน ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งลักษณะนิสัยทั้ง 3 นี้ ควรปลูกฝังให้เกิดแก่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาที่ลักษณะนิสัยต่างๆ และเป็นช่วงที่ไวต่อการรับการปลูกฝัง ส่งเสริม จริยธรรมหรือลักษณะนิสัยต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง หากเด็กในวัยนี้ได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีและยาวนานในเรื่องต่างๆ ด้วยความเข้าใจ สังคมไทยก็จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 22; ดาวนาภา กิตติสาร. 2546: 72; สมพร ภัทรพงศ์กิจ. 2551: 64 – 65; กรมวิชาการ. 2544: 147)

ดังนั้นในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ จึงควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีความรู้ผิดชอบชั่วดีก่อน เนื่องจากความมีวินัยในตนเองจะทำให้เด็กสามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจาใจ สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้ เคารพในสิทธิของกันและกัน กล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความมีวินัยในตนเองมีความหมายใกล้เคียงกับ ความรับผิดชอบ แต่ความมีวินัยในตนเองเน้นการควบคุมตนเองให้ทำงานสำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนความรับผิดชอบเป็นการควบคุมตนเองในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงโดยยอมรับผลของการปฏิบัติงานนั้นๆ ของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ แล้วนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่นตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริตจะส่งผลให้เด็กสามารถทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานหน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 77; Browne. 1958: 58; ปรีชา ธรรมมา. 2545: 33 – 38; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537: 5 – 6) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544: 147 – 148) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองจะต้องมีความรู้ผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ไม่ประพฤติชั่ว มุ่งทำแต่ความดี และมีจิตใจที่ผ่องใส

การส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ควรกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปและกระทำอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดการซึมซับสู่จิตใจของเด็กและบังเกิดผลดีในระยะยาว โดยเริ่มจากการให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก และ

แบบอย่างในรูปแบบต่างๆ เช่น นิทาน ข่าว การเล่าเรื่องประกอบภาพ บทบาทสมมติ เป็นต้น แล้วชวนเด็กพูดคุยถึงสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ไม่ควรทำ หรือมีผลอย่างไรถ้าทำหรือไม่ทำ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจในพฤติกรรมของตัวแบบและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งตามต่อไป และต้องให้เด็กได้ฝึกฝนตนเอง เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ ตลอดจนความรู้สึกของตนเอง ซึ่งการบ่มเพาะลักษณะนิสัยทั้งสามด้านจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เด็กเกิดความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งควรเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดในสิ่งที่ตนเองกระทำ ซึ่งเมื่อเด็กมีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งที่เขาเรียนรู้ก็จะเกิดการจดจำได้ดียิ่งกว่าการท่องจำจากหนังสือหรือคำบอกของผู้ใหญ่ และเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเอง มีประสบการณ์ในมิติต่างๆ จากการตั้งคำถามและการเชื่อมโยงของครูผู้สอน เด็กก็จะสามารถคิดพิจารณาอย่างใคร่ครวญด้วยตนเองได้ว่า เขาสามารถนำการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง ซึ่งเด็กจะสามารถพัฒนาทักษะการคิดการตัดสินใจ ตลอดจนการกระทำ และการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ในที่สุด ประกอบกับให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก ซึ่งเด็กจะได้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบในงานที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เคารพสิทธิของผู้อื่น ดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม และปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 80 – 81; ประภาพรณ เอี่ยมสุภาชาติ. 2539: 766 – 767; อติศร จันทรสุข. 2549: บทสรุปผู้บริหาร) ซึ่งการส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานดังกล่าวนี้จะนำไปสู่พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อบ่มเพาะลักษณะนิสัย ด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งเป็นฐานของความซื่อสัตย์ต่อไปภายใต้หน้าซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มาใช้ดังนี้ 1) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคล เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น และสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิสนา แหมมณี. 2545: 14 – 15) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบลูมที่เชื่อว่า การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัด สิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้ เกิดการรับรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิสนา แหมมณี. 2546: 45) 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ซึ่งแบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่

จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ตัวแบบนี้ทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน หรือมีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น หรือมีผลยับยั้งการเกิดพฤติกรรมของผู้สังเกต (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 50 – 51) 4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ สกินเนอร์ ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม การเสริมแรงทางบวกจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น การชมเชย การปรบมือ การให้รางวัล เป็นต้น 5) แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่让孩子们ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม เป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การร่วมกันทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จ ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 34) 6) การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22) โดยผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงามและ ได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ แบบ PRISA นี้ได้ผ่านกระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ การทดสอบ ประสิทธิภาพ รูปแบบ และการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางให้แก่ครูปฐมวัย ในการนำไปจัดการเรียนรู้และส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านความมีวินัย ในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัย ทั้ง 3 ด้าน คือ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งครูปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยมีการกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง

กลุ่มที่ 2 ครูปฐมวัยซึ่งปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามกระบวนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ มีจำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง ครั้งที่ 1 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลแม่ทะวิทยา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง ครั้งที่ 2 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 ระยะการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA และได้รับการวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ก่อน และ หลัง การจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

ระยะที่ 3 ระยะการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 คน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 คน โรงเรียนบ้านนาแก้ว จำนวน 1 คน และโรงเรียน บ้านหลุก จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA ไปใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

กลุ่มที่ 2 เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 32 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2/5 จำนวน 34 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 22 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนนาแก้ว ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหลุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียน การสอนแบบ PRISA จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัย โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ระยะเวลาในการการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัย และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการใช้รูปแบบ การเรียนรู้ แบบ PRISA แผนการจัดประสบการณ์ แบบวัดความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมิน การใช้รูปแบบการเรียนรู้ของครูปฐมวัย รวมถึงการศึกษานำร่อง (Pilot study) คือ ระหว่างภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ถึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

2. ระยะเวลาในการทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริม ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

3. ระยะเวลาในการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเผยแพร่ขยายผล รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยให้ครูปฐมวัยใช้ และ ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ความคิดเห็นของครูปฐมวัยหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
2. ตัวแปรตาม คือ ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความซื่อสัตย์** หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกอย่างเหมาะสมถูกต้องดีงาม และประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะนิสัย 3 ด้าน ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยพื้นฐานที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ดังนี้ 1) ด้านความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และการอดทนรอคอย สิ่งที่ต้องการ 2) ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิม หลังทำกิจกรรมเสร็จ และ 3) ด้านความู้ผิดชอบชั่วดี ได้แก่ พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการบอกได้ว่า สิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดที่ไม่ควรกระทำจากนิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน และการที่รับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้าง

2. **การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้** หมายถึง กระบวนการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผ่านการดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 **การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA** หมายถึง การศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ และรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ แบบ PRISA รวมทั้งสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบ PRISA แผนการจัดประสบการณ์ แบบวัดความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้ของครูปฐมวัย จากนั้นนำรูปแบบการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและทดลองนำร่องโดยผู้วิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

2.2 **การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA** หมายถึง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA

2.3 การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยให้ครูปฐมวัยใช้ และประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลความคิดเห็นของครูปฐมวัยหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ แนวคิด หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่เด็กได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงาม และได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามข้อตกลง ที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กที่มีอายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA โดยนำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ แนวคิด หลักการเรียนรู้ แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาบูรณาการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) ได้นำแนวคิดของบลูม มาใช้ ซึ่งบลูม ได้ให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้เด็กได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้น หากเราต้องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่เด็ก เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ ที่ช่วยให้เด็กเกิดการรับรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้ อีกทั้งในขั้นนี้ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ ที่ให้ความสำคัญต่อตัวแบบโดยเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ ทำหน้าที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบนี้ อาจเป็นบุคคลจริง ๆ หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ นิทาน การ์ตูน การเล่าเรื่องจากภาพ วิชวล เทคโนโลยี เป็นต้น ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) ได้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย และได้นำทฤษฎีของเพียเจต์ มาใช้ซึ่งเชื่อว่า การให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ชิม ชบ ประสบการณ์เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และปรับโครงสร้างทางปัญญา จะเป็นพื้นฐานในการคิดหาเหตุผล และมีพัฒนาทางจริยธรรมที่สูงขึ้น ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (S = Sharing) ได้นำแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ที่จะให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม อีกทั้งช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่น และในขั้นนี้ได้้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (I = Interaction) ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์ มาใช้โดยให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การได้มี

ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว จะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น อีกทั้งการให้เด็กได้เข้ากลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น ได้เรียนรู้จากการตัดสินใจ ทางจริยธรรม และอภิปรายร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับผู้อื่น อันจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์ มาใช้ ซึ่งเพียเจต์ ให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อยๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ ตัดสินใจ โดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆทางสังคม เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปราย อาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน หรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นได้ ส่วนทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ สามารถนำมาใช้ได้ทุกขั้นตอนของรูปแบบ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ครูจะให้การเสริมแรงทางบวก เช่น การชมเชย การปรบมือ เป็นต้น เพื่อให้พฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมีอัตราที่เพิ่มขึ้น

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถแสดง ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์
 - 1.1 ความหมายของความซื่อสัตย์
 - 1.2 ความสำคัญของความซื่อสัตย์
 - 1.3 ประเภทของความซื่อสัตย์
 - 1.4 คุณลักษณะของความซื่อสัตย์
 - 1.5 แนวทางการส่งเสริมความซื่อสัตย์
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์
 - 2.1 ความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.3 ประเภทของความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.4 ลักษณะของความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.5 แนวทางการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
 - 2.2 ความรับผิดชอบ
 - 2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 2.2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 2.2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ
 - 2.2.4 ลักษณะของความรับผิดชอบ
 - 2.2.5 แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบ
 - 2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

2.3 ความรู้ผิดชอบชั่วดี

2.3.1 ความหมายของความรู้ผิดชอบชั่วดี

2.3.2 ลักษณะของความรู้ผิดชอบชั่วดี

2.3.3 แนวทางการส่งเสริมความรู้ผิดชอบชั่วดี

3. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม

3.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

3.5 แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3.6 การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

3.7 กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แบบ PRISA เพื่อส่งเสริม

ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

1.1 ความหมายของความซื่อสัตย์

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2531: 182) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535: 129) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ความประพฤติที่เหมาะสมต่อความเป็นจริง ความถูกต้องดีงาม คนที่มีความซื่อสัตย์ย่อมประพฤติยอม ประพฤติตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจ ทั้งต่อตนเอง หน้าที่ การงาน เวลา ความดี และบุคคลอื่น โดย มุ่งรักษาความจริงอยู่เสมอ รักษาความสัตย์สุจริต ไม่กระทำความชั่วทั้งปวง

น้ำค้าง ระวีงทอง (2540: 132) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติตน อย่างเหมาะสมตรงไปตรงมา การปฏิบัติตรงต่อความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจาใจ ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ การงาน ต่อบุคคลอื่น ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเลื่อมเสีย ประพฤติตรงตาม ที่พูดและคิด ไม่ใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์ส่วนตัว เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เห็นประโยชน์ ยินดีในความ สำเร็จ ของผู้อื่น ไม่คิดริษยา กลั่นแกล้ง มั่นคงต่อการกระทำดีของตน ไม่ร่วมมือกันทำงานที่ผิดกฎหมาย หรือ ระเบียบข้อบังคับของสังคมและหมู่คณะ

เบญจพร สมานมาก (2540: 23) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติ และปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา และใจต่อตนเอง และผู้อื่น โดยยึดหลักแห่งความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

รุจิร ภูสาระ (2541: 9) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ความจริงใจ ความซื่อตรง ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

วรวรรณิ ราชสงฆ์ (2541: 36) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติตน อย่างเหมาะสมและตรงความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อคำพูด ตรงต่อกฎเกณฑ์ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2544: 15) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติ อย่างเหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ต่อตนเองต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดี ต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎที่กำหนด

พระธรรมปิฎก (2545: 102) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ซื่อตรงทางสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตมีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน และอริโชนะคือ ความไม่คลาดธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546: 282) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ และไม่หลอกลวง

ดาวณา กิตติสาร (2546: 8) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การประพฤติตน อย่างเหมาะสม ไม่คดโกง มีความจริงใจต่อตนเอง ต่อครอบครัวต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อ ประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริตไม่ขโมยของผู้อื่นและปฏิบัติตามกฎที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวง ไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ

ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2547: 58) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การนับถือ ตนเอง ไม่หลอกลวงตนเอง ละอายต่อการกระทำผิด ไม่คิดคดต่อผู้อื่น ไม่ลักขโมย ประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่น อย่างตรงไปตรงมา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รับผิดชอบหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย รักษากฎระเบียบ ของสังคมและหน่วยงาน ไม่กระทำการใดที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม

เสาวนิจ รัตวิจิตร (2547: 60) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การมีคุณธรรม และพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งการมีสัจจะวาจา และสัจจะปฏิบัติต่อ ตนเองและผู้อื่น

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2549: 65) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การจริงใจและ รักความจริง ปฏิบัติตนตรงต่อความเป็นจริง ยึดความจริงเป็นหลักมีความตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วีรวิท คงศักดิ์ (2553: ออนไลน์) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ ว่าหมายถึง การกระทำที่ตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์หมายถึงการแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ดึงงามและปฏิบัติตรงกับความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา และใจต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 ความสำคัญของความซื่อสัตย์

พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องการทำงาน ทรงเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลสมปรารถนา คือ ให้เน้นประโยชน์ และเน้นธรรมด้วยนั้นจะอาศัยแต่เพียงความรู้อย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะว่าความรู้ที่เหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเน้นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือ ปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดประสงค์ (ชาติยา กรวรรณสุต; และคนอื่น; อ้างอิงจาก พระบรมราชาบาท. 2523: 7)

กิริติ บุญเชื้อ (2542: 89 – 90) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความซื่อตรง ไว้ดังนี้

1. ความซื่อตรงเสริมบุคลิกภาพ คนซื่อตรงย่อมมีความสมบูรณ์ในความคิด และการกระทำ เพราะไม่มีความขัดแย้งกัน ระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ
2. ความซื่อตรงเสริมมิตรภาพ ทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น คนไม่ซื่อ ย่อมไม่ได้รับความไว้วางใจ ทำให้เสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้ทั้งตัวเองและสังคม
3. ความซื่อตรงเสริมความมั่นคงแก่สังคม สังคมจะอยู่ได้เป็นปึกแผ่นก็เพราะสมาชิกมีความไว้วางใจกันเป็นส่วนมาก ถ้าหากไม่ไว้วางใจกันเลยจะออกกฎหมายควบคุมให้รัดกุมอย่างไรก็ได้ไม่ผล เพราะมีช่องโหว่ให้คนฉลาดปลิ้นปล้อนเอาไปใช้เอาเปรียบคนอื่นจนได้
4. ความซื่อตรงทำให้ทุกฝ่ายสบายใจ ผู้มีความซื่อตรงอยู่เป็นประจำย่อมสบายใจไม่ต้องคอยจำว่า พูดอะไรกับใครว่าอย่างไร และไม่ต้องคอยหวาดระแวงจะมีใครมาจับผิดหรือไม่ ผู้ที่ติดต่อกับค้าสมาคมด้วยกันก็ต้องขบคิดให้หนักสมองว่าจะมากันไม่ไหน

สรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์นั้นมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคมและประเทศชาติ ในการพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

1.3 ประเภทของความซื่อสัตย์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523: 147 – 148) ได้จำแนกประเภทของความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ควบคุมความละอายเกรงกลัวต่อการกระทำผิด การไม่พูดปด การไม่คิดโลภในของผู้อื่น ไม่คล้อยตามพวกที่โลภ หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย มั่นคงต่อการกระทำดีของตน ไม่คดโกง

2. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างาน ต่อผู้มีพระคุณ ลักษณะสำคัญ คือ มีความจริงใจต่อผู้อื่น ไม่ชักชวนผู้อื่นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว เตือนสติและทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยากันแก่งแย่ง ไม่ถือเอาของคนอื่นมาเป็นของตนโดยการลักขโมย

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนทำ หรือได้รับมอบหมาย และทำให้ดีที่สุด ไม่ทอดทิ้งหน้าที่ ไม่ทุจริตคดโกง ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตน

4. ความซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ คือ การรักษาความลับสัญญา ไม่คิดประทุษร้ายต่อหมู่คณะ รักษาความสามัคคี ไม่นำความลับของหมู่คณะ สังคมประเทศชาติไปเปิดเผย ไม่เป็นต้นเหตุให้คนภายนอกมาทำลายหมู่คณะ ไม่คิดทรยศทำลายสถาบันหลักของชาติ ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ

กรมสามัญศึกษา (2525: 129 – 131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างของความซื่อสัตย์แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ ความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ควบคุมความละอาย และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- 1.1 ไม่สับปลับกลับกลอก
- 1.2 ไม่คล้อยตามพวกที่ลากหรือจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
- 1.3 มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
- 1.4 ไม่คดโกงมีความตั้งใจจริง
- 1.5 ประพฤติตรงตามที่พูด และคิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- 2.1 ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
- 2.2 ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อตรงต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างานต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ

- 3.1 ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดคดต่อผู้อื่น
- 3.2 ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย
- 3.3 ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน

- 3.4 ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยา หรือกลั่นแกล้ง
4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะ สังคมและประเทศชาติ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก
- 4.1 ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 4.2 ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนหรือเอาดีเข้าตน
- 4.3 ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือผิดระเบียบข้อบังคับของสังคม ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์สุจริตที่มักพบอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน
2. มาทำงานช้า เลิกก่อนเวลาที่กำหนด
3. ยืมเขาแล้วทำเป็นลืมไม่ส่งคืน
4. ทำของผู้อื่นเสียหายแล้วนิ่งเสีย
5. ทำงานแต่เฉพาะหน้า ทำงานลวกๆ
6. ชื่อของสตางค์ทอนเกินก็เฉยเสีย
7. เอาของคนอื่นมาเป็นของตน
8. ขี้บ ลักลอบ ยักยอก
9. ไม่ซื่อสัตย์
10. ไม่รักษา คำมั่นสัญญา
11. พูจรีตต่อหน้าที่ คดโกง
12. กล่าวเท็จ การบิดพลิ้ว การหลอกลวง
13. ไม่ตรงต่อเวลา

ธีระ ชัยยุทธยรรยงและคณะ (2539: 6 – 7) ได้สรุปประเภทของความซื่อสัตย์ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง หมายถึง ความละเอียดและกระตือรือร้นต่อตนเองในอันที่จะกระทำ ความผิดให้ได้ชื่อว่า ไม่สุจริต แม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่มีใครรู้เห็น สามารถที่จะบังคับขยี้ตนเองได้ เมื่อมีสิ่งยวนใจที่ทำให้เกิดการทุจริต
2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูงหมู่คณะ หมายถึง การไม่ทรยศ ไม่โกง หรือเอาเปรียบเพื่อนฝูง และหมู่คณะ ต้องมีความรัก ความหวังดี ความสงสาร ความซื่อตรง และความปรารถนาดีต่อเพื่อนฝูง และหมู่คณะ
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน หมายถึง ความซื่อตรงเที่ยงตรงไม่เอาเปรียบไม่แสวง ผลประโยชน์ใส่ตนเองในงานที่มีขอบ อันจะทำความเสียหายมาให้แก่งานหรืออาชีพที่ตนทำอยู่

4. ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีตประเพณี กฎหมาย และวัฒนธรรม ซึ่งยึดถือและปฏิบัติกันมาว่า เป็นสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง ประพฤติสิ่งที่ดีงามอย่างไร ก็ประพฤติจริงอย่างนั้นให้เป็นอริยาศยดีงามอยู่เสมอ

5. ความซื่อสัตย์ต่อชุมชน หมายถึง การไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบกลั่นแกล้งหรือคดโกงผู้อื่น หรือส่วนรวม ยึดหลักปฏิบัติของสังคมและชุมชนเป็นเกณฑ์ในการประพฤติทางกาย วาจาใจ ไม่กระทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ

ทวิ บุญยเกตุ (2543: 12) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นเรื่องของความมี หิริโอตตัปปะ ไม่กล้ากระทำในสิ่งที่ไม่สุจริต แม้การกระทำนั้นๆ จะไม่มีใครเห็นก็ตาม ทำตามคำพูดโดยไม่เหลวไหล
2. ซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ ได้แก่ ความซื่อตรงเที่ยงตรง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนในทางที่ชอบ
3. ซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ได้แก่ การไม่คด ไม่โกง ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อนและต้องการความรักความหวังดี ความสงสารและซื่อตรงต่อกัน

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2546: 53 – 55) จำแนกประเภทของความซื่อสัตย์ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้สัญญากับตนเองไว้ เช่น การตรงต่อเวลา การตั้งใจจะทำในสิ่งที่ดี หรือการตั้งใจงดเว้นการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น
2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ คือ การปฏิบัติตนตามหน้าที่โดยมิได้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งนอกเหนือจากคำตอบแทนที่ได้รับตามปกติ เช่น การรับสินบนต่างๆ หรือ การขโมยเงินของหน่วยงาน เป็นต้น
3. ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง เช่น การนำทรัพย์สินหรือสิ่งของที่เก็บได้ส่งคืนเจ้าของ หรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น เป็นต้น
4. ความซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ คือ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ไม่ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการประกอบอาชีพทุจริต เป็นต้น

สรุปได้ว่า ซื่อสัตย์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล ความซื่อสัตย์ต่อคณะสังคม และประเทศชาติ

1.4 คุณลักษณะของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์เป็นการแสดงพฤติกรรมด้วยความจริงใจทั้ง กาย วาจา ใจ ซึ่งได้มีผู้สรุปลักษณะของความซื่อสัตย์ไว้หลายทศวรรษที่น่าสนใจ ดังนี้

ทอมป์สัน (วิวัฒน์ อิศวานิชย์. 2523: 22; อ้างอิงจาก Tompson. 1952) ได้กล่าวถึงลักษณะของความซื่อสัตย์ว่าจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 2 อย่าง คือ

1. ระบบนิยม
2. ความต้องการที่รุนแรงในขณะนั้น

กรมวิชาการ (2528: 21 – 22) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์ไว้ ดังนี้

1. พูดความจริง
2. เก็บของตกได้ส่งคืนเจ้าของ
3. ตรงต่อเวลา
4. ยอมรับผิดเมื่อทำผิด
5. ไม่ประพฤติตนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก
6. ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา
7. หาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
8. ไม่ถือเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
9. รักษาความยุติธรรม
10. ไม่ใช้อำนาจรบกวนบังหลวง

มติน (2552: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงลักษณะของความซื่อตรง ต้องประกอบด้วย ความซื่อตรงต่อตนเอง ความซื่อตรงต่อบุคคลอื่น ต่อสังคม และประเทศชาติ ความซื่อตรงต่อกิจการงานอาชีพ หรือหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ความซื่อตรงต่อเวลาความซื่อตรงต่อความดี

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความซื่อสัตย์มีลักษณะดังนี้ เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้ที่มีความรู้ผิดชอบชั่วดี

1.5 แนวทางการส่งเสริมความซื่อสัตย์

ในการพัฒนาความซื่อสัตย์ได้มีนักวิชาการให้แนวทางการแก้ไขปัญหาคือความซื่อสัตย์ ไว้ดังนี้

ชาติยา กรรณสูต (2547: 122) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบ หรืออิทธิพลในการขัดเกลาหล่อหลอมให้เป็นคนดีที่ซื่อสัตย์ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันศาสนา รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น สื่อมวลชน ผู้บังคับบัญชา กลุ่มเพื่อน ประชาชนทั่วไป ตลอดจนสภาพสังคมโดยรวม โดยได้ให้แนวทางการสร้างคุณธรรมความซื่อสัตย์ ดังนี้

การสร้างครอบครัวอบอุ่น โดยการปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ เพื่อบ่มบ่มทางด้านศาสนาแก่โรงเรียนทั่วไปให้มากขึ้น ด้านสถาบันศาสนาจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการดำเนินชีวิตของบุคคลและชุมชนให้สมดุลระหว่างด้านเศรษฐกิจและคุณธรรม สร้างภูมิคุ้มกันจากสิ่งยั่วยุต่างๆ ให้สามารถดำรงตนเป็นคนดีที่ซื่อสัตย์ในชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีและถ่ายทอดสู่ผู้อื่นทั้งในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงาน การปฏิรูปการศึกษาให้เข้าถึงคุณธรรมอย่างแท้จริง สร้างสื่อคุณธรรมกระตุ้นสังคม เพื่อให้เกิดการศึกษาทบทวนฟื้นฟูจิตสำนึก ความภูมิใจในชาติและวัฒนธรรมของไทยเร่งให้ผู้นำไทยเป็นแบบฉบับด้านคุณธรรม

ของสังคมในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เชิงรุกและรับยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของคนไทย โดยอาศัยกระบวนการศึกษาเป็นตัวอบรม สร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายที่มุ่งความสุขส่วนรวม รัฐบาลไทย ควรสนับสนุนให้เกิดกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญคุ้มครองด้านความเป็นอิสระในการนับถือศาสนา และให้ความเสมอภาคในการนับถือลัทธิ นิกาย ศาสนาอย่างเท่าเทียมกันจริงๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมด้านศาสนา เพื่อให้เกิดการแข่งขันกันทำดีโดยสุจริตและยุติธรรม เพิ่มกระบวนการยกย่องคนไทยด้วยกัน ทั้งที่มีความรู้ ความสามารถควบคู่กับคุณธรรมแก่สังคมไทย เพิ่มสัดส่วนวัฒนธรรมการชมมากกว่า การติ เพื่อยกย่องให้กำลังใจผู้อื่นได้แก่การ จัดสัปดาห์ชื่นชมกันในสังคมไทย สร้างเป็นค่านิยมใหม่ในทุกระดับและควรมุ่งเน้นหาข้อเสียของตนเองมากกว่า ซึ่งจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ซึ่งในส่วนในการพัฒนาความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงว่าความซื่อสัตย์ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวทารกมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม การที่บุคคลจะรู้สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรประพฤติหรือไม่ นั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู และการเลียนแบบพฤติกรรมของบิดา มารดา ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก (พะยอม อิงคานุวัฒน์. 2519: 38 – 40; บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์. 2536: 49) ซึ่งในเด็กปฐมวัยมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่กำลังเริ่มต้นพัฒนาทักษะการคิดในเชิงนามธรรม เช่น การกระทำที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จึงนับได้ว่า เป็นวัยที่สำคัญต่อการเริ่มต้น ส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ อย่างไรก็ตามพบว่า เด็กในวัยนี้สามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ดังนั้นหากต้องการส่งเสริมหรือปลูกฝัง แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงให้เกิดขึ้นในเด็กวัยนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักต่อธรรมชาติการเรียนรู้ดังกล่าวของเด็ก และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กนำตนเองเข้าสู่ประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง (อดิสร จันทรสข. 2548: 1 – 2)

นอกจากนี้การสร้างลักษณะนิสัยความซื่อสัตย์ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยังคงเป็นของโรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต คือ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา เชื่อว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนพึงประพฤติปฏิบัติ และต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกิจนิสัยอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ควบคู่กับการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยจัดหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนและสังคมเห็นว่าดี ซึ่งต้องให้เด็กได้เห็นจากของจริง เหตุการณ์จริง และได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วย ซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่แท้จริงมากขึ้น กระบวนการและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ต้องทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและหล่อหลอม ลักษณะนิสัยนี้ให้เกิดขึ้น คงอยู่อย่างแน่นแฟ้นมั่นคง (Thompson; et al. 1959: 349; พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544: 71)

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นต้องส่งเสริมหรือปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมความซื่อสัตย์โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์โดยตรง ซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่แท้จริงมากขึ้น

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์

1.6.1 งานวิจัยในประเทศ

เจริญศรี บุญสว่าง (2543: 57) ได้ศึกษาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการใช้นิทานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็กในการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยของโรงเรียนวัดโมคลานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 60 คน เพื่อเปรียบเทียบระดับความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนด้วยการใช้นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กในการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยกับการสอนด้วยวิธีปกติ เครื่องมือที่ใช้เป็นแผนการสอนที่ใช้นิทานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็ก ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่ใช้นิทานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็กมีระดับความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักเรียนที่เรียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย (2547: 46) ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ในชุมชนพุทธ คริสต์และอิสลามในประเทศไทย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดหลักคือแนวคิดความซื่อสัตย์ โครงสร้างทางสังคม กระบวนการขัดเกลาทางสังคม หลักคำสอนของศาสนา หลักการศึกษาในโรงเรียนศาสนา แนวคิดด้านชุมชนนิยม และใช้คนซื่อสัตย์เป็นตัวอย่าง ซึ่งชุมชนเป็นผู้เลือกจำนวน 50 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก พบว่า คุณธรรมความซื่อสัตย์ที่เข้มแข็งเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ใกล้ชิดของพ่อแม่ ความรับผิดชอบและการพึ่งตนเองเร็วตั้งแต่วัยเด็ก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูและพระเป็นแบบอย่างและมีความรู้ด้านวิชาการทันยุคสมัยโรงเรียนเน้นศาสนาควบคู่วิชาการ ชุมชนมีขนาดเหมาะสม มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์กันและมีระบบสาธารณูปโภคดี วัดควรจัดสรรที่ดินให้ประชาชนได้อยู่ใกล้วัดมากที่สุดชุมชนที่สร้างใหม่ ควรจัดให้มีวัดและโรงเรียนเพื่อให้เด็ก ผู้ปกครองและเพื่อนบ้านได้สร้างความสัมพันธ์กันมากขึ้น ส่วนด้านสื่อโทรทัศน์ภาครัฐควรกำกับดูแลให้มีการจัดรายการธรรมะและรายการส่งเสริมคุณธรรมความซื่อสัตย์ให้มากขึ้นและมีเวลาออกอากาศที่เหมาะสม

สุมาลี ภูผาลา (2547: 60 – 61) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนากรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่ศึกษาแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง สถานภาพการสมรสของผู้ปกครองและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพของการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 235 คน ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มี 3 ปัจจัย ได้แก่ เพศหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์มี 3 ปัจจัย ได้แก่ เพศชาย อายุ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนมี 13 ปัจจัย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพบรรพชากร หรือรัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับจ้าง สถานภาพโสด สถานภาพสมรส สถานภาพหม้าย หรือหย่าหรือแยกกันอยู่ บุคลิกภาพ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพของการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด ไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยร่วมกันพยากรณ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนได้ร้อยละ 22

อัคริย์ ศรีไตรรัตน์ (2542: 69) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลองที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 48 คน ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตและมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุวิทย์ สุขหมั่น (2546: 85 – 89) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมจริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีรนุช สุนทร (2548: 78 – 80) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยและเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้คู่มือ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวัดเนินสูง (วิชัย

นารายณ์ราษฎร์บำรุง) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 38 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 17 คน นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.81 และคู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 มีค่าเท่ากับ 72.42 และ 71.05 ตามลำดับ และความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขัตติยา กรรณสูต และคนอื่นๆ (2547: 202 – 203) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ การขัดเกลาทางสังคมและลักษณะทางจิตใจกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทยโดยศึกษาจากผู้ปกครอง และนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ซึ่งสุ่มตัวอย่าง จาก 4 ภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมาและสงขลา กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียน ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาที่ศึกษาในโรงเรียนอิงศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลามและโรงเรียนทั่วไป แยกเป็น โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 400 คน ผู้ปกครอง 400 คน รวม 800 คน ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนและผู้ปกครองไม่สัมพันธ์กันหมายความว่า ผู้ปกครองมีความซื่อสัตย์ไม่สูง ลูกอาจมีความซื่อสัตย์สูงหรือต่ำก็ได้เช่นกัน หากพิจารณาจากผลการวัด ระดับความซื่อสัตย์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในระดับต่ำ คือ การกระทำระหว่าง การทำเพื่อให้พ้นการถูกลงโทษกับการกระทำเพื่อต้องการรางวัล และในระดับสูงสุดคือ การทำตามกฎเกณฑ์ สังคม (ค่าคะแนน 1.64 – 4.00) ซึ่งหากเทียบกับช่วงวัยแล้ว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น - ปลาย ควรจะมีจริยธรรมถึงระดับการทำตาม ที่ ผู้อื่นกระทำหรือการทำตามเกณฑ์ของสังคม จึงอาจอนุมานได้ว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้จำนวนหนึ่งมีระดับจริยธรรมไม่เป็นไปตามวัยหรือตามพัฒนาการทางจริยธรรม

จิราภรณ์ หงส์ประชา (2546: 47 – 48) ได้ศึกษาผลการใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีผลต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนราชินี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ หลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไรท์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 44; อ้างอิงจาก Wright. 1975: 74) ได้ศึกษาสาเหตุ ของพฤติกรรมซื่อสัตย์ในสถานการณ์ยั่วแ้ว แบ่งออกเป็น พฤติกรรม โกง ขโมย กล่าวเท็จและการกระทำ

ที่ขัดกับคำสั่งของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจ การวัดพฤติกรรมในสถานการณ์ยั่วแรงแบบออกเป็นหลายๆ สถานการณ์ ส่วนการวัดพฤติกรรมโดยตรงในห้องเรียนหรือในห้องปฏิบัติการสรุปว่า พฤติกรรมในสถานการณ์ยั่วแรงแบบนั้น เป็นผลของการตัดสินใจของบุคคล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสามประเภท ประเภทแรก คือ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความเชื่อเชิงจริยธรรม ความสามารถในการบังคับตน ความฉลาด ความภาคภูมิใจ ความวิตกกังวล ความอ่อนแอต่อสิ่งยั่วแรงแบบ และลักษณะบุคลิกภาพบางประการ ซึ่งหมายถึง การแสดงอาการทางประสาท (Neuroticism) และบุคลิกภาพแสดงตน (Extroversion) ประเภทที่สอง คือ ลักษณะสำคัญของสถานการณ์ยั่วแรงแบบ เช่น ความเสี่ยงต่อการถูกจับได้ คุณค่าของรางวัลที่จูงใจให้อยากได้ และการมีตัวแปรซึ่งกระทำความดี หรือชักจูงให้กระทำความชั่ว สาเหตุประการสุดท้าย คือ ลักษณะของสังคมหรือกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งอาจมีกฎเกณฑ์ ความเชื่อถือ และปทัสฐานที่แตกต่างกัน อันเป็นสาเหตุให้บุคคลจากสังคมหนึ่ง มีความซื่อสัตย์มากหรือน้อยกว่าบุคคลในสังคมอื่นๆ ได้

ซูลซ์ (วรวรรณินี ราชสงฆ์. 2541: 41; อ้างอิงจาก Schulze. 1987: 43 – A) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและวิธีสอนและวิธีสอนที่มีต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับอนุบาล และนักเรียนเกรด 2 โรงเรียนเบเนดิกต์ โดยมีนักเรียนกลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน โดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือวิธีที่ 1 ให้เพื่อนเป็นตัวแบบ และครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 2 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบ และครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 3 ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง วิธีที่ 4 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอนโดยผลการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอนโดยตรงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ให้เพื่อนแสดงแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ให้กับนักเรียน นอกจากขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักเรียนแล้ว สภาพแวดล้อมยังเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาเช่นกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและลักษณะนิสัยที่สัมพันธ์กับความซื่อสัตย์

ฮาร์ทชอว์นและเมย์ (Hartshome; & May. 1928: 105; citing Thompson. 1952: 515) ได้ศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความซื่อสัตย์มากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และคะแนนจากการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับคะแนนความซื่อสัตย์ของเด็กชายและเด็กหญิงมีความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน

วนิตตา ก้องธรนินทร์ (2545: 76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความซื่อสัตย์ คือ นักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูง และมีทัศนคติที่ดีต่อคุณธรรมจริยธรรม

ดาวนภา กิตติสาร (2546: 72) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น โดยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล และศึกษาว่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการตัวใดบางที่ส่งผลซึ่งกันและกันต่อความซื่อสัตย์ต่อตนเองและความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 403 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า สหสัมพันธ์ คาโนนิกอลระหว่างชุดตัวแปรอิสระด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับกลุ่มตัวแปรตามด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .578 และ .371 ตามลำดับ และสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองค่า

สมาพร ภัทรพงศ์กิจ (2551: 62 – 63) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ด้านคุณลักษณะของผู้เรียนและการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนกลุ่มกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 350 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ในฉบับเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สรุปได้ว่าความซื่อสัตย์เป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ดึงมาและปฏิบัติตรงกับความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา และใจต่อตนเองและผู้อื่น ลักษณะนิสัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์ มีหลายลักษณะนิสัย แต่ลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับการส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบชั่วดี ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบเพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ

เด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์

ด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์พบว่าบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สูงจะมีลักษณะนิสัยด้าน ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งลักษณะนิสัยทั้ง 3 นี้ ควรปลูกฝังให้เกิดแก่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาที่ลักษณะนิสัยต่างๆ และเป็นช่วงที่ไวต่อการรับการปลูกฝัง ส่งเสริม จริยธรรมหรือลักษณะนิสัยต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 22; ดาวันภา กิตติสาโร. 2546: 72; สมภาพ ภัทรพงศ์กิจ. 2551: 64 – 65; กรมวิชาการ. 2544: 147) โดยลักษณะนิสัยทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความมีวินัยในตนเอง

2.1.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 20) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่าหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัยเกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและการแนะนำออกกล่าวด้วยเหตุผล โดยไม่รู้สึกรู้สีกว่าถูกต้องนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความเคยชินและเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม ส่วนมากการใช้วินัยภายนอกมักเกิดในลักษณะภาวะจำยอม เกรงกลัวอำนาจและการลงโทษ มักถูกควบคุมให้ปฏิบัติหรือเสริมแรง เช่น ให้รางวัลหรือลงโทษ ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะจำใจและไม่เต็มใจ

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 13) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง ความสามารถอันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว สังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม อันเกิดจากแรงจูงใจภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ (2542: 7) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคล ประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตัวเอง

วินเซนต์ (อรรถธรณ พานิชปฐมพงศ์. 2542: 8; อ้างอิงจาก Vincent. 1961) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง การที่บุคคลจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนเองในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเรื่องส่วนตัว หรือสิทธิของผู้อื่นรวมทั้งการที่บุคคลนั้นกระทำการที่ตนไม่อยากจะกระทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของผู้อื่นได้รับการตอบสนองหรือกระทำ

สิ่งใด อันเป็นผลทำให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

อิงลิช และ อิงลิช (English; & English. 1958: 487) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่าหมายถึง ลักษณะของการนำตนเอง การควบคุมหรือการบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

ออซูเบล (สินีนาฏ สุทธิจินดา. 2543: 16; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968: 459) กล่าวถึงการมีวินัยในตนเองว่าหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกตามจิตสำนึกของตน ซึ่งจะมีหน้าที่คือ

1. เป็นการอบรมนิสัยและฝึกคนให้มีพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน
2. ทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของตน คือ สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้ รู้จักควบคุมอารมณ์และมีความอดทน
3. เกิดจากมโนธรรมภายในจิตใจที่มาจากการสะสมประสบการณ์และมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ
4. สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้ผู้ปฏิบัติ เพราะกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมยอมรับจะเป็นกรอบแนวความคิดที่บุคคลนั้นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและแนวความคิดนี้ ก็ จะพัฒนาจนกลายเป็น “วินัยในตนเอง”

ธิติมา จักรเพชร (2544: 5) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะเป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกและภายในเป็นอุปสรรคก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

ปรีชา ธรรมมา (2545: 33) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของบุคคลด้วยความสามารถของตนเองได้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย อันเป็นที่ยอมรับ โดยงดเว้นหรือระงับยับยั้งการกระทำอันไม่เหมาะสมและนำตนไปสู่การกระทำอันเหมาะสมยิ่งขึ้น

ยุทธกร ถามา (2546: 7) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยการแสดงออกปราศจากการบังคับทั้งทำอารมณ์และกระทำ

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2546: 73) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง วินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 29) ให้ความหมายของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ว่าหมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงาน หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน

2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตามได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอยการควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็น และท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

กู๊ด (Good. 1959: 185 – 186) ให้ความหมายของวินัย ว่าหมายถึง กระบวนการหรือผลของการควบคุมหรือการบังคับความต้องการ แรงกระตุ้น ความปรารถนา หรือความสนใจเพื่อให้เป็นไปตามอุดมคติ หรือให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ และกล่าวถึงควมมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่โดยอำนาจภายนอก แต่หากหมายถึง การบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง เป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันหนึ่งอันใด ซึ่งสามารถทำให้บุคคลสามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 20) ได้ให้คำอธิบายว่า ความมีวินัย หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมตนเองให้กระทำการและปฏิบัติตามอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของโรงเรียนในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

ฉัตรชัย สนธิรัตน์ (2551: 19) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง ว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ให้อยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมตรงต่อเวลา เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น มีค่านิยมที่ดีงาม เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้ และมีความอดทน

สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเอง เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่างๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้นำ

2.1.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง

การที่ประเทศหนึ่งๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใด นอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญหลายประการประกอบเข้าด้วยกันแล้ว คุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้นๆ นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งโดยเฉพาะคุณภาพของคนในส่วนที่เกี่ยวกับ “ความมีวินัย” ความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศนั้นอาจแยกประเด็นพิจารณา ได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537)

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอก หรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมมั่นระหว่างสมาชิกทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัวเมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ๆ อันจะเป็นกำลังที่คนสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพและไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนปฏิบัติของสังคม ก็จะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

3. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีการดำเนินงานทางภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัยตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้นการมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการดำเนินงานทางธุรกิจก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตนและตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในฐานะประชาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล และการหมั่นตรวจสอบการบริหารงานของคณะรัฐบาลอย่างใกล้ชิดด้วยความตระหนักในหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านอย่างแท้จริง สิ่งเหล่านี้เป็นวินัยในตนเองที่สำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่างง่ายดาย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539: 759) ได้กล่าวถึงความสำคัญของระเบียบวินัยว่า การมีระเบียบวินัย เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้เพราะมีผู้มีวินัยจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะสนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้ที่มิจะเบียดและปฏิบัติตามเกณฑ์ของสังคม และเมื่อใดก็ตามที่เด็กได้พัฒนาหลักการดังกล่าวแล้ว เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้า

และลับหลังผู้ใหญ่

ออซูเบล (จินดา น้ำเจริญ. 2540: 7 – 8; อ้างอิงจาก Ausubel. 1965: 459 – 460) ได้กล่าวว่าวินัยเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการฝึกฝนเยาวชน และกล่าวถึงความสำคัญของวินัย 5 ประการ ดังนี้

1. วินัยมีความจำเป็นต่อกระบวนการทางสังคม เพื่อให้เรียนรู้การยอมรับมาตรฐานของสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ของสังคม
2. วินัยมีความจำเป็นต่อการสร้างคนให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีวุฒิภาวะ เช่น ฝึกให้มีการควบคุมตนเอง การพึ่งพาตนเอง เป็นต้น
3. วินัยฝึกให้คนเป็นผู้มีศีลธรรม เชื้อพึง พัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความมีเหตุผล
4. วินัยมีความจำเป็นต่อความรู้สึกปลอดภัยของเด็ก และมีความจำเป็นต่อการออกกฎข้อบังคับต่างๆ ด้วย
5. สอนให้เกิดความรู้ความชำนาญที่จะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม โดยเฉพาะความรู้ ความชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมสังคมให้เกิดความรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่จะทำให้การปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นไปอย่างราบรื่น ยังก่อให้เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมาย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบการเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปันการรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักของเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเองอย่างถูกต้องตั้งแต่ปฐมวัยนอกจากนี้ การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยรู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิดและกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบต่อเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน และรู้จักการรอคอยจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุขและช่วยให้สังคมมีความสุขสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย วินัยมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม วินัยเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ แบบแผน หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ประพฤติตามเพื่อความสุขสบายเรียบร้อยของประชาชนส่วนรวมและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยและที่ยิ่งกว่านั้น ในประเทศที่มีการปกครองแบบสังคมนิยม การมีวินัยยังมีความจำเป็นและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายเกณฑ์ที่ประเทศได้กำหนดไว้ ดังนั้น วินัยจึงเป็นสิ่งที่

ประชากรต้องเคารพเกณฑ์และกติกาของสังคม เคารพในสิทธิและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หากไม่สามารถสร้างวินัยแก่คนในชาติ การพัฒนาประชาธิปไตยย่อมหวังผลสำเร็จได้ยาก

กรมวิชาการ (2537: 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบการเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักของเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง นอกจากนี้การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิดและกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบต่อสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปัน และรู้จักการรอคอย

สรุปได้ว่า วินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและช่วยให้สังคมมีความสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และยังเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม

2.1.3 ประเภทของวินัยในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 11) ได้แบ่งความมีวินัยในตนเองออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม วินัยภายนอกเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจจะทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจบังคับนี้หมดไป วินัยก็จะหมดไปด้วยเช่นกัน และคนส่วนมาเห็นว่าเป็นวินัยเกิดจากการดูแล ควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้น โดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัติการเรียนรู้อบรมและเลือกสรรไว้เป็นหลักปฏิบัติประจำตน

ธิติมา จักรเพชร (2544: 9) แบ่งประเภทของวินัย เป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self – discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติ เพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตัวเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

2. วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลางๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกาย และวินัยในเครื่องความเคารพซึ่งมีข้อดี คือ

2.1 สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดีและควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2.2 รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม

2.3 สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะโดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดี จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

สุรศักดิ์ จันทร์โสม (2542) ได้แบ่งประเภทวินัยเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วินัยในตนเอง คือ กระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมตนเอง โดยเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่เลือกที่ดี

2. วินัยในหมู่คณะ คือ การใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยการจัดสถานที่ชักจูงให้มีการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นผลสำเร็จอันดีในการปฏิบัติงานใดๆ ก็ตาม การรักษาวินัยทั้ง 2 ประเภท มีความจำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้ว การปฏิบัติงานนั้นๆ จะบรรลุผลดี สมความมุ่งหมายไม่ได้เป็นอันขาด วินัยทั้งสองประเภทยังมีความสัมพันธ์กันกล่าวคือ วินัยภายนอกเป็นสิ่งจำเป็นในกรณีที่ต้องการเสริมสร้างปลูกฝังลักษณะวินัยอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรวดเร็ว ทั้งนี้อาจใช้การออกกฎหมาย คำสั่งต่างๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม วินัยภายนอกส่วนใหญ่จะกระทำกับเด็ก และวัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะอย่างเพียงพอต่อการมีวินัยหรือกระทำในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ทางวินัย สำหรับวินัยภายในนั้นเป็นผลต่อเนื่องจากวินัยภายนอก กล่าวคือ การเสริมสร้างวินัยประเภทนี้จะใช้เวลาระยะยาวซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ วินัยดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะปรากฏติดตัวบุคคลนั้นๆ ไปโดยตลอด วินัยภายในเป็นวินัยที่มีความสำคัญและต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม

2.1.4 ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

วินัยเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กเพราะช่วยเพิ่มความปรารถนาของเด็กให้เต็ม รวมทั้งการปรับตัวทางบุคลิกภาพอย่างมีความสุข (Hurlock. 1984: 393) ซึ่งได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 18) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ความมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การควบคุมตัวเองทั้ง กาย วาจา ใจ
2. การยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง

3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
7. การเคารพในสิทธิหน้าที่ของกันและกัน

กองวิจัยการศึกษา (2540: 22 – 23) ได้กำหนดพฤติกรรมที่มีวินัยในตนเอง ได้แก่ การตรงต่อเวลา วางแผนใช้เวลาในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ รู้จักประเมินตนเอง ประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

จิราพร อรุณพูลทรัพย์ (2541: 5) ได้กำหนดความมีวินัยในตนเอง เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพระเบียบของโรงเรียน การยอมรับการกระทำของตน

วิภาหวัณ มูลสถาน (2543: 9) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยในตนเอง คือ ความสามารถในการบังคับควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้นๆ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง และตามระเบียบ กฎ เกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก

สถิตาพร คำสด (2546: 10) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยที่ได้ใช้ในการวิจัยโดยหลักพิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็น 5 ด้าน เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเป็นผู้นำ

ศิวพงศ์ ไชยพร (2548: 6) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยที่ได้ใช้ในการวิจัย โดยหลักพิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็น 6 ด้าน เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจ ความอดทน ความเป็นผู้นำ

อชอุเบล (อรรณ พานิขปฐมพงศ์. 2542: 17; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968: 459 – 460) สรุปว่า ผู้มีวินัยในตนเองมีลักษณะดังนี้ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม เชื้อมั่นในตนเอง พึ่งตนเอง ควบคุมอารมณ์ได้ อดทน

วินเซนท์ (อรรณ พานิขปฐมพงศ์. 2542: 8; อ้างอิงจาก Vincent. 1961: 42 –43) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองนั้นจะเป็นบุคคลที่รู้จักการบังคับใจตนเอง ตั้งใจและไม่คิดเอาเปรียบ เมื่อทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดี รู้จักการดำเนินการอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม รู้จักควบคุมตนเองไว้ให้เป็นไปตามความต้องการและรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่

กัลยา สุวรรณรอด (2537: 3) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้ เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน ความไม่กังวลใจ ความตั้งใจ ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้นำ

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539: 10) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึง ความมีวินัยในตนเองนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ มีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีเหตุมีผล และเคารพในสิทธิของผู้อื่น และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 26 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมและจิตลักษณะที่มีผลต่อการปลูกฝัง วินัยในตนเองของคนไทย สามารถวิเคราะห์ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ พฤติกรรมวินัย จิตลักษณะ และวิธีการปลูกฝังวินัย ดังนี้

1. พฤติกรรม คือ ช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง ทำตามข้อตกลง ช่วยเหลือผู้อื่นและ ส่วนรวม รับฟังเคารพความคิดเห็น และเคารพในสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

2. จิตลักษณะ คือ มีน้ำใจ/เมตตา (Prosocial) มีความร่วมมือ (Cooperation) อุดหนุน ควบคุมตนเอง (Self-Control) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) เป็นต้น

3. วิธีการปลูกฝัง คือ ยกย่องคนดี/ความดี ให้แก้ปัญหามิในชีวิตประจำวัน ให้ ความรักความเข้าใจ ให้อิสระ/รับฟังความคิดเห็น และกดดันให้ทำตามข้อตกลง เป็นต้น

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 32) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยที่ใช้ในการวิจัย โดย ยึดหลักพิจารณาถึงคุณลักษณะที่มีความถี่มากที่สุด 6 อันดับแรก ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเป็นผู้นำ ความอดทน

กองวิจัยการศึกษา (2540: 22 – 23) ได้กำหนดพฤติกรรม มีวินัยในตนเอง ได้แก่ การตรงต่อเวลาวางแผนใช้เวลาในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ รู้จักประเมินตนเอง ประพฤติตน เสมอต้น เสมอปลาย ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

จิราพร อรุณพูลทรัพย์ (2541: 5) ได้กำหนดความมีวินัยในตนเอง เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเคารพระเบียบของโรงเรียน การยอมรับการกระทำของตน

วิภาวัน มูลสถาน (2543: 9) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยในตนเอง คือ ความสามารถในการบังคับควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้นๆ เพื่อให้พฤติกรรม ของตนเป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง และตามระเบียบ กฎ เกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังคงไม่เปลี่ยนพฤติกรรมหรือ อารมณ์ของตนจากที่มุ่งหวังไว้

สฤติดาพร คำสวด (2546: 10) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยที่ได้ใช้ในการวิจัย โดย หลักพิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมา เป็น 5 ด้าน เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเป็นผู้นำ

ศิวพงศ์ ไชยพร (2548: 6) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยที่ได้ใช้ในการวิจัย โดยหลักพิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมาเป็น 6 ด้าน เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจ ความอดทน ความเป็นผู้นำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 102 – 103) ได้กำหนดลักษณะความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อให้ไปโรงเรียนทัน
2. ไม่แสดงความก้าวร้าวด้วยการทำร้ายตนเอง หรือทำลายข้าวของตนเอง โดยผู้ใหญ่ช่วยเหลือแนะนำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
3. ไม่แสดงความก้าวร้าวต่อคน สัตว์ สิ่งของ และรู้จักระงับความก้าวร้าวของตนเองได้
4. เชื้อฟังและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน (เช่น ขออนุญาตไปห้องน้ำ ไม่พูดแซงครู ฯลฯ)
5. ทำตามกฎกติกาเมื่อเล่นเกม
6. อดทนรอคอยที่จะได้สิ่งที่ต้องการ (เช่น ทำงานจนเสร็จแล้วจึงไปเล่น รอรับของโดยไม่แย่งจากมือ)
7. เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังโดยไม่แซงคิว
8. ทำตามธรรมเนียมของบ้าน (เช่น ถอดรองเท้าก่อนเข้าบ้าน/ไม่กินอาหารในห้องนอน/ไปมาลาไหว้)
9. ทำตามสัญญาหรือข้อตกลงง่ายๆ
10. ทำตามคำแนะนำและคำขอร้องของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่
11. ทำตามคำแนะนำและคำขอร้องของครู
12. แสดงความรับผิดชอบโดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในระยาะสั้นๆ (เช่น จัดเรียงรองเท้า จัดโต๊ะ แจกสมุด)
13. แสดงความรับผิดชอบ โดยทำสิ่งที่ได้รับมอบให้ทำในวันถัดไป (เช่น ให้เอาใบไม้ รูปครอบครัวมาจากบ้าน)
14. ควบคุมตนเองให้ทำงานจนเสร็จ แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าให้ไปทำอย่างอื่น (เช่น เพื่อนชวนไปเล่น เสี่ยงเพื่อนพูดคุย เสี่ยงโทรทัศน์)

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของวินัยในตนเอง หมายถึง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ ไม่กังวลใจ ความตั้งใจจริง มีลักษณะความเป็นผู้นำ ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์จริงใจ เสียสละ มีเหตุผล กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ

มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความอดทน

2.1.5 แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

การเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคม สามารถดำเนินการได้หลายกรณีขึ้นอยู่กับลักษณะวินัยและกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ต้องการเสริมสร้าง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยอย่างกว้างๆ สำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ตระหนักเห็นความสำคัญในคุณค่าของการมีวินัย

1. รณรงค์ให้สถาบันครอบครัว ตระหนักบทบาทที่มีต่อการเสริมสร้างวินัยที่พึงประสงค์ให้แก่สมาชิกในครอบครัว
2. สนับสนุนและกระตุ้นให้สถาบันครอบครัว หรือผู้ปกครองมีการอบรมถ่ายทอดวินัยที่พึงประสงค์แก่สมาชิกผู้เยาว์ในครอบครัว
3. รณรงค์การเสริมสร้างวินัยที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กและเยาวชน โดยผ่านทางสื่อมวลชน
4. ให้มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวินัยที่พึงประสงค์ในสถาบันการศึกษาระดับและประเภทต่างๆ
5. ให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวินัยที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยต่างๆ ของเด็กและเยาวชน

สุรางค์ จันทร์ธม ได้กล่าวถึง การสร้างวินัยในตนเอง ซึ่งมีหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เด็กต้องประพฤติตนในสิ่งที่ดี และจำกัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา
2. เด็กจะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับการกระทำไม่ได้นั้น คือ ให้เด็กพอใจที่จะ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีที่ควร และหลีกเลี่ยงการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีไม่ควร
3. เด็กจะต้องกระทำความดี จนกระทั่งเกิดความเคยชิน หรือเกิดเป็นนิสัย โดยไม่ต้องมีใครแนะนำ
4. เด็กจะต้องเรียนรู้ถึงการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีไม่พึงปรารถนาเป็นพฤติกรรมที่ดีที่พึงปรารถนาของสังคม

ดังนั้นเด็กจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับการใช้อำนาจ เพื่อจะได้ปรับตัวได้ถูกต้องต่อการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ สิ่ง que เด็กเรียนรู้ ได้แก่

1. เด็กจะต้องเรียนรู้ว่า อะไรเป็นการใช้อำนาจที่ดีและถูกต้อง มีสิ่งใดบ้างที่เด็กควรจะเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

2. เด็กจะต้องเรียนรู้ว่า อะไรเป็นการใช้อำนาจที่เลวและไม่ถูกต้อง ซึ่งเด็กควรจะต่อต้านหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 18 – 19) กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างวินัย ดังนี้

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดีการใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวทางปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดี ดังเช่นกับการไหว้ของไทยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดี ดังเช่นกับการไหว้ของไทยผู้ใหญ่เองก็ไม่สามารถปฏิบัติกันโดยทั่วไป การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

2. การใช้ข้อควรระวัง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักทางการศึกษาและหลักการพัฒนากิจวัตร คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่กระทำมีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่กระทำ ยอมรับไปสู่ความถึงพร้อมในการกระทำการใช้แรงหนุนสภาพจิตเป็นการเพิ่มความมุ่งมั่น หรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแต่มีความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่นเกิดการแข่งขันแย่งชิงมุ่งความเด่นและความยิ่งใหญ่

3. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539: 16) ได้กล่าวถึง การเสริมสร้างวินัยว่า ถ้าต้องการที่จะปลูกฝังหรือส่งเสริมระเบียบวินัยให้คนทั่วไป ควรจะเริ่มต้นด้วยการจัดแบ่งประเภทพฤติกรรมของบุคคลก่อนว่า ใครจัดอยู่ในกลุ่มไหน แล้วดำเนินการที่จะควบคุม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังพฤติกรรมที่ต้องการให้เหมาะสมตามลักษณะของพฤติกรรมของบุคคลนั้น ดังที่โรเคได้แบ่งลักษณะของพฤติกรรมของคนในสังคมได้ดังต่อไปนี้ (ฉันทนา ภาคบงกช; และคณะ. 2539: 13 – 15; Roucek. 1956)

1. พฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติหรือพฤติกรรมตามความเคยชินมีลักษณะที่ผู้กระทำมิต้องหยุดคิดหรือตัดสินใจก่อน ด้วยเพราะนำประสบการณ์เดิมที่เคยเกิดขึ้นบ่อยๆ ครั้ง หรือซ้ำๆ จนกลายเป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่น การต่อแถวเข้าคิว การกระทำตามกฎหมายจราจร การทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลในบริเวณที่จัดเตรียมไว้ให้เป็นที่เป็นทาง โดยสรุปผู้ที่กระทำพฤติกรรมตามความเคยชินจะสามารถ แสดงพฤติกรรมดังกล่าวโดยอัตโนมัติ แม้แต่ที่กำลังจดจ่อกับการทำงานหรือทำสิ่งใดๆ อยู่ก็ตาม

2. พฤติกรรมที่ต้องตัดสินใจ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากพฤติกรรมที่เป็นไปโดยอัตโนมัติหรือตามความเคยชิน พฤติกรรมของคนโดยส่วนใหญ่ จึงเป็นพฤติกรรมที่จะต้องให้

ความใส่ใจและเลือกหรือตัดสินใจว่าจะทำอะไร ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมก็จะต้องมีการตัดสินใจ การแบ่งออกของพฤติกรรมที่ตัดสินใจจึงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 พฤติกรรมตามหลักของสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Institutional Behavior) คือ การที่บุคคลตัดสินใจทำตามหลักการหรือค่านิยม ตลอดจนกฎเกณฑ์ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่นๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแต่ละสถาบันได้แยกแยะหรือมีทิศทางไว้ชัดเจนและว่าถูกผิด เหมาะสมควรหรือไม่อย่างไร ยกตัวอย่างเช่น การฆ่าผู้อื่น ในสถาบันสงฆ์ถือได้ว่า เป็นการทำผิดศีลธรรมหรือเป็นการผิดวินัยของสงฆ์ แต่สำหรับทหาร ในยามออกศึกสงคราม การฆ่าศัตรูถือว่า เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้อง แต่ในกรณีตรงกันข้ามหากทหารที่ไปออกรบไม่ฆ่าศัตรู จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นการทำผิดวินัย อันจะนำไปสู่การลงโทษทางวินัย หรือในกรณีสถาบันธุรกิจ การค้ากำไรจะถือว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และการค้าที่ไม่ได้มุ่งกำไรจะถือว่า เป็นสิ่งที่ผิด แต่พฤติกรรมเดียวกันนี้เมื่อนำ ไปใช้ในสถาบันอื่น เช่น สถาบันการศึกษาหรือการแพทย์ จะถือว่า เป็นพฤติกรรมที่ผิดไม่สมควรจะประพฤติ

2.2 พฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางแน่นอน (Doubtful Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีหลักการแน่นอนที่จะมาตัดสินว่า พฤติกรรมแบบไหนเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างไร ดังนั้น จึงเป็นเรื่องความคิดเห็นซึ่งจะแตกต่างกันออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมที่ยังไม่มีทิศทางแน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบต่างๆ ที่แวดล้อมอยู่ในขณะนั้นเป็นส่วนใหญ่ จากหลักการและวิธีการเสริมสร้างวินัยดังกล่าวได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเสริมพัฒนาเยาวชนไทย ด้านความมีวินัย โดยใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรรวมอันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

สุชา จันทน์อม (2521: 52) ได้เสนอวิธีส่งเสริมให้แก่เด็กเกิดวินัยในตนเอง ซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียนซึ่งเสนอได้ดังนี้ผู้ใหญ่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับข่มขู่ให้เด็กทำตามกฎที่วางไว้ เมื่อต้องการให้เด็กทำอะไรควรให้คำแนะนำและชี้แจงแต่โดยดี เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลาและส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถของตนเองโดยไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้แก่กำลังของเด็ก พยายามอธิบายคำถามต่างๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่างๆ ของเด็กให้ความนับถือในตัวเด็กและปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การยกย่องหรือให้คำชมเชยจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงให้เด็กรู้ว่าตนมีความพอใจในการกระทำของเด็ก ทั้งนี้ผู้ใหญ่ต้องมีเหตุผลและมีความคงเส้นคงวาในการอธิบายเหตุผลต่างๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและทำตาม หากมีการลงโทษควรใช้เหตุผลต่างๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและทำตาม หากมีการลงโทษควรใช้เหตุผลและหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ พ่อแม่และครูควรพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักคิดตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเด็กสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน เด็กจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า เช่น กำหนดเวลารับประทานอาหาร อาบน้ำ เล่น และเวลานอน การตั้งกฎเกณฑ์ต้องคำนึงถึงว่า มีความสำคัญและเด็กสามารถที่จะทำตามได้ เด็กต้องการรู้อย่างชัดเจนว่า ผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องอธิบายเหตุผลว่าเพราะอะไร

2. ชมเชยให้กำลังใจ เด็กๆ ต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ควรบอกให้เด็กรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้นจึงควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเพื่อให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เด็กมีความแตกต่าง และมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยแก่เด็กต้องพิจารณาว่า เด็กกำลังเหนื่อย ป่วย หิว หรือกำลังไม่สบายหรือไม่ หรือบางทีเด็กอาจจะเลิกเกินไปกว่าที่จะเป็นไปตามที่คาดหวังการลงโทษเพื่อให้เกิดวินัยในตนเอง อาจทำได้หากการพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่างๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงนัก เช่น การไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดการปฏิบัติบางอย่าง หรือสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่ง

พ่อแม่ผู้ใหญ่หรือครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็ก ควรจะพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด ต้องไม่ลืมว่าระเบียบวินัยเป็นส่วนช่วยเด็กให้เรียนรู้ในสิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะสะสมระเบียบวินัยและอุดมคติทีละน้อยๆ จนเข้าใจความหมายได้ด้วยความคิดที่เจริญงอกงามขึ้น อันจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและช่วยตัวเองได้ในที่สุด ซึ่งแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางวินัยได้ สำหรับวิธีป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางวินัยนั้น อาภา เสถียรสวัสดิ์ (ม.ม.ป. 2524: 144) ได้เสนอแนะไว้ ดังนี้

ครูควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก ครูควรส่งเสริมให้เด็กหัดปกครองตนเอง ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำประโยชน์ให้แก่หมู่คณะ ครูควรจัดให้มีกิจกรรมที่กว้างขวางเพื่อให้ทุกคนได้แสดงความสามารถในทางใดทางหนึ่ง ครูควรทำบทเรียนให้น่าสนใจแก่เด็ก ครูควรรับฟังความคิดเห็นของเด็ก และครูควรใช้การประชาธิปไตยในการปกครอง

องค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวเหล่านี้จะเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เป็นครู ผู้บริหาร การศึกษา ผู้ให้บริการแนะแนวและผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการควบคุมตนเองหรือการมีวินัยแห่งตนของนักเรียน ให้เกิดผลได้สมจริงมากขึ้นตามความมุ่งหมายของการศึกษาโดยทั่วไป

แนวทางการพัฒนาความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

ความมีวินัยในตนเองสามารถปลูกฝังได้ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อเด็กรู้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ เพราะเหตุใด จะมีแรงจูงใจที่ดีในการควบคุมตนเอง สามารถจัดการและควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเองแล้ว ผู้ใหญ่ก็ไม่จำเป็นต้องคอยควบคุมการกระทำของผู้เรียนอยู่ทุกฝีก้าว ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมานะบากบั่นและมีความอดทนสูงในการทำงานหรือการเรียนรู้ วินัยในตนเองกับความรับผิดชอบมีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่จุดเน้นต่างกันคือ วินัยในตนเองเน้นการควบคุมตนเอง ส่วนความรับผิดชอบเน้นการยอมรับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น (ปรีชา ธรรมา. 2545: 38; พรรณพิมล หล่อตระกูล. 2548: ออนไลน์) เป้าหมายสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองให้รับผิดชอบในการทำงานหรือการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องได้รับการควบคุมจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นๆ กฎหรือระเบียบต่างๆ แล้ว จะทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข บุคคลที่มีวินัยในตนเอง จะมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กังวลใจ มีความตั้งใจจริง มีความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล กล้าคิดกล้าพูดกล้าทำ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความเห็นใจ ไม่เกรงใจผู้อื่นโดยปราศจากเหตุผล ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความอดทน ตรงต่อเวลา มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง และมีลักษณะมุ่งอนาคต (ดวงใจ เนตรโรจน์. 2527: 12; กัลยา สุวรรณรอด. 2537: 3)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 80 – 81) กล่าวถึงหลักการสร้างวินัยให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้องและชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็กในการพัฒนาตามระดับอายุ การสอนวินัยเด็กด้วยความรักและให้สิ่งที่ดีที่สุดกับเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย
2. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษา เมื่อเด็กเล่นกับเพื่อนหรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรได้รู้ว่า ทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมใดที่ยอมรับได้ และพฤติกรรมใดที่ผิด เมื่อผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดซ้ำแล้วไปแก้ไข จะทำให้เด็กคับข้องใจ
3. สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายด้วยการติดตามให้ข้อมูลย้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ตีหรือว่ากล่าวให้เด็กเสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกว่าเป็นปมด้อย แต่ประเมินให้เด็กเห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองและข้อควรต้องแก้ไข
4. ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อย่าพูดถึงสิ่งที่ไกลตัวเด็ก จะไม่เข้าใจ เช่น ทำดีไปเถอะ โตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบ หรือใช้คำยาก เด็กไม่เข้าใจ เช่น คนดีเป็นคนเก่ง เป็นต้น ในขณะที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะดีครั้งบ้าง เอาแต่ใจตนเองบ้าง ต้องให้อภัยอย่าเอาแต่ใจ

5. การฝึกวินัยต้องสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ในทันทีทันใด ต้องฝึกซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับไปเป็นนิสัย เมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ถ้าเด็กทำดีต้องชมเชย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 103) ได้กล่าวถึง ข้อเสนอแนะแนวทางการปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ค่อยๆ เสริมเด็กเวลาแสดงพฤติกรรมที่ดี และถูกต้อง ด้วยการพูดสนับสนุน ให้กำลังใจ หรือชมเชย
2. ครูต้องทำตามข้อตกลงโดยใช้วิธีคุยกัน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน หรือสัญญาที่ให้ไว้กับเด็ก และดูแลให้เด็กรักษาสัญญาที่ให้ไว้เช่นกัน
3. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่แสดงความก้าวร้าว ไม่ว่าจะแสดงกับคน สัตว์ สิ่งของ ฯลฯ
4. สนับสนุนให้เด็กรับผิดชอบงานให้แล้วเสร็จ ด้วยการให้กำลังใจหรือชมเชย
5. ให้เด็กมีโอกาสได้รับผิดชอบงานในห้องเรียนในส่วนที่สามารถจะทำได้ และให้เด็กมีโอกาสร่วมมือในการปฏิบัติกิจวัตรหรือกิจกรรมของเด็กเอง
6. ฝึกฝนให้เด็กรู้จักหัดรอคอยที่ละน้อย และเพิ่มระยะเวลาของการรอคอย เช่น สามารถรอคอยถึง “พุงนี้” ได้ เป็นต้น
7. ครูสังเกตและเรียนรู้ทักษะเพิ่มเติม เมื่อมีโอกาสสำหรับใช้กับเด็กเมื่อเด็กไม่สามารถควบคุมตนเองได้โดยใช้หลักต่างๆ เช่น ตีใจเย็น ค่อยๆ พูดจากับเด็ก หรือให้เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์สักระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะเข้าแทรกแซง หรือไม่พยายามเรียกร้องหรือสั่งให้เด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทันที ทั้งๆ ที่ทราบว่าเด็กก็ทำไม่ได้ ฯลฯ
8. ครูต้องไม่จู้จี้ขี้บ่น พูดจาช้าช้าๆ ที่ไม่เป็นผลกับเด็ก แต่ต้องช่วยเสริมให้กำลังใจ และดึงดูความสนใจของเด็กไปในทางพฤติกรรมด้านบวก
9. ใช้กิจกรรมดนตรีเคลื่อนไหวและกำกับการฝึกวินัยของเด็ก
10. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการตรงต่อเวลาและรักษาเวลา ให้นักเรียนร่วมกันทำบันทึกเวลาการมาโรงเรียน ทำสถิติจำนวนผู้มาทันเวลาและการสาย

2.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

จินดา น้าเจริญ (2540: 55) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผนปฏิบัติและทบทวนที่มีต่อวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมือง

จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติ และทบทวนมีพฤติกรรมด้านวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัชดาภรณ์ อินทะนิน (2544: 62 – 63) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนวัดหนองจอก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนมีแนวโน้ม และอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนจัดกิจกรรมกลุ่ม

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 70) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์ ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ และแบบสังเกตพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรม ดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการรู้จัก เวลา ด้านความอดทน อดกลั่น ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและด้านความเป็นผู้นำ ผู้ตามสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญ .05 และพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงของ การจัดกิจกรรม

ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547: 45 – 46) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน ที่มี ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดวง ประทีปชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยหลังจากได้รับการ จัดกิจกรรมเล่นิทานมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 0.1

กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ (2550: 51) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ที่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ (มหามงคล) เขตบางแค จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แผนการจัด กิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส จำนวน 24 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรม ความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส

มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความมีวินัยเฉลี่ยก่อน และระหว่างโดยรวมและจำแนกรายด้านก่อน และระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัสในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนความมีวินัยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์

ฉันทนา ศรีภักดี (2555: 67 – 68) ได้ศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยอายุ 4–5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนบ้านบัวมด (เจริญราษฎร์อุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อน ระหว่าง หลังการทดลอง มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านเฉลี่ยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วารุณี นาวัลย์ (2555: 44 – 45) ได้ศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุ 3 – 4 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตพัฒนา จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยและแบบสังเกตความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

เชเวียคอฟ และ ฟรีทซ์ (เดียนใจ ยอดนิล. 2530: 44; อ้างอิงจาก Sheviakov; & Friz. 1965) ได้ศึกษาถึงประเภทของวินัยที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก ว่าไม่ควรเป็นวินัยที่มีรากฐานจากการปฏิบัติตามคำสั่งของบุคคลอื่นและให้ความเห็นต่อไปอีกว่า ควรเป็นเรื่องของความตั้งใจ มาจากจิตสำนึกของเด็กเอง ซึ่งมิใช่การกระทำตามคำสั่ง หรือเพราะการลงโทษ นั่นคือ การปลูกฝังให้เกิดวินัยในตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความชื่นชอบและรักในอุดมคติ

มุสเสน (จิตรา ชนะกุล. 2539: 23; อ้างอิงจาก Muss. 1969: 335 – 341, 513 - 514) ศึกษา พบว่า การฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นการฝึกวินัยที่ให้เหตุผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสนให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยและส่งเสริมพัฒนาการของความรู้สึกรับผิดชอบโดยการให้ความรักนั้นควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริง

เบอร์นาร์ด (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531: 37; อ้างอิงจาก Bunard. 1972: 206 – 207) ได้ให้ความคิดเห็นว่า เด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจและการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ

มิลเลอร์ (จินดา น้ำเจริญ. 2540: 12; อ้างอิงจาก Miller. 1984: 15 – 16) ศึกษาความแตกต่างระหว่างการลงโทษกับการฝึกวินัย พบว่า ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวันและความคาดหวังส่วนบุคคล มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเสนอแนะว่าเทคนิคที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหาช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

ไบรอันท์ (Bryant. 1971: 4854) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อต่างกัน โดยให้ครูบรรยายลักษณะของนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนกับนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน กลุ่มละ 20 คน พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีวินัยในตนเองมากกว่า ปรับตัวได้ดีกว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความอดทนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

เวอร์เบิล (Verble. 1985: 40 – 42) กล่าวว่า การลงโทษในลักษณะที่เด็กต้องเชื่อฟัง และทำตามการลงโทษของครูเป็นการเอาความรับผิดชอบทั้งหมดไว้กับครู เทคนิคของการให้เด็กระบุพฤติกรรม การให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะแก้ไข การวางแผนและให้เด็กได้รับผลของการกระทำที่สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม (Relevant Consequences) ทันทันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวินัยของเด็ก และส่งเสริมวินัยในตนเอง

ฮอฟแมน (จินดา น้ำเจริญ. 2540: 12; อ้างอิงจาก Hoffman. 1970: 286) ได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย และการรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยใช้วิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาที่ปล่อยปละละเลยหรือรวบอำนาจ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการฝึกวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีผลดีต่อตัวเด็กเองและสังคมโดยรวม ดังนั้นจึงควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยความต้องการ และธรรมชาติของเด็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักการปรับตัว มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อันเป็นการฝึกวินัยในตนเองให้กับเด็ก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

2.2 ความรับผิดชอบ

2.2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ฟลิปโป (Flippo. 1966: 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

จรีรัตน์ นันทยทวิกุล (2538: 24) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

สมใจ ลักษณะ (2539: 48) สรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ตามบทบาท ตามภารกิจตามข้อตกลงให้ครบถ้วน ตั้งใจทำให้มีคุณภาพ อดทน ต่อสู้ฟันฝ่าความยากลำบาก เพื่อผลที่ปรารถนา ช่วยทำงานของหมู่คณะโดยไม่เกี่ยงงาน คำนึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ครอบครัวยุคใหม่ สถานะ สังคม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน ระวังระวังไม่ให้เกิดการกระทำของตนไปรบกวนเบียดเบียนหรือบังเกิดผลเสียแก่ผู้อื่น ยอมรับในสิ่งที่ตนทำผิดพลาดหรือบกพร่อง อาสาเข้าช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่ตนมีส่วนร่วมทำให้เกิดปัญหานั้น สนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นเจริญก้าวหน้าในอนาคต

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 22) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถและละเอียดรอบคอบ รวมทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546: 176 – 191) ระบุไว้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง อาการยอมตามผลที่ดีหรือไม่ดี ในกิจการที่ได้กระทำไป

พวงทอง รักดีไทย (2542: 55) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง สภาพทางอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจ เมื่อไม่ได้ในสิ่งอันควร หรือไม่ได้และเว้นในสิ่งอันควรละเว้นเป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่า สิ่งใดควรในเชิงศีลธรรม และคุณธรรมตามสภาพที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ผู้นำที่ดียอมยินดีรับผิดชอบพลาดและเต็มใจรับคำตำหนิ ขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้ว จะบากบั่นทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุดโดยไม่ทอดทิ้งแม้จะมีอุปสรรคนานาประการมาเกี่ยวข้อง

พิภพ วังเงิน (2545: 19) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

อมรรณ แก้วผ่อง (2542: 64) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง ความสนใจความตั้งใจของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการรักษาสติหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งต่อตนเอง และต่อสังคม

ประภาพรณ เอี่ยมสุภาชิต (2539: 765) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติภารกิจต่างๆ ตามหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทันตามเวลาที่กำหนดด้วยตนเองโดยมิต้องการควบคุมจากผู้อื่น

จรรยา สุภาพ (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. 2540: 82; อ้างอิงจาก จรรยา สุภาพ. 2521: 84) อธิบาย ความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เป็นการยอมและสำนึกในการกระทำของตน ยอมรับผลแห่งการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก ไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไม่ปัดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ความรู้สึกรับผิดชอบนี้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

บราวเน (ดาวนาภา กิตติสาโร. 2546: 30; อ้างอิงจาก Browne. 1958: 58) ได้สรุปองค์ประกอบ ของความรู้สึกรับผิดชอบว่ามีดังนี้ คือ ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ทอดย้อต่ออุปสรรค ทำงาน แข็งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 21) ได้ให้คำอธิบายความหมาย ของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นการแสดงออกของนักเรียนในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่และเต็มความสามารถ ติดตามผลงานที่ได้ทำแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นผลสำเร็จ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนเองทั้งด้านดีและไม่ดี ตลอดจนตรงต่อเวลา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความสนใจและตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ทันเวลาและยอมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผลดีหรือผลเสีย

2.2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520: 22) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็น พลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจเนื่องจากความรับผิดชอบนั้น เป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพ สิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะ ที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ ความรับผิดชอบยังเป็น คุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วยและถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบ จะส่งผล คือ

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็น คุณประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น

4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยในสังคม

5. ไม่เป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมและเสียหายของส่วนรวม

กรมการศาสนา (2521: 2) ประเทศชาติจะรุ่งเรืองได้ทุกด้านอยู่ที่ตัวบุคคล ถ้าบุคคลมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมสูงแล้ว ประเทศชาติจะต้องเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่ปัจจุบันมักได้ยินเสมอว่า คีลธรรม หรือคุณธรรมเสื่อม ความจริงคุณธรรมเป็นนามธรรมมีสภาพเป็นปกติ ไม่ดีขึ้นหรือเลวลง แต่ที่เราเห็นว่าเลวลงนั้น อยู่ที่คนส่วนหนึ่งไม่สนใจประพฤติตนให้มีคุณธรรม ตามหลักของศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงามต้องเร่งปลูกฝังความดี และความดีประการหนึ่งก็คือ ให้รู้จักดีความรับผิดชอบ

ชม ภูมิภาค (2525: 47) กล่าวว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นคุณธรรมอันยิ่งใหญ่จะต้องปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมประจำใจของมนุษย์ทุกคน หากทุกคนมีความรับผิดชอบในใจของตนเองแล้ว ปัญหาต่างๆ ของสังคมก็จะลดน้อยลงไป

คะเนียร์ธน์ ลาโพธิ์ (2535: 44 – 45) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นคุณลักษณะที่ดีงามในสังคม ควรปลูกฝังให้เกิดในตัวบุคคลทุกคน ซึ่งถ้ากล่าวไปแล้ว หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผล ดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ไม่ทำให้เป็นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

อนุวัติ คุ้มแก้ว (2538: 52) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของคนที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จ และเสร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้น หลักสูตรในปัจจุบันจึงกำหนดให้มีการปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยังกำหนดให้มีการวัดในแต่ละรายวิชาด้วย

ประภาพรณ เอี่ยมสุภาษิต (2539: 765) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อตัวเด็กเองและต่อสังคมเป็นอย่างมาก เด็กที่มีความรับผิดชอบสูงจะสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเองได้ด้วยตนเอง และสามารถปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกเหนือจากเด็กจะทำให้แก่ตนเองได้แล้ว เด็กก็จะสามารถรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย คือเริ่มจากสังคมภายในครอบครัว สังคมในโรงเรียน รวมทั้งสังคมในชุมชนที่เขาอยู่ ผลจากการวิจัยทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศให้ผลสรุปตรงกันว่า เด็กที่มีความรับผิดชอบสูง มักจะเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มี

ความเชื่อมั่นสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความซื่อสัตย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีสูงด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (อรรถวน พาณิชปฐมพงศ์. 2542: 21; อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2520: 12) กล่าวว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดี ได้แก่ คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายเวลา คนมีความรับผิดชอบย่อมได้รับการสรรเสริญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตน และสังคม ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานโดยต้องให้บุคคลอื่นบังคับ ไม่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยแก่สังคม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายาม อดทน และตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อเกิดความก้าวหน้าต่อตนเองและสังคม

2.2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมสามัญศึกษา (2526: 68 – 92) จำแนกความรับผิดชอบไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าผิดแล้วพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาด ไม่ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนนักเรียนโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามความสนใจและตามความสามารถของตน

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยกันแก้ปัญหาที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาปรึกษาและให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของ เครื่องใช้ในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ การเสียภาษี และการรับบริการจากสถานบริการต่างๆ ของรัฐ

จากเอกสารที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้ความละเอียดรอบคอบเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายนั้นๆ เมื่อมีข้อผิดพลาดก็พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2544: 12) ได้สรุปพฤติกรรมของความรับผิดชอบร่วมกับการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ในค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการไว้ ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้อยู่เป็นเนืองนิจ
2. ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญ
3. ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
4. มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและแก้ปัญหาทั้งปวง
5. ใช้เวลาร่างให้เกิดประโยชน์
6. คิดชอบ ทำชอบ และแก้ปัญหาได้
7. ขวนขวายประกอบอาชีพสุจริต
8. รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนร่วม ต่อหน้าที่และการทำงาน
9. ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย

ความรับผิดชอบของนักเรียน ควรประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบในการเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด
2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น รักษาชื่อเสียงของโรงเรียนและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเต็มที่
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ตามความสามารถของตนเอง และรู้สึกแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มที่ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ และสังคมและยังนำความสามารถความรู้ที่ตนมีมาช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม

ประภาพรณ เอี่ยมสุภาสิต (2539: 765) แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง พฤติกรรมที่แสดงว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองนั้น อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 การมีความรับผิดชอบต่อกิจวัตรประจำวันของตนเอง เช่น การตื่นนอนตามเวลาด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีการปลุก การอาบน้ำให้สะอาดตามเวลาด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีการเตือน การแต่งตัวให้เรียบร้อยหลังจากอาบน้ำ การรับประทานอาหารด้วยตนเองโดยไม่ต้องมี

1.2 การมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมาย เช่น รดน้ำต้นไม้ทุกเย็นหลังกลับจากโรงเรียน เก็บที่นอนให้ดูเรียบร้อยก่อนออกจากห้องนอนตอนเช้า จัดโต๊ะอาหารเมื่อถึงเวลาอาหาร คืนของเล่นให้กับข้าวของหลังจากที่เล่นเสร็จ

2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคมที่เด็กเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มากแบ่งเป็น 3 สังคมและพฤติกรรมที่แสดงว่าเด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ละประเภท ได้แก่

2.1 การมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เช่น การทำความสะอาดบ้านจัดสิ่งของเครื่องใช้วางให้เป็นระเบียบ ใช้สิ่งของต่างๆ ในบ้านอย่างทะนุถนอมและประหยัด พบสิ่งของในบ้านชำรุดรีบบอกพ่อแม่ทราบทันที

2.2 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เช่น รักษาความสะอาดในบริเวณโรงเรียน ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียน บริจาคสิ่งของทรัพย์สินสมบัติให้กับโรงเรียน ร่วมทำกิจกรรมเพื่อนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน

2.3 ความรับผิดชอบต่อชุมชนที่อาศัย เช่น การรักษาความสะอาดบริเวณวัด สนามเด็กเล่น การทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา การให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนให้เจริญ

พิจิตรา พงษ์จินดากร (2526: 16) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบในการรักษาสุขภาพอนามัย ความรับผิดชอบในการจัดหาเครื่องอุปโภค และบริโภค ความรับผิดชอบด้านสติปัญญาและความสามารถ ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ ความรับผิดชอบด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจส่วนตัว ความรับผิดชอบด้านการงานที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม ความรับผิดชอบต่อบิดามารดาและครอบครัว ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครูอาจารย์ ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

กระทรวงศึกษาธิการ (2524: 22 – 23) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง หน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติต่อตนเอง ดังนี้ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดี ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมว่า ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องกระทำต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน เพื่อความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของสังคมนักเรียน มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม ดังนี้

2.1 หน้าที่ต่อครอบครัว คือ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองและบิดามารดา ช่วยเหลืองานตามความสามารถและโอกาส ประพฤติตนเป็นคนดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

2.2 หน้าที่ต่อชั้นเรียน และเพื่อนนักเรียน คือ รักเพื่อนเหมือนพี่น้องช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อน ให้อภัยกันเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน ช่วยกิจการงานของห้องเรียน ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย พยายามสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนในทางที่ถูกที่ควร

2.3 หน้าที่ต่อโรงเรียน คือ รักษาความสะอาดของโรงเรียน ถนอมรักษาของใช้ของโรงเรียน ไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน ช่วยกิจการงานของโรงเรียน รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน

2.4 หน้าที่ต่อชุมชน คือ รักและภูมิใจในชุมชนของตน เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับในชุมชนของตน ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมสะอาดสวยงามน่าอยู่ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เช่น ช่วยปลูกต้นไม้ ช่วยขุดลอกคูคลอง ช่วยรักษาสาธารณสมบัติของชุมชน ช่วยรักษาความปลอดภัยสอดส่องช่วยเหลือเมื่อมีเหตุร้าย สามัคคีเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนสมาชิกในชุมชน

2.5 หน้าที่ต่อประเทศชาติ คือ ปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่หลีกเลียงการเสียภาษี ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ จงรักภักดี และป้องกันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ รักษาซึ่งความเป็นไทย ศิลปวัฒนธรรมและความสามัคคี

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปประเภทของความรับผิดชอบได้ 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติงานให้สำเร็จ ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา สอดคล้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครอบครัว เพื่อนและสังคมประเทศชาติ

2.2.4 ลักษณะของความรับผิดชอบ

ได้นักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้วิจัย ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้หลายท่าน ดังนี้

แคทเทิล (Cattell. 1905: 49) ได้กล่าวว่าของผู้รับผิดชอบมีดังต่อไปนี้ คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน พินิจพิเคราะห์ ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนอดกลั้น ไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน รู้จักตั้งจุดหมายในการทำงาน

บราวเน (Browne. 1958: 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบ ว่ามีดังนี้ คือ ใฝ่ใจได้ มีความคิดริเริ่ม มีความไม่ท้อถอยต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำงานดีขึ้นกว่าเดิม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์ สุจริต และตรงเวลา

กอกซ์ (Gough. 1969: 10) อธิบายลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่ามีอารมณ์มั่นคง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นคนที่ชอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความรับผิดชอบในงานมีความคิดก้าวหน้า มีความสามารถ มีความเป็นอิสระ พึ่งตนเองได้ ชอบคิด มีลักษณะ ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539: 83 – 95) กล่าวว่าคนที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดและสุดกำลังความสามารถ
2. ทำงานเสร็จและทันเวลาที่กำหนดโดยไม่มีการควบคุม
3. กล้ารับในส่วนที่เป็นความผิด
4. เอาจริงเอาจังและขยัน
5. ไม่ทิ้งงานไปกลางคัน
6. ไม่ผัดวันประกันพรุ่งหรือทิ้งปัญหา
7. ไม่โทษผู้อื่นหากงานนั้นไม่เสร็จหรือเกิดความเสียหาย
8. ตรงต่อเวลาในการทำงานหรือนักหมาย

จूरินทร์ นันทยทวิกุล (2538: 4 – 5) สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง โดยมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อ มีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงาน ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันไม่ได้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงาน ที่ตนรับผิดชอบอยู่
2. มีความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใคร่ครวญในงานที่ทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์รู้จักคิดก่อนทำ ว่างานนั้นจะมีผลดี ผลเสียอย่างไรบ้าง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิด และหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานดู

ว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

3. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำและทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง อาสางาน ไม่ชอบอยู่เฉยหรือว่างงาน ริเริ่มงานแสวงหางานใหม่ๆ อยู่เสมอ

4. มีความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกายความคิดและจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้นานๆ จนทำให้สำเร็จได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใดๆ มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง

นภดล ภวนะวิเชียร (2540: 70 – 71) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ คือ
 - รับรู้ต่อสิ่งที่กระทำ ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ รู้สึกชอบต่อกระทำหน้าที่ รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งที่สำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรม ดังนี้
 - สม่ครใจทำหน้าที่ ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - วางแผนในการทำหน้าที่ของตน มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความละเอียดรอบคอบ มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จพฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - มีความอดทน มีความเพียร มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - ติดตามผลการกระทำของตน มีเหตุผล ปรับปรุงการกระทำของตน

จากลักษณะของความรับผิดชอบสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงโดยมุ่งมั่น เพื่อให้งานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ยอมรับความผิดพลาด และนำข้อผิดพลาดมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อไป รวมทั้งผู้ที่มีความรับผิดชอบจะไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นมีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงเวลา

2.2.5 แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบ

อเนกกุล กริแสง (ม.ป.ป.: 81) ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนอบรม ตั้งแต่วัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ในระยะแรกๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น และช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย จะค่อยๆ

เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

มิตตัน และ แฮริส (Mitton; & Harris. 1962: 407 – 416) ได้เสนอแนะในการฝึกอบรมความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กที่อายุน้อย
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน
3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเด็ก
5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้น เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กรับผิดชอบอย่างเต็มที่
8. เจตคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิต่อพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบของเด็ก

9. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้

กรมศาสนา (2521: 21) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. หัดไม่บดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น
2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน
3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้หน้าที่ของตนแล้วจะได้ไม่ก้าวล่วงงานของผู้อื่น

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524: 93–99) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบนั้น สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี และลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริงหรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝงซึ่งการจัดทั้ง 2 ลักษณะนี้ จะต้องจัดควบคู่และมีลักษณะเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี
 - 1.1 โดยการอภิปราย เป็นวิธีการที่เริ่มโดยการเล่าเรื่องปัญหาที่ต้องการปลูกฝังเรื่องที่แท้จริง หรือเรื่องจริงจากหนังสือพิมพ์ แต่เรื่องนั้นต้องมีลักษณะความขัดแย้งทางจริยธรรมอยู่แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายพร้อมแสดงเหตุผลประกอบ สิ่งที่นักเรียนได้อภิปรายมานั้นจะไม่มีคำตอบตัดสินว่าถูกหรือผิด ครูมีหน้าที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผลมาประกอบความคิดเห็นของตน การอภิปราย

เช่นนี้จะทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีวิธีการคล้ายกับการสอนแบบวิทยาศาสตร์ ตรงที่ต้องค้นหาเหตุผลมาประกอบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการนี้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 การตั้งหรือเสนอปัญหา

1.2.2 การคาดคะเน หาคำตอบหลายๆ ทางเป็นการช่วยให้นักเรียนอยากค้นคว้า

1.2.3 ทำการสอบสวนแล้วจดบันทึกไว้

1.2.4 นำผลที่ได้จากการสอบสวนมาตรวจสอบอีกครั้ง

1.2.5 สรุปผลแล้วนำไปแก้ปัญหา

1.3 การเล่นบทบาทสมมติ มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เช่น การเล่นเกม การแสดงแบบทันทีทันใด การแสดงโดยครูกำหนดเรื่องราวให้ เป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดพฤติกรรมที่ตนแสดงอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มดีขึ้น

1.4 การเลียนแบบจากตัวแบบ อาศัยแนวคิดและหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพื้นฐาน โดยตัวแบบอาจใช้บุคคลที่มีชีวิตจริง บุคคลในอุดมคติ หรือบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว โดยตัวแบบนั้นต้องเป็นบุคคลที่นักเรียนเลื่อมใสศรัทธาจะช่วยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมได้มาก เมื่อทำจนเกิดเป็นนิสัย ทำให้เกิดความคิดตามเหตุผลเชิงจริยธรรมกลายเป็นคุณธรรมประจำใจของนักเรียน ทำให้มีพฤติกรรมอย่างนั้นต่อไป

2. ลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริง หรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง

2.1 การจัดปรัชญาของสถานศึกษา โดยเลือกคุณธรรมที่ต้องการเน้นเป็นข้อความที่ง่าย ๆ มีความหมายชัดเจน

2.2 การเรียนการสอนทุกวิชา ต้องสอดแทรกคุณธรรมต่างๆ ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดแก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีคุณค่าต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การไหว้ครู กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

2.4 การจัดชุมนุมต่างๆ เช่น ชุมนุมทางด้านวิชาการ การแข่งขันกีฬา แม้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมด้านนั้นๆ แต่ขณะเดียวกัน ก็เป็นการปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการเน้นให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนด้วย

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ (2539: 766 – 767) ให้ข้อคิดในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยความรับผิดชอบ มีดังต่อไปนี้

1. การให้ความรัก ความเอาใจใส่ การปลุกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ จะให้ผลดีก็ต่อเมื่อพ่อแม่ทำไปด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ปฏิบัติต่อเด็กอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ลงโทษเด็ก ซึ่งถ้าพ่อแม่ปฏิบัติได้แล้วจะทำให้เด็กยอมรับการอบรมสั่งสอนนั้น

2. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็กนั้น ควรต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยแต่ละคน และมอบงานให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเขา ถ้าพ่อแม่มอบงานที่เกินความสามารถของเด็ก แล้วเด็กทำไม่ได้จะก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่าง เช่น เด็กจะเกิดความท้อถอย เด็กอาจเสียใจและทำให้เขาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ในระยะเริ่มแรกของการปลุกฝังความรับผิดชอบนั้น ควรหาโอกาสในช่วงเวลาที่เด็กแสดงความสนใจที่จะทำ แล้วจึงมอบหมายงานนั้นให้เขาทำ การทำเช่นนี้จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการบังคับให้เด็กทำ และหลังจากนั้นพ่อแม่ ครู และผู้เกี่ยวข้องต้องคอยหมั่นสังเกตอยู่เสมอว่าเมื่อไรเด็กมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานอื่นๆ ได้อีก เพื่อจะมอบหมายให้เขารับผิดชอบต่อสิ่งอื่นมากขึ้น

4. การจัดหาตัวแบบที่แสดงความรับผิดชอบให้เด็กได้พบอยู่เสมอ เพื่อที่เด็กจะเลียนแบบตัวแบบ ที่เด็กจะสังเกตเห็นได้ใกล้ชิดกับเขามากคือบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ก็ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่องานบ้านและงานอื่นๆ ให้เด็กได้เห็นในสถานศึกษา ในโทรทัศน์ และสื่อมวลชนอื่นๆ

5. การให้ได้รับผลแห่งการกระทำทันทีที่เขาแสดงพฤติกรรมนั้นๆ เช่น ถ้าเด็กแสดงความรับผิดชอบต่อตามที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ก็ต้องให้การเสริมแรงทันที เช่น การชมเชยการกอด จูบ การให้รางวัลอื่นๆ และถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่มีความรับผิดชอบก็ต้องได้รับผลของการกระทำเช่นเดียวกัน เช่น ถ้าเด็กเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ เมื่อของเล่นหายไปเขาก็จะไม่ได้รับของเล่นใหม่อีก

6. การมอบความรับผิดชอบใดๆ ให้กับเด็กควรได้มีการอธิบายถึงบทบาทของเด็กต่อความรับผิดชอบนั้นๆ ให้ชัดเจน เพื่อเด็กจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง เช่น การให้เด็กรดน้ำต้นไม้ควรอธิบายให้เด็กทราบถึงอุปกรณ์ที่ควรจะใช้จะเป็นสายยางหรือฝักบัว ปริมาณของน้ำที่ใช้และการจับการถืออุปกรณ์ เป็นต้น ทางที่ดีที่สุดควรปฏิบัติให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อนมอบให้เด็กทำ เพื่อจะทำให้ผลถูกต้องตามที่ต้องการ และจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียภายหลัง

7. การมอบความรับผิดชอบให้เด็กทำ ควรพูดให้สั้น กระชับ ชัดเจน เพื่อให้เด็กจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องและจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งลงได้

8. มอบความไว้วางใจให้กับเด็ก เช่น ให้เด็กรับประทานอาหารเช้าด้วยจานกระเบื้อง ดื่มน้ำจากแก้วโดยไม่ต้องกลัวว่าจะทำแตก แต่ควรเตือนให้เขาได้ใช้ความระมัดระวังในการถือเท่านั้น วิธีนี้เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็ก โดยเริ่มต้นที่การให้ความไว้วางใจว่าเขาจะไม่ทำจานและแก้วแตก และถ้ามีเหตุการณ์ที่ผิดที่เขาทำแตก ผู้ใหญ่ก็ไม่ควรร้องไห้อาววหรือลงโทษเด็กแต่อาจจะบอกให้เขาใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้น

9. การจัดตารางเวลาทำกิจกรรมให้แน่นอนจะช่วยให้เด็กปฏิบัติตนได้ถูกต้อง แต่เนื่องจากเด็กเล็กๆ ยังดูนาฬิกาไม่เป็น ครูอาจใช้รูปภาพนาฬิกาที่แสดงเวลานั้นๆ พร้อมทั้งภาพกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลา

2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

2.2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

พวงทอง รักดีไทย (2542: 100) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่มีผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนอนุบาลหนองคาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบ ด้านการเรียนสูงขึ้น ทั้งด้านการตั้งใจทำงาน การทำงานเสร็จ ส่งงานตามจำนวนและเวลาที่กำหนด การมาเรียนสม่ำเสมอ หลังจากที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ในกลุ่มไปใช้ในชีวิตจริง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนสมาชิกในกลุ่มในการแก้ปัญหาได้

ธารีรัตน์ ยิ่งยง (2542: 264) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการประกอบการประชาสัมพันธ์กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือของหน่วยนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบโครงการประกอบการประชาสัมพันธ์และกลุ่มเรียนด้วยการสอนตามคู่มือของหน่วยนิเทศก์ กรมสามัญศึกษามีผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

วาสนา ไตรวัฒนธงไชย (2543: 91) ได้เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอส ที เอ ดี กับ การสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ถวิล จันทรสว่าง (2545: 46) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทุกด้านส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ส่งผลมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความอดทน รองลงมาความเชื่อมั่นในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและความมีวินัยในตนเอง

2.2.6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ซุนนิค (Zunick. 1963: 497) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความรู้สึกับผิดชอบของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมต่ำและปานกลาง เพื่อต้องการทราบว่า การรับรู้ของเด็กในด้านการรับผิดชอบนั้นแปรตามระดับชั้นทางสังคมหรือไม่ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีความรู้สึกด้านความรับผิดชอบได้เร็วกว่าเด็ก

บัดเตอร์เวิร์ท (Butterworth. 1974: 2043) ได้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เจตคติต่อโรงเรียน ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน และเจตคติต่อโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปสูงจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ความรู้ผิดชอบชั่วดี

2.3.1 ความหมายของความรู้ผิดชอบชั่วดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 104) ได้ให้ความหมายของความรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็กปฐมวัย ว่าหมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด

2.3.2 ลักษณะของความรู้ผิดชอบชั่วดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 104) ได้กำหนดลักษณะความรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. แสดงความอ่อนโยนต่อเพื่อนและสัตว์ (เช่น ให้อาหารสัตว์/สัมผัสอย่างอ่อน โยน/ปาลอบเพื่อน/ ช่วยเพื่อนที่หกล้ม)
2. ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของตน (ความสามารถนี้ค่อยเป็นค่อยไปตามระดับอายุ เช่น เกือบของเพื่อนได้เอาไปคืนเพื่อนหรือครู ไม่หยิบของจากร้านค้าโดยไม่ซื้อ)
3. ไม่ก้าวร้าว แกล้งหรือทำร้ายคนและสัตว์อื่น และไม่ทำลายสิ่งของต่างๆ
4. กินหรือใช้สิ่งต่างๆ ตามคุณค่าหรือประโยชน์ ไม่ทิ้งขว้างให้สิ้นเปลือง หรือเลือกตามความแพงที่ฟังเพื่อตามโฆษณา โดยมีผู้ใหญ่แนะนำ
5. แสดงความรักและมีน้ำใจต่อพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ด้วยตนเอง (เช่น แบ่งของที่ชอบให้ ช่วยถือของ หรือหยิบของใช้ประจำให้ โดยไม่ต้องขอ)
6. แสดงความชื่นชมในความสามารถ ผลงานหรือความสำเร็จของผู้อื่น โดยมีผู้ใหญ่ช่วยแนะนำ (เช่น เอ่ยชม ตบมือ) (3 ปี)
7. บอกได้ว่าการทำร้ายคนหรือสัตว์ในนิทาน หรือเหตุการณ์ที่พบเห็นเป็นสิ่งไม่ดี
8. พฤติกรรมหรือภาษาที่สะท้อนความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

9. แสดงความชื่นชมในความสามารถ ผลงานหรือความสำเร็จของผู้อื่น ด้วยตนเอง (เช่น เอ่ยชม ตบมือ) (5 ปี)

10. ภูมิใจและเลือกที่จะทำในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (เช่น ช่วยแม่ทำงานบ้าน พุดจาไฟเราะ ชยัน ประหยัด)

2.3.3 แนวทางการพัฒนาความรู้ผิดชอบชั่วดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 105) ได้ให้แนวทางการพัฒนาความรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. อ่านนิทาน หรือพุดคุยถึงเหตุการณ์ เรื่องราวหรือข่าวที่เกิดขึ้น แล้วชวนเด็กพุดคุยถึงสิ่งที่ควรทำ อะไรดี อะไรไม่ดี หรือมีผลอย่างไรถ้าทำหรือไม่ทำ ฯลฯ
2. ครูเป็นแบบอย่างที่ดี และแนะนำเด็กให้ปฏิบัติตนในสิ่งที่ดี เช่น ไม่พุดบด ไม่เอาของคนอื่นเป็นของตน ไม่ทำร้ายสัตว์ ไม่หลอกลวง ฯลฯ
3. ชวนให้เด็กเล่าถึงพฤติกรรมกระทำที่สะท้อนถึงการทำความดี เช่น ช่วยผู้ใหญ่ถือของ ช่วยครูจัดโต๊ะ ให้อาหารปลา ฯลฯ
4. ส่งเสริมให้เด็กบอกพฤติกรรมที่ดีของตนเอง ของเพื่อน หรือของผู้อื่น หรือให้ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับนามธรรมอื่นๆ ที่เด็กสามารถเข้าใจได้ตามวัย รวมทั้งคำว่า “ความดี” “ความซื่อสัตย์” “ความเมตตา” เป็นต้น
5. บอกเล่า คุยกับเด็กถึงการตัดสินใจในการเลือกซื้อ เลือกใช้ เลือกกิน ตามคุณค่าและประโยชน์ ไม่สิ้นเปลือง ไม่ฟุ้งเฟ้อตามโฆษณา หรือตามกระแสสังคม
6. ครูเป็นแบบอย่างแล้วชวนเด็กให้ชื่นชมความสำเร็จของคนอื่น จัดทำบอร์ดคนเก่ง คนดี ของห้องเรียน
7. ครูเป็นแบบอย่างในการไม่พุดคำหยาบ ไม่ให้ร้ายผู้อื่น และหากพบเด็กมีพฤติกรรมดังกล่าวก็ให้คำแนะนำ แล้วชวนเด็กพุดคุยถึงสิ่งที่ควรทำที่เป็นรูปธรรม
8. ครูพุดถึงความผิดพลาดที่ผ่านมา ทั้งในเรื่องจริงและเรื่องนิทาน หรือเรื่องเล่าเหตุการณ์ต่างๆ แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บทเรียนที่สมควรเรียนรู้และเรื่องที่แก้ไขกันได้
9. จัดกิจกรรมรณรงค์พฤติกรรมความดี ทำสมุดบันทึกความดี ธนาคารความดี

3. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ (Piaget) เป็นนักชีววิทยาชาวสวิสเซอร์แลนด์ แต่มีความสนใจศึกษาทางด้านจิตวิทยา เขาเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา เนื่องจาก

ผู้ที่มีจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ (พิมประภา พันธุ์พิพัฒน์. 2546; ดุจเดือน พันธมนาวิน. 2551: 15) ซึ่งการพัฒนาจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็วโดยเพียงแต่ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก ออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตราเจริญกุล. 2551: 15)

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (Pre-moral stage) ในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต เด็กยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคม และไม่รู้ว่าระเบียบหรือกฎต่างๆ มีไว้เพื่ออะไรหรือรู้ก็น้อยมาก เด็กวัยนี้จะเล่นโดยไม่คำนึงถึงกฎกติกาใดๆ แต่อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าแนวคิดที่ว่าอะไรผิดอะไรถูก ได้รับการเริ่มฝังรากมาบ้างตั้งแต่วัยทารก

2. ขั้นรู้ความหมายของจริยธรรม (Moral realism) เป็นการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในช่วงอายุ 5 – 7 ปี ขั้นตอนนี้หรืออาจเรียกว่าขั้นยอมรับกฎระเบียบ (Stage of heteronomous morality) การที่เด็กจะตัดสินใจว่าอะไรผิดมากหรือน้อย จะถือเอาขนาดของความเสียหายที่เด็กได้ทำไปคือ ทำของเสียหายมากก็ผิดมาก ทำของเสียหายน้อยก็ผิดน้อย ส่วนในเรื่องของเจตนาจะทำผิดหรือไม่ได้เจตนา นั้นเด็กไม่คำนึงถึงในวัยนี้

3. ขั้นระยะช่วงต่อระหว่างขั้นที่ 2 และขั้นที่ 4 (Transitional stage) เป็นการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กในช่วงอายุ 7 – 9 ปี โดยประมาณ เด็กในวัยนี้จะมีการเล่นกับเพื่อน คบเพื่อน และผูกความสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น ใกล้ชิดกับเพื่อนมากขึ้น เด็กเริ่มมีการให้และรับระหว่างกันและกัน เด็กในวัยนี้จะรู้ว่าการทำผิดจะต้องได้รับโทษเป็นการตอบแทน

4. ขั้นพิจารณาจริยธรรมจากความเกี่ยวโยง (Stage of moral relativism) เป็นขั้นพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กอายุประมาณ 10 – 11 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มพัฒนาจริยธรรมขั้นสูงระดับ มีความคิดว่าอะไรผิดอะไรถูกโดยใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงความยุติธรรมในความคิดอ่านของเขา เด็กมีเพื่อนมากขึ้นและสังคมกับเพื่อนมากขึ้น เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ มีความคิดของตัวเอง หรือยึดหลักแห่งตน (Autonomous moral thinking) เด็กจะพิจารณาจากผลที่เกิดจากการกระทำของตนด้วย เด็กโตจะตัดสินใจผิดถูกจากสถานการณ์และความเกี่ยวโยงของสถานการณ์ หรือความเกี่ยวโยงของเหตุการณ์นั้นกับบุคคล เด็กวัยนี้ยังเชื่อว่ากฎระเบียบต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้บ้าง ตามแต่สถานการณ์และการยอมรับหรือการตกลงกันในกลุ่มกับเพื่อนๆ เช่น ในการเล่นเกม เป็นต้น ในเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบ เด็กถือว่าเป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในสังคมจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้

ประกาศรี สี่ห่อไฟ (2531: 29 – 30) ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจ ในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับ

สติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาตามลักษณะ จริยธรรมของมนุษย์ ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถ ในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่ได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึง ถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เป็นการสนองต่อกฎเกณฑ์ตามวัฒนธรรม มีการตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 – 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวต่อผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม โดยถือว่าเป็นการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม โดยไม่คำนึงถึงผลที่ผ่านมา

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8 – 10 ปี เพียเจต์เชื่อว่า เกิดขึ้นมา จากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัว อำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนแปลง และความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงวัย 8 – 10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่ก็อาจจะมี เด็กบางคนที่มีพัฒนาการของเขาอาจหยุดชะงักในขั้นที่ 2 เนื่องจากพัฒนาการเลี้ยงดูการบีบบังคับอย่างผิดปกติ ของผู้เลี้ยงดูตัวเขาหรือจากสังคม หรือจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้นซึ่งเขาจะสามารถ นำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นการฝึกให้ เด็กได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น กฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม รวมทั้งจัดบรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปราย ร่วมกับเพื่อนๆ บรรยากาศในที่นี้หมายถึง บรรยากาศของเสรีภาพในการพูด แสดงความคิดเห็น การได้รับการ ยอมรับ และความปลอดภัยจากการถูกลงโทษ วิพากษ์วิจารณ์ และการกล่าวหาต่างๆ (ทิสนา เขมมณี. 2545: 14 – 15)

นอกจากนั้น (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547: 162) กล่าวว่า เพียเจต์ได้แบ่งพัฒนาการทาง จริยธรรมออกเป็น 2 ขั้นใหญ่ๆ คือ

1. ระยะเวลาที่เด็กยึดกฎเกณฑ์จากผู้อื่น (Heteronomous) ซึ่งมีอายุประมาณ 0 – 8 ปี เป็น ระยะเวลาที่บิดามารดา และผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อเด็กในการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมอย่างชัดเจน เด็กจะนับถือ ความถูกต้อง ความผิด ความดี ความไม่ดีในลักษณะตายตัว ถ้าทำผิดต้องได้รับโทษ โดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจ หรือสาเหตุในการกระทำ

2. ระยะเวลาที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตนเอง (Autonomous) เป็นระยะที่เด็กพัฒนาจริยธรรม ขึ้นสู่ความคิดที่เป็นของตนเอง ใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงความยุติธรรม และพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจาก

การกระทำด้วย ซึ่งพัฒนาการที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสติปัญญา และอายุจะพบในเด็กอายุ 9 ขวบขึ้นไป

เพียเจต์ได้วัดพัฒนาการทางจริยธรรม โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อคำถามของเขาจะเกี่ยวกับสถานการณ์คู่ (Story Pair) ที่กำหนดขึ้นในสถานการณ์คู่ นั้นจะเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน เว้นแต่รูปการของปัญหาที่ตามมาจะแตกต่างกันในเรื่องความตั้งใจหรือแรงจูงใจ ดังตัวอย่าง เช่น เด็กชายคนหนึ่งทำแก้วแตก 15 ใบ โดยไม่ได้เจตนา ขณะที่เปิดประตูเข้ามา เพื่อที่จะรับประทานอาหาร ส่วนอีกคนทำแก้วแตกอีก 1 ใบ ขณะที่ป็นขึ้นไปหยิบขวดแยมแล้ว ตั้งคำถามว่า “ใครทำผิดมากกว่ากัน ถ้าเป็นพ่อเธอควรตีใครมากที่สุด” (ประสาธ อิศรปริดา. 2538: 45; อ้างอิงจาก Piaget. 1962: 122) จากคำตอบเหล่านี้ เพียเจต์นำมาพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ตั้งไว้ 6 เกณฑ์ ดังนี้ (ประสาธ อิศรปริดา. 2538: 46; อ้างอิงจาก Piaget. 1962: 357)

1. การตัดสินใจจากเจตนาการกระทำ (Intentionality in Judgment) เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี โดยตัดสินจากปริมาณที่เกิดขึ้น แต่เด็กโตจะตัดสินจากความตั้งใจหรือเจตนาการกระทำของบุคคลนั้น
2. การตัดสินใจเกี่ยวโยงจากผู้อื่น (Relativism in Judgment) เด็กเล็กจะตัดสิน การกระทำ ถูกผิดจากความเชื่อว่า คนอื่นก็คิดเช่นเดียวกันและเชื่อว่า ความเห็นผู้ใหญ่ย่อมถูกเสมอ
3. ความไม่เกี่ยวของกับบทลงโทษ (Independence of Section) เด็กเล็กมักจะตัดสิน การกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี เพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น
4. การใช้ระบบตาต่อตา (Use of Reciprocity) ในเด็กเล็กมักจะไม่ใช่ระบบตาต่อตา ในการพิจารณาตัดสินบุคคลแต่ในเด็กโตจะใช้บ่อย
5. การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและตีดนินสย (Use of Punishment as Pestirtion and Reform) ในเด็กเล็กจะสนับสนุนใหม่การลงโทษอย่างหนักเพื่อตีดนินสยผู้กระทำผิด ส่วนเด็กโตจะมีความคิดเช่นนั้นน้อยลง
6. การยึดหลักธรรมชาติ (Naturalist Views of Misfortune) โดยมีความคิดว่าถูกพระเจ้าลงโทษหลังจากที่เพียเจต์แบ่งชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมแล้ว เขาพบว่ากระบวนการที่ทำให้เด็ก

สรุปพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ เป็นทฤษฎีที่คล้ายคลึงกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม เด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5 – 8 ขวบ จะยอมรับมาตรฐานทางจริยธรรมหรืออย่างเคร่งครัด และเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น คือ ตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป จะมีความคิดว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคล และผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องมีความร่วมมือ และนับถือซึ่งกันและกัน และกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักจิตวิทยาชาวแคนาดา เป็นผู้นำทางทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม เขาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์และพบว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแต่ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นมาจากภายในแต่ยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก แบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ อาจทำหน้าที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบนี้อาจเป็นบุคคลจริงๆ หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น (ทิสนา แชมมณี. 2546: 19)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่าพฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์ เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้นี้มีเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หรือการเรียนรู้จากผลกรรมและการเรียนรู้จากการสังเกต (ธีระพร อุวรรณโณ. 2527: 171 – 271)

1. การเรียนรู้จากผลกรรม เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆ ด้วยตนเองแล้วเรียนรู้ผลกรรมที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เช่น ทารกอาจมีประสบการณ์ว่า เมื่อตนหิวแล้วส่งเสียงร้องออกมา แม่หามาให้ดื่ม หากทารกมีประสบการณ์นี้หลายครั้งและผลกรรมที่ตามมาคือแม่หามาให้ดื่ม ทารกก็สามารถเรียนรู้ได้ว่า การส่งเสียงร้องเป็นสัญญาณให้แม่หามาให้ดื่มได้ ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำมีผลต่อมนุษย์ถึง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ข้อมูล ด้านการจูงใจ และด้านเสริมแรง

1.1 ด้านการให้ข้อมูล ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ให้ข้อมูลกับมนุษย์ได้ว่าการกระทำได้นำไปสู่ผลกรรมทางบวก เช่น ได้รับคำชม ได้รับรางวัล หรือทำให้ตนสบายใจ นอกจากนี้ก็ให้ข้อมูลว่าการกระทำได้นำไปสู่ผลกรรมทางลบ เช่น ถูกตำหนิ ถูกลงโทษ หรือทำให้ตนไม่สบายใจ เนื่องจากมนุษย์มีความคิดและความจำ มนุษย์ก็สามารถจำข้อมูลผลกรรมจากการกระทำหนึ่งๆ ไว้สำหรับพิจารณาในอนาคตว่าตนควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้นอีก

1.2 ด้านการจูงใจ ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำ มีความหมายสำหรับมนุษย์ ในฐานะเป็นตัวจูงใจทางบวกหรือทางลบ ผลกรรมใดเป็นที่พึงพอใจของผู้กระทำมาก ผลกรรมนั้นก็มีความจูงใจทางบวกสูง ผลกรรมใดทำให้มนุษย์ไม่พึงพอใจ ผลกรรมนั้นก็มีความจูงใจทางลบสูง การจดจำผลกรรมต่างๆ ได้จะทำให้ผลกรรมที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้ว กลายมาเป็นตัวจูงใจให้มนุษย์พยายามทำ หรือหลีกเลี่ยงการกระทำเช่นนั้นอีก

1.3 ด้านการเสริมแรง ผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้กระทำทราบหรือเป็นการยืนยันความคาดหวังที่มีมาก่อน ว่าการกระทำใดก่อให้เกิดผลกรรมทางบวกหรือการเสริมแรง และการกระทำใดก่อให้เกิดผลกรรมทางลบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเห็นว่าการเสริมแรง

ที่มีประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ คือ การเสริมแรงที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ตัวว่า การกระทำใดของตนนำไปสู่การเสริมแรง โดยทฤษฎีนี้การเสริมแรงในมนุษย์จึงเกิดขึ้นโดยผ่านระบบการให้ข้อมูลและการจูงใจ มากกว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะแบบกลไกที่ตัวเสริมแรง ไปเสริมแรงพฤติกรรมมนุษย์โดยตรงโดยผู้ถูกเสริมแรงไม่รู้ตัว ซึ่งทฤษฎีหลังนี้กลุ่มนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมสุดโต่งยึดถือกันมาก

แม้ว่าการเรียนรู้จากผลกรรมจะเกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ แต่ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้พฤติกรรมเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เพราะหากมนุษย์ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียนรู้จากผลกรรม มนุษย์คงต้องใช้เวลาค่อยชีวิตเพียงเพื่อเรียนรู้ที่จะทำพฤติกรรมที่หลากหลายได้ แต่มนุษย์มีความสามารถในการสื่อความและการสังเกตการณ์กระทำของผู้อื่น มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้มากจากการสังเกต

2. การเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้ชนิดนี้เกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบว่า ตัวแบบทำอะไร ทำอย่างไร มีกฎเกณฑ์อย่างไร เมื่อสังเกตได้แล้ว ผู้สังเกตก็มีความคิดว่าตนสามารถทำพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ในเวลาข้างหน้ามนุษย์ก็สามารถระลึกแบบแผนพฤติกรรมออกมากระทำได้ การเรียนรู้จากการสังเกตจำเป็นต้องมีกระบวนการในการเรียนรู้ถึง 4 กระบวนการ และยังสามารแบ่งแยกประเภทของตัวแบบออกเป็นประเภทหลักได้ 3 ประเภท

2.1 กระบวนการในการเรียนรู้จากการสังเกต มีกระบวนการย่อย 4 กระบวนการ คือ

2.1.1 กระบวนการใส่ใจ กระบวนการนี้เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้จากการสังเกต พฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตใส่ใจ ผู้สังเกตก็มีโอกาสจดจำพฤติกรรมนั้นได้มากกว่าตัวแปรหลัก ตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการใส่ใจคือ ตัวแปรเกี่ยวกับตัวแบบที่เป็นสิ่งเร้า ตัวแปรหลักนี้ยังมีตัวแปรย่อยอีกหลายตัวแปร กล่าวคือ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมอย่างเด่นชัดจะดึงดูดความใส่ใจได้มากกว่าตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมไม่เด่นชัด ตัวแบบที่มีความดึงดูด เช่น พ่อแม่ที่เด็กรัก ย่อมจะดึงดูดให้เด็กใส่ใจได้มาก แต่ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมค่อนข้างซับซ้อน ย่อมจะทำให้ผู้สังเกตมีโอกาสใส่ใจได้น้อยลง การมีตัวแบบที่หลากหลาย เช่น ตัวแบบต่างๆ ที่แสดงทางโทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจของคนได้มากและตัวแบบที่หลากหลาย เช่น ตัวแบบต่างๆ ที่แสดงทางโทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจของตนได้มาก ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรม ซึ่งผู้สังเกตเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็ดึงดูดให้ผู้สังเกตใส่ใจได้มาก

2.1.2 กระบวนการเก็บจำ มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบแล้วเก็บจำการกระทำของตัวแบบไว้ จนเวลาผ่านไปแล้วมนุษย์ก็สามารถระลึกถึงแบบแผนของพฤติกรรมเพื่อแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้ กระบวนการนี้ช่วยให้มนุษย์ไม่จำเป็นต้องทำตามตัวแบบทันทีขณะเห็นตัวแบบจึงจะเรียนรู้ได้

2.1.3 กระบวนการกระทำทางร่างกาย เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลผลจากการเก็บจำออกมาเป็นการกระทำ กระบวนการนี้อาศัยการจัดระบบพฤติกรรมส่วนย่อยเพื่อแสดงตามตัวแบบ ผู้สังเกตที่จะทำตามตัวแบบได้ดีจะต้องมีความสามารถทางกายที่จะทำตามตัวแบบได้และจะต้องมีความสามารถ

ในการทำพฤติกรรมส่วนย่อยๆ ต่างๆ ได้ด้วย นอกจากนี้เมื่อผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบแล้ว ผู้สังเกตก็สามารถสังเกตได้ว่าตนทำตามตัวแบบได้มากเพียงไร ความแม่นยำของข้อมูลป้อนกลับนี้เป็นส่วนช่วยให้ผู้สังเกตทำตามตัวแบบได้มากขึ้น

2.1.4 กระบวนการจูงใจ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแยกแยะระหว่างการเรียนรู้กับการกระทำ เพราะมนุษย์ไม่ได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนได้เรียนรู้มา การกระทำใดที่ตัวแบบกระทำแล้วเกิดผลกระทบทางบวกในทรวงอกของผู้สังเกต ผลกรรมนั้นก็จะมาจูงใจให้ผู้สังเกตทำตามพฤติกรรมตามที่ตัวแบบกระทำ การกระทำใดที่ตัวแบบกระทำแล้วเกิดผลกระทบทางลบก็จะมาเป็นตัวจูงใจให้ผู้สังเกตงดเว้นการทำตามตัวแบบ นอกจากนี้เมื่อผู้สังเกตได้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวแบบแล้ว ผู้สังเกตก็นำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นความคาดหวังของตนว่าหากตนกระทำพฤติกรรมใดตามตัวแบบ จะเกิดผลกระทบทางบวก และกระทำพฤติกรรมใดตามตัวแบบจะเกิดผลกระทบทางลบและหากผู้สังเกตทำตามพฤติกรรมตามตัวแบบไปแล้ว ผู้สังเกตก็ยังคงอาจมีปฏิริยาในเชิงประเมินการกระทำของตนเองด้วย ปฏิริยานี้อาจเป็นความพอใจพอใจและต้องการทำอีกในโอกาสต่อไป หรือเป็นปฏิริยาที่ไม่พอใจและหลีกเลี่ยงการทำเช่นนี้อีกในอนาคต

ทิสนา เขมมณี (2546: 20 – 21) ได้ให้แนวทางในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่างๆ โดยใช้การสังเกตตัวแบบ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใส่ใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบ ตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่นชัดไม่สลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่ามีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจและทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
3. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบนั้นโดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัส หรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การข้ามข้อสังเกตของตัวแบบในความคิด และการข้ามข้อสังเกตด้วยการกระทำ
4. การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติโดยการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผล ที่น่าพึงพอใจของการปฏิบัติ รวมทั้งการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสามารถของตน และเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง
5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติโดยช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ สังเกตการณ์กระทำของตนเอง

สรุปแนวความคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ โดยการสังเกตของเบนดูรานี้ ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เด็กจะมีพฤติกรรมหรือมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในลักษณะใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลที่เป็นตัวแบบที่ใกล้ชิดกับตัวเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้องและครูเป็นต้น และนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับเวลาที่เด็กได้ใช้เวลาอยู่กับสื่อทางโทรทัศน์อีกด้วย

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม

บลูม (Bloom. 1976) เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียนรวมทั้งวัดประเมินผลได้ถูกต้อง และบลูมได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัย

ทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และนำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเรียกว่า Taxonomy of Educational objectives (อติญาณ ศรีเกษตริน. 2543: 72 – 74; อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. 2537; Bloom. 1976: 18)

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดประสงค์ด้านเชาวน์ปัญญา หรือด้านความรู้ ความคิด ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถที่ซับซ้อนจากน้อยไปหามาก ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำแนกประสบการณ์ต่างๆ และระลึกเรื่องราวต่างๆ ออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความหลัก ตีความได้ สรุปใจความสำคัญได้

1.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆ ของเรื่องที่รู้มา นำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อยๆ ได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสินกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป การประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์คือ มาตรฐานในการวัดที่กำหนดไว้

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) (พฤติกรรมด้านจิตใจ) ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดึงดูดอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ด้านจิตพิสัย จะประกอบด้วย พฤติกรรมย่อยๆ 5 ระดับ ได้แก่

2.1 การรับรู้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้านั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2.2 การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอมและพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

2.3 ด้านการเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้นๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบการสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป แต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

2.5 บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้ รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่างๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคนคนจะรู้สึกช่วยอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท) พฤติกรรม ที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมี เวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อยๆ 5 ขั้น ดังนี้

3.1 การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือเป็นการเลือกหา ตัวแบบที่สนใจ

3.2 กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบ ที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ ตามข้อแนะนำ

3.3 การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัย เครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตนเองจะกระทำ ตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียน เกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถ ปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติ ในระดับสูง

ทิสนา แชมมณี (2546: 46) ได้กล่าวถึงวิธีปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ใดๆ ให้แก่บุคคลนั้นสามารถทำได้โดย

1. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้น และ เกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้ผู้คนเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์

หรือเกิดความพึงพอใจที่มากพอเพียง

4. ช่วยให้ผู้คนนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตนและให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม

สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม เป็นทฤษฎีที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย โดยบลูมได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย

3.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำนี้ พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ เบอร์ริส สกินเนอร์ ทฤษฎีนี้อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น โดยสกินเนอร์ได้แบ่งผลกระทบเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภเสริมแรงซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้นหรือลดลง ดังนั้นเราจึงสามารถวางเงื่อนไข โดยใช้ตัวเสริมแรง หรือตัวลงโทษเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ ซึ่งตัวเสริมแรงสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 32)

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องการวางเงื่อนไข เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตนเองเนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์ได้หรือมีผลต่ออินทรีย์โดยตรง เช่น อากาศ อาหาร เป็นต้น

2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ต้องการวางเงื่อนไข เป็นตัวเสริมที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรงโดยนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิหรือตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องการวางเงื่อนไข เช่น คำชมเชย เงิน หรือตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขสรุปได้ ดังนี้ คือ

1. การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้น จะลดลงและหายไปในที่สุด

2. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้เกิดการตอบสนองต่อการเสริมแรงที่ตายตัว

3. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

4. การให้แรงเสริมหรือการให้รางวัลเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2553: 139 – 142) กล่าวถึงกฎของการควบคุมพฤติกรรม และการเสริมแรง และชนิดของการเสริมแรงของสกินเนอร์ ไว้ดังนี้

กฎของการควบคุมพฤติกรรมมีอยู่ 4 กฎ คือ

1. การเสริมแรงบวก (Positive Reinforcement) ได้แก่ การได้รับรางวัลเมื่อแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ให้ขนมเพื่อให้เด็กหยุดร้องไห้
2. การลงโทษทางบวก (Positive Reinforcement) ได้แก่ การได้รับสิ่งที่ไม่ต้องการ เมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เด็กถูกตีเมื่อเกเร
3. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) ได้แก่ การเอาสิ่งที่ไม่ต้องการออกไป เช่น เอาโซ่ตรวนออกจากเท้านักโทษเมื่อปฏิบัติตัวดี
4. การลงโทษทางลบ (Negative Reinforcement) ได้แก่ การเอาสิ่งที่เป็นรางวัลออกไป เช่น ตัดค่าขนมเมื่อเด็กเกเร

การเสริมแรงมี 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. การเสริมแรงที่ต่อเนื่อง (Continuous Reinforcement) เป็นการเสริมแรงทุกครั้งที่อินทรีย์ แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้พฤติกรรมเกิดบ่อยสม่ำเสมอ แต่เมื่อหยุดเสริมแรงจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเสริมแรงประจําหายไปอย่างรวดเร็ว
2. การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Intermittent Reinforcement) ซึ่งเป็นการเสริมแรงแก่พฤติกรรมเป็นครั้งคราว

ชนิดตัวเสริมแรง แบ่งออกเป็น

1. ตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Primary Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรง ซึ่งมีคุณสมบัติเสริมแรงโดยไม่ต้องอาศัยการเรียนรู้ เช่น อาหาร น้ำ ความร้อน ซึ่งมักจะเป็นการตอบสนองของอินทรีย์โดยตรง
2. ตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข (Secondary Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงซึ่งเดิมไม่มีคุณสมบัติเสริมแรงแต่กลายเป็นตัวเสริมแรง เพราะไปมีความสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข ตัวอย่างเช่น เงิน คำตักชม คะแนน ตัวเสริมแรงประเภทนี้ สามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงแบบไม่วางเงื่อนไขได้ จึงเรียกว่าตัวเสริมแรงทั่วไป (Generalized Reinforcer) ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับการให้ความสนใจ ความรัก และการยอมรับ (Attention, Affection and Approval) และเช่นเดียวกับการแสดงพฤติกรรมภาษา เช่น พูด เรียกชื่อถูกก็ได้รับการเสริมแรงแบบวางเงื่อนไขจากผู้ฟัง ซึ่งอาจจะแสดงออกทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การเข้าใจคำ การยอมรับฟัง เป็นต้น
3. ตัวเสริมแรงทั่วไปหรือตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไขนี้ในความคิดของ สกินเนอร์ (Skinner) นั้น มีประสิทธิภาพเป็นตัวเสริมแรงอยู่ และใช้ในการควบคุมพฤติกรรมมากกว่าตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (พรอนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2553: 142)

สรุปทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยมของสกินเนอร์ (Skinner) ให้ความสำคัญกับ การวางเงื่อนไข หรือการให้แรงเสริมหรือการให้รางวัลกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยแรงเสริมเป็นตัวแปร สำคัญในการเปลี่ยน

พฤติกรรม ดังนั้นต้องมีการจัดสภาพของการเรียนรู้เพื่อให้ได้รับแรงเสริมเมื่อการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น พฤติกรรมใดที่ได้รับแรงเสริมพฤติกรรมนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ส่วนพฤติกรรมใดที่ไม่ได้รับแรงเสริมจะไม่อยู่นาน คงทน

3.5 แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3.5.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม ให้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกัน และสามารถทำงานร่วมกันได้ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

อาร์ท และ นิวแมน (Artzt; & newman. 1990: 448 – 449) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่าหมายถึง วิธีที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายสมาชิกทุกคน จึงช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาครูไม่ใช่เป็นแหล่งความรู้ที่คอยป้อนแก่นักเรียน แต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือจัดหาและชี้แนะแหล่งข้อมูลในการเรียนตัวนักเรียนเอง จะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน ในกระบวนการเรียนรู้

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1991: 6 – 7) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่าหมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยกันเรียนรู้และช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จในการเรียน

อาร์ สัตถ์หนวี (2543: 56) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าหมายถึง วิธีเรียนที่ให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้คนที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ

กรมวิชาการ (2544: 16) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่าหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยในกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 6) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีสอนแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กโดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กันและกันมีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มร่วมมือ

ไสว พักขาว (2544: 193) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัว และส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ทิศนา ขวมนิธิ (2550: 25) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า หมายถึง การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 121) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้

จากความหมายของการเรียนแบบร่วมมือข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ มีการร่วมมือในการทำงานกลุ่มซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีและมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ

3.5.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 122) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม ดังข้อต่อไปนี้

1. มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับผิดชอบต่อความสำเร็จร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ทุกคนทั่วกัน ทุกคนมีความรู้สึกว่าการจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ (Face to Face Promotive Interaction) หมายถึง สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เช่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความรู้แก่กัน ถามคำถาม ตอบคำถามกันและกัน ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีการตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องตรวจสอบว่า สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่มหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เช่น การสุ่มถามสมาชิกในกลุ่ม สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง ทดสอบรายบุคคล เป็นต้น มีการฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงานและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Groups Skills) ผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือกัน การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์บุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การให้ความช่วยเหลือ และการเอาใจใส่ต่อ

ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น เป็นต้น มีการฝึกกระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการ ทำงานของกลุ่ม ต้องสามารถประเมินการทำงานของกลุ่มได้ว่า ประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ต้องแก้ไขปัญหาที่ใด และอย่างไร เพื่อให้การทำงานกลุ่ม มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม เป็นการฝึกกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1991: 31 – 32) ได้แบ่งองค์ประกอบ ที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคน ในกลุ่ม ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่ของตนและช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ด้วย ทุกคนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันและกัน การจัดกลุ่มเพื่อนช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การให้ผู้เรียน มีเป้าหมายการเรียนรู้เดียวกัน การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน การมอบหมาย บทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน เป็นต้น

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-face promotive interaction) การที่ สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกัน ในการทำงานต่างๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบเป็นรายบุคคลและตอบสนองส่วนบุคคล (Individual accountability and personal responsibility) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายาม ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีการประเมินผลงานทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุนและกระตุ้นให้สมาชิกทำงานที่ได้รับมอบหมาย

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small-group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะ ที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะ การสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับและไว้วางใจกันและกัน

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงาน ให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรม ของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม

3.5.3 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

บาร์ดี (Barody. 1993: 2 – 102) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาได้ดี
2. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้เหตุผล แนวทางในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และช่วยให้เกิดการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน 3 แนวทางคือ

2.1 การอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มย่อยให้นักเรียนได้แก้ปัญหาโดยคำนึงถึงบุคคลอื่น ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบและปรับปรุงแนวคิดและคำตอบ

2.2 ช่วยให้เห็นปัญหาของแต่ละคนในกลุ่ม เนื่องจากพื้นฐานความรู้ของแต่ละคนต่างกัน

2.3 นักเรียนเข้าใจการแก้ปัญหาจากการทำงานกลุ่ม

3. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง

4. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสาร

กรมวิชาการ (2543: 45 – 46) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พุดแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะทางสังคมทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและสามารถทำงานร่วมกันได้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 45) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้บริบทของสังคม การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้พูดคุยสนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปราย และได้สังเกตพบทวน แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างแท้จริง สิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ได้แก่ การได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นของกันและกัน เพิ่มการยอมรับนับถือแก่กันเพราะเกิดการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน

จากการศึกษาความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือสรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนแบบร่วมมือต่อผู้เรียน มีทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและการทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะการเรียนแบบร่วมมือในห้องเรียนเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ในการช่วยพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

3.5.4 ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ

มีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศกล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1991: 10 – 15) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกพึ่งพากันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน (Positive interdependence) วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพึ่งพากันจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพึ่งพากันในด้านการได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน เช่น รางวัล หรือคะแนน และพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้กลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย โดยมีการกำหนดบทบาทของแต่ละคนที่เท่าเทียมกันและสัมพันธ์ต่อกันจึงจะทำให้งานสำเร็จ และการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มให้มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ถ้าขาดสมาชิกคนใดจะทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างนักเรียน (Face-to-face promotive interaction) คือ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะมีการอภิปราย อธิบาย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้เหตุผลซึ่งกันและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตน สมาชิกในกลุ่มมีการช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมและให้กำลังใจกันและกันในการทำงาน และการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual accountability) คือ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนโดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความ สามารถ ต้องรับผิดชอบในผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและกันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ มีการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

4. ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) การทำงานกลุ่มย่อยจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นนักเรียนควรจะต้องทำความรู้จักกัน เรียนรู้ลักษณะนิสัยและสร้างความไว้วางใจต่อกันและกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน หรือ

วิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้ โดยสมาชิกกลุ่มต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนร่วมกัน และที่สำคัญจะต้องมีการประเมินผลงานของกลุ่ม ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินบทบาทของสมาชิกว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถปรับปรุงการทำงานของตนให้ดีขึ้นได้อย่างไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจว่าควรมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอะไร และอย่างไร ดังนั้นกระบวนการกลุ่มจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1995: 12 – 111) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals) หมายถึง กลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันคือ การยอมรับผลงานของกลุ่ม
2. การรับผิดชอบเป็นบุคคล (Individual accountability) หมายถึง ความสำเร็จของกลุ่มซึ่งขึ้นกับผลการเรียนรู้รายบุคคลของสมาชิกในกลุ่ม และงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายรายบุคคลของการประเมินรายบุคคล จะมีผลต่อคะแนนความสำเร็จของกลุ่ม
3. โอกาสในความสำเร็จเท่าเทียมกัน (Equal opportunities for success) หมายถึง การที่นักเรียนได้รับโอกาสที่จะทำคะแนนให้กับกลุ่มของตนได้เท่าเทียมกัน
4. การแข่งขันเป็นทีม (Team competition) การเรียนแบบร่วมมือจะมีการแข่งขันระหว่างทีม ซึ่งหมายถึงการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในทีม
5. งานพิเศษ (Task specialization) หมายถึง การออกแบบงานย่อยๆ ของแต่ละกลุ่มให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะเกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือกลุ่มของคนให้ประสบความสำเร็จลักษณะงานจะเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการตรวจสอบความถูกต้อง
6. การดัดแปลงความต้องการของแต่ละบุคคลให้เหมาะสม (Adaptation to individual needs) หมายถึง การเรียนแบบร่วมมือแต่ละประเภทจะมีบางประเภทได้ดัดแปลงการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 122) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการให้ผู้เรียนทำงานกลุ่ม ดังข้อต่อไปนี้

1. มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับความสำเร็จร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน มีบทบาทหน้าที่ทุกคนทั่วกัน ทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันว่าจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในเชิงสร้างสรรค์ (Face to Face Promotive Interaction) หมายถึง สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เช่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายความรู้แก่กัน ถามคำถาม

ตอบคำถามกันและกัน ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน มีการตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องตรวจสอบว่า สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่มหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เช่น การสุ่มถามสมาชิกในกลุ่ม สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่ม ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง ทดสอบรายบุคคล เป็นต้น

5. มีการฝึกทักษะการช่วยเหลือกันทำงานและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Groups Skills) ผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะการสื่อสาร การยอมรับและช่วยเหลือกัน การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์บุคคล การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การให้ความช่วยเหลือ และการเอาใจใส่ต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น เป็นต้น

6. มีการฝึกกระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของกลุ่ม ต้องสามารถประเมินการทำงานของกลุ่มได้ว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ต้องแก้ไขปัญหาคือใด และอย่างไร เพื่อให้การทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม เป็นการฝึกกระบวนการกลุ่มอย่างเป็นกระบวนการ

3.5.5 ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ

มีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศกล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1991: 10 – 15) กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกพึ่งพากันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน (Positive interdependence) วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพึ่งพากันจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพึ่งพากันในด้านการได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน เช่น รางวัล หรือคะแนน และพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายโดยมีการกำหนด บทบาทของแต่ละคนที่เท่าเทียมกันและสัมพันธ์ต่อกันจึงจะทำให้งานสำเร็จและการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มให้มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ถ้าขาดสมาชิกคนใดจะทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างนักเรียน (Face-to-face promotive interaction) คือ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะมีการอภิปราย อธิบาย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้เหตุผลซึ่งกันและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตน สมาชิกในกลุ่มมีการช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมและให้กำลังใจกันและกันในการทำงานและการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual accountability) คือ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนโดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบในผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและกันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ มีการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีความรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

4. ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) การทำงานกลุ่มย่อยจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นนักเรียนควรจะต้องทำความรู้จักกัน เรียนรู้ ลักษณะนิสัยและสร้างความไว้วางใจต่อกันและกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้ โดยสมาชิกกลุ่ม ต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนร่วมกัน และที่สำคัญ จะต้องมีการประเมินผลงานของกลุ่ม ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินบทบาทของสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถปรับปรุงการทำงานของตนให้ดีขึ้นได้อย่างไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกัน แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจว่าควรมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอะไร และอย่างไรดังนั้นกระบวนการกลุ่ม จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1995: 12 – 111) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมายของกลุ่ม (Group goals) หมายถึง กลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การยอมรับ ผลงานของกลุ่ม
2. การรับผิดชอบเป็นบุคคล (Individual accountability) หมายถึง ความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งขึ้นกับผลการเรียนรู้รายบุคคลของสมาชิกในกลุ่ม และงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคลผลของการประเมินรายบุคคล จะมีผลต่อคะแนนความสำเร็จของกลุ่ม
3. โอกาสในความสำเร็จเท่าเทียมกัน (Equal opportunities for success) หมายถึง การที่นักเรียนได้รับโอกาสที่จะทำคะแนนให้กับกลุ่มของตนได้เท่าเทียมกัน
4. การแข่งขันเป็นทีม (Team competition) การเรียนแบบร่วมมือจะมีการแข่งขันระหว่างทีม ซึ่งหมายถึงการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในทีม

5. งานพิเศษ (Task specialization) หมายถึง การออกแบบงานย่อยๆ ของแต่ละกลุ่มให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะเกิดความรู้ที่ช่วยเหลือกลุ่มของคนให้ประสบผลสำเร็จลักษณะงานจะเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกันมีการตรวจสอบความถูกต้อง

6. การดัดแปลงความต้องการของแต่ละบุคคลให้เหมาะสม (Adaptation to individual needs) หมายถึง การเรียนแบบร่วมมือแต่ละประเภท จะมีบางประเภทได้ดัดแปลงการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 121) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมแบบร่วมมือว่า มีลักษณะดังนี้

1. มีการทำงานกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน 6 คน
3. สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกัน
4. สมาชิกในกลุ่มต่างมีบทบาทรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น
 - 4.1 เป็นผู้นำกลุ่ม (Leader)
 - 4.2 เป็นผู้อธิบาย (Explainer)
 - 4.3 เป็นผู้จดบันทึก (Recorder)
 - 4.4 เป็นผู้ตรวจสอบ (Checker)
 - 4.5 เป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer)
 - 4.6 เป็นผู้ให้กำลังใจ (Encourager) ฯลฯ

สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันยึดหลักว่า “ความสำเร็จของแต่ละคน คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน”

จากการศึกษาลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่แบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเพศ ความสามารถด้านการเรียนที่ได้มาทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มที่มีกระบวนการทำงานกลุ่มเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5.6 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

บาร์ดูดี (Barody. 1993: 2 – 102) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาได้ดี
2. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้เหตุผล แนวทางในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และช่วยให้เกิดการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน 3 แนวทางคือ

2.1 การอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มย่อยให้นักเรียนได้แก้ปัญหาโดยคำนึงถึงบุคคลอื่น ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบและปรับปรุงแนวคิดและคำตอบ

2.2 ช่วยให้ผู้เข้าใจปัญหาของแต่ละคนในกลุ่ม เนื่องจากพื้นฐานความรู้ของแต่ละคนต่างกัน

2.3 นักเรียนเข้าใจการแก้ปัญหาจากการทำงานกลุ่ม

3. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง
4. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสาร

กรมวิชาการ (2543: 45 – 46) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พุดแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะทางสังคมทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและสามารถทำงานร่วมกันได้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 45) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้บทบาทของสังคม การทำงานเป็นกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้พูดคุยสนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปราย และได้สังเกตบทวน แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างแท้จริง สิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ได้แก่ การได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นของกันและกัน เพิ่มการยอมรับนับถือแก่กันเพราะเกิดการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน

จากการศึกษาความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือสรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนแบบร่วมมือต่อผู้เรียน มีทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะการเรียนแบบร่วมมือในห้องเรียนเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในการช่วยพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

3.6 การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

3.6.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

เชงเคอร์ กอส และ เบิร์นสไตน์ (Shenker Goss; Bernstein. 1996: 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ว่าหมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการรับรู้ความรู้หรือทักษะใหม่ๆ มาใช้โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียว การที่ผู้เรียนได้กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำ

เพ็ตตี้ (Petty. 2004: 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ว่าหมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการบรรยายเพียงอย่างเดียว

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 49 – 50) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ว่าหมายถึง การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งได้คิดได้กระทำ โดยมีผู้สอนเป็นผู้มีส่วนร่วมให้ความเห็นในการสร้างความเข้าใจหรืออธิบายเมื่อผู้เรียนสงสัย การจัดประสบการณ์แบบลงมือกระทำนี้จะทำให้พุทธิปัญญาของผู้เรียนสร้างเครือข่ายความรู้ใหม่ที่อวกามหรือขยายพื้นฐานความรู้เดิมความรู้เดิมให้กว้างขวางขึ้น

ศักดิ์ ไชยกิจบุญ (2548: 12) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมกันสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังอย่างเดียว มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด

สุชาดา นทีตานนท์ (2550: 21) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ว่าหมายถึง การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยตัวผู้เรียนเอง ทำให้เด็กเกิดการรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการเป็นฝ่ายรับอย่างเดียว ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ

3.6.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2549: 22) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอดความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

เชงเคอร์ กอส และเบิร์นสไตน์ (Shenker; Bernstein. 1996: 1) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ดังนี้

เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังอย่างเดียว ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล การนำไปใช้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

3.6.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การเลือกและตัดสินใจ เด็กจะเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกวัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่า จะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเลือกและการตัดสินใจ ต้องจัดให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกได้ตลอดทั้งวัน ขณะที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ไม่ใช่เฉพาะในช่วงเวลาเล่นเสรีเท่านั้น
2. สื่อ ห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะมีเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเพียงพอ และเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก เด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระ เมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่างๆ และเรียนรู้

ในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

3. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การที่ให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงทำให้เด็กรู้จักวัตถุ หลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้ากับวัตถุแล้วเด็กจะนำวัตถุต่างๆมาเกี่ยวข้องกันและเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยตนเอง

4. ภาษาจากเด็ก สิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเด็กมักจะเล่าว่าตนกำลังทำอะไร หรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวัน เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้วิธีการ พูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เด็กจะได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

5. การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ในห้องเรียนที่เรียนรู้แบบลงมือกระทำ ต้องสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก สังเกตและค้นหาความตั้งใจและความสนใจของเด็ก ผู้ใหญ่ควรรับฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กคิดและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง

3.6.4 บทบาทของครู

ณัชณ แก้วชัยเจริญกิจ (2550: 52) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
6. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม
7. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

3.6.5 รูปแบบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ McKinney (2008: 56) ได้เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think-Pair-Share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2 – 3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนอีกคน 3 – 5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่มๆ ละ 3 – 6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่างๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล
5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5 – 20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม
6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม
7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว
8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)
9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.6.6 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ

การลงมือทำ เด็กจะเกิดประสบการณ์ตรง แล้วใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียนสำคัญในการแก้ปัญหา และปรับปรุงให้ดีขึ้นเด็กมีการปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ มากมายเด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้เมื่อได้ลงมือปฏิบัติ เด็กจะจำ ความรู้ได้แม่นยำ และนานกว่าการท่องจำเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ จากการทำกิจกรรมถึงแม้ว่ากระบวนการ Active learning จะนำมาใช้ในเรื่องของการศึกษาและการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม พ่อแม่เองก็สามารถนำไปปรับใช้ได้เช่นกัน เพราะชีวิตล้วนแต่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แทบทุกเรื่องอยู่แล้วเพียง แต่บางทีเราอาจจะลืมไปว่า เด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันโดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

3.7 กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม และแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงาม และได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็น การจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นการรับรู้นี้ได้นำแนวคิดของบลูมมาใช้ที่เชื่อว่า การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้ เกิด การรับรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิสนา แคมมณี. 2546: 45) และได้นำทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรามาใช้ ซึ่งเบนดูรากล่าวว่าการสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถ แสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนหรืออาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นหรือทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้น ก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 50 – 51)

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้น ให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิม ของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นสะท้อนความคิดนี้ได้้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิด การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์ และ ความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22) และได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ซึ่งเชื่อว่า การให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ซึมซับประสบการณ์เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และปรับโครงสร้างทางปัญญา จะเป็นพื้นฐานในการคิดหา เหตุผลและมีพัฒนาทางจริยธรรมที่สูงขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รับรู้มาปฏิบัติ ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลง ที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นร่วมมือกระทำนี้ได้นำแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ที่จะให้เกิดผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อร่วมกันทั้งในส่วนตัว

และส่วนรวม อีกทั้งช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้คนที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่น และในขั้นนี้ได้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้โดยให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิตนา เขมมณี. 2545: 14 – 15)

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ขั้นประยุกต์นำไปใช้ ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ซึ่งให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อยๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นได้

ส่วนทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ สามารถนำมาใช้ทุกขั้นตอนของรูปแบบ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมครูจะให้การเสริมแรงทางบวกเช่น การชมเชย การปรบมือ เป็นต้น เพื่อให้พฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมีอัตราที่เพิ่มขึ้น

ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรูปแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กับแนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ
เด็กปฐมวัย กับแนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA	แนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้				
	เพียเจต์	บลูม	แบนดูรา	สกินเนอร์	การเรียนรู้ แบบลงมือกระทำ การเรียนรู้ แบบร่วมมือ
ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้		✓	✓	✓	
ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด	✓			✓	✓
ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ				✓	✓
ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้	✓			✓	
ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้	✓			✓	

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

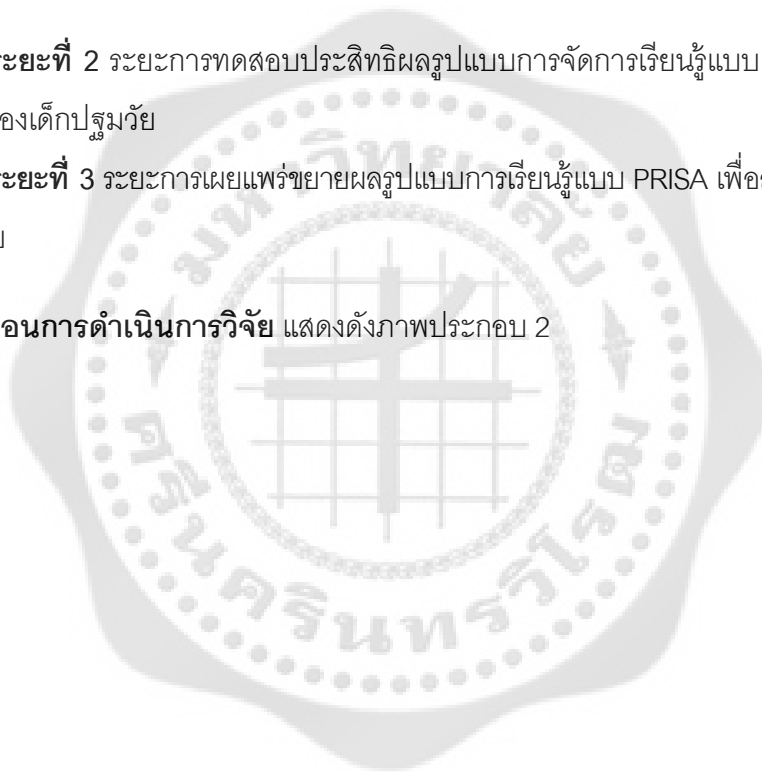
การวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งเป็น
3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ
เด็กปฐมวัย

ระยะที่ 2 ระยะการทดสอบประสิทธิภาพผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริม
ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 3 ระยะการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์
ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง

กลุ่มที่ 2 ครูปฐมวัยซึ่งปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามกระบวนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ มีจำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 1 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลแม่ทะวิทยา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 ระยะการทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และได้รับการวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ก่อน และ หลัง การจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ระยะที่ 3 ระยะการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขณะนี้ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 คน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 คน โรงเรียนบ้านนาแก้ว จำนวน 1 คน และโรงเรียนบ้านหลุก จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้กับเด็กปฐมวัย จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

กลุ่มที่ 2 เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 32 คน และ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/5 จำนวน 34 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน และ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 22 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนนาแก้ว ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหลุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบ PRISA จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ
3. แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
4. แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
5. แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ระยะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ระยะการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ ขั้นที่ 3 การทดลองนำร่อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จาก ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ และรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาเนื่องจากผู้ที่มีจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ ทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรม ของเพียเจต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ซึ่งเพียเจต์มีความเชื่อว่า เราสามารถที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้เด็กจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเด็กจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นการให้เด็กได้เข้ากลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น ได้เรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับผู้อื่น อันจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไป อย่างรวดเร็ว

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert, Bandura) นักจิตวิทยาชาวแคนาดา เป็นผู้นำทางทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม เขาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์และพบว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแต่ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายนอก เท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นมาจากภายในแต่ยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก แบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) การสังเกตจากตัวแบบ มีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดง

พฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน 2) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม

บลูม (Bloom. 1976) เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียนรวมทั้งวัดประเมินผลได้ถูกต้อง และ บลูม ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และ บลูม ได้อธิบายขั้นตอนสำคัญของการเกิดเจตคติและการพัฒนาลักษณะนิสัยได้ 5 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน 2) ขั้นการตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเรานั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว 3) ขั้นการเห็นคุณค่า เป็นการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้นๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น 4) ขั้นการจัดระบบ (Organizing) จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป 5) ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization) บุคคลที่สามารถปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตน ซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

1.4 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

สกินเนอร์ เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม การเสริมแรงทางบวกจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น การชมเชย การปรบมือ การให้รางวัล เป็นต้น 5) แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่ให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม เป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การร่วมกันทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จ ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 34)

1.5 แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้เด็กเรียนตามความถนัดและความสนใจ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังความมีคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดี คือ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

1.6 การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย อีกทั้ง การจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และครูปฐมวัย โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ หลักการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในเด็กปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีรายนาม ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระสุธี ธรรมานุวัตร คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาภูมิพลราชวิทยาลัย

2.3 รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี อาจารย์สาขาวิชาจิตวิทยาเพื่อการพัฒนา มนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

2.4 รองศาสตราจารย์ ลิขิต กาญจนามรณ อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิรินารถ วัฒนกุล อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศรีสุริย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรภัสสร อินทรบำรุง อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศรีสุริย มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.7 คุณครูกัลยา เทพวงษ์ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพมหานคร

2.8 คุณครูพจนา วังการวรรณ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านใหม่ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

2.9 คุณครูจิราพร แสงบุญเรือง ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (เขलगค์ร์ตน์อนุสรณ์)

2.10 คุณครู ประไพศรี ปัญญาวงศ์ ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 หลักการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1. การปลูกฝังความซื่อสัตย์นั้นควรทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอโดยสอดแทรกคุณธรรมต่างๆ ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีความสนุกสนาน และให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

2. ครูปฐมวัยควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ ทั้งความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี รวมทั้งจัดกิจกรรมให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีโดยการเล่านิทาน การเล่าเหตุการณ์ต่างๆ กล่าวชื่นชมบุคคลที่กระทำความดี เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กกระทำความดีหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองและเปิดโอกาสให้ทำงาน

ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การไม่เอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำตามข้อตกลงของกลุ่ม เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 การประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยได้แก่การสร้างสถานการณ์ที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์และทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ทั้งเป็นลักษณะของรูปภาพและสถานการณ์จริง

3. ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้ไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเรียนรู้ ณ โรงเรียนรุ่งอรุณ ตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2554 และ โรงเรียน เกษมพิทยา ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2554 ตั้งแต่เวลา 07.30 – 16.00 นาฬิกา ซึ่งจากการศึกษาเรียนรู้ทั้ง 2 โรงเรียนพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ทั้งความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี มีดังนี้

3.1 ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนด้านของความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัย และครูจะสอดแทรกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์โดยผ่านการเล่านิทาน การเล่าข่าว การสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อให้เด็กได้รู้ว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ

3.2 ปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัยในกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การให้เด็กได้ร่วมกันสร้างตกลงในชั้นเรียน และปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ การให้เด็กวางกระเป๋าลงและของใช้ส่วนตัวไว้ในที่ประจำของตนเอง การตักอาหารให้พอประมาณและรับประทานให้หมด การเข้าแถวเพื่อรับสิ่งของจากคุณครู การทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์หลังการทำกิจกรรม การเก็บของเล่นไว้ที่เดิมเมื่อเล่นเสร็จ การทิ้งขยะและแยกขยะตามประเภท เป็นต้น

3.3 ครูให้เด็กได้ร่วมกันวางแผน และ ทำกิจกรรม ซึ่งเด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปัน การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การร่วมกันแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3.4 ครูให้การเสริมแรงทางบวกแก่เด็กโดยการชมเชย ปรบมือ เมื่อเด็กกระทำความดี และให้เด็กได้เล่าเรื่องราวการทำความดีของตนเอง พร้อมทั้งชมเชยเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและเป็นการส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งที่ดีงาม

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษาเรียนรู้ ณ โรงเรียนเกษมพิทยา

และโรงเรียนรุ่งอรุณ มาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่อง ประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงาม และได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถาม กระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รับรู้ มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

5. ประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการ ดังนี้

5.1 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ด้านความเหมาะสม

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเป็น	+1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนนเป็น	0
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเป็น	-1

5.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีรายนาม ดังนี้

5.2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

5.2.2 อาจารย์ จิรวรรณ กาละดี อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

5.2.3 อาจารย์ ภาวิณี แสนทวีสุข นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

5.2.4 ดร.นฤมล เนียมหอม ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

5.2.5 อาจารย์ วราภรณ์ ใบภักดี ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

ผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.5 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

6. ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่านที่มีข้อแนะนำดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ได้ให้ข้อแนะนำว่า เนื้อหาสาระของแต่ละหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ควรจะเชื่อมโยงให้เห็นว่า ใช้หลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องนั้น ในขั้นตอนใดของรูปแบบบ้าง

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 ได้ให้ข้อแนะนำว่า การอธิบายบทบาทของครูในคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามแบบ PRISA เป็นนามธรรมมากเกินไปควรปรับให้เป็นรูปธรรมพร้อมทั้งอธิบายให้ละเอียดชัดเจน เพื่อที่ครูจะสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้อง

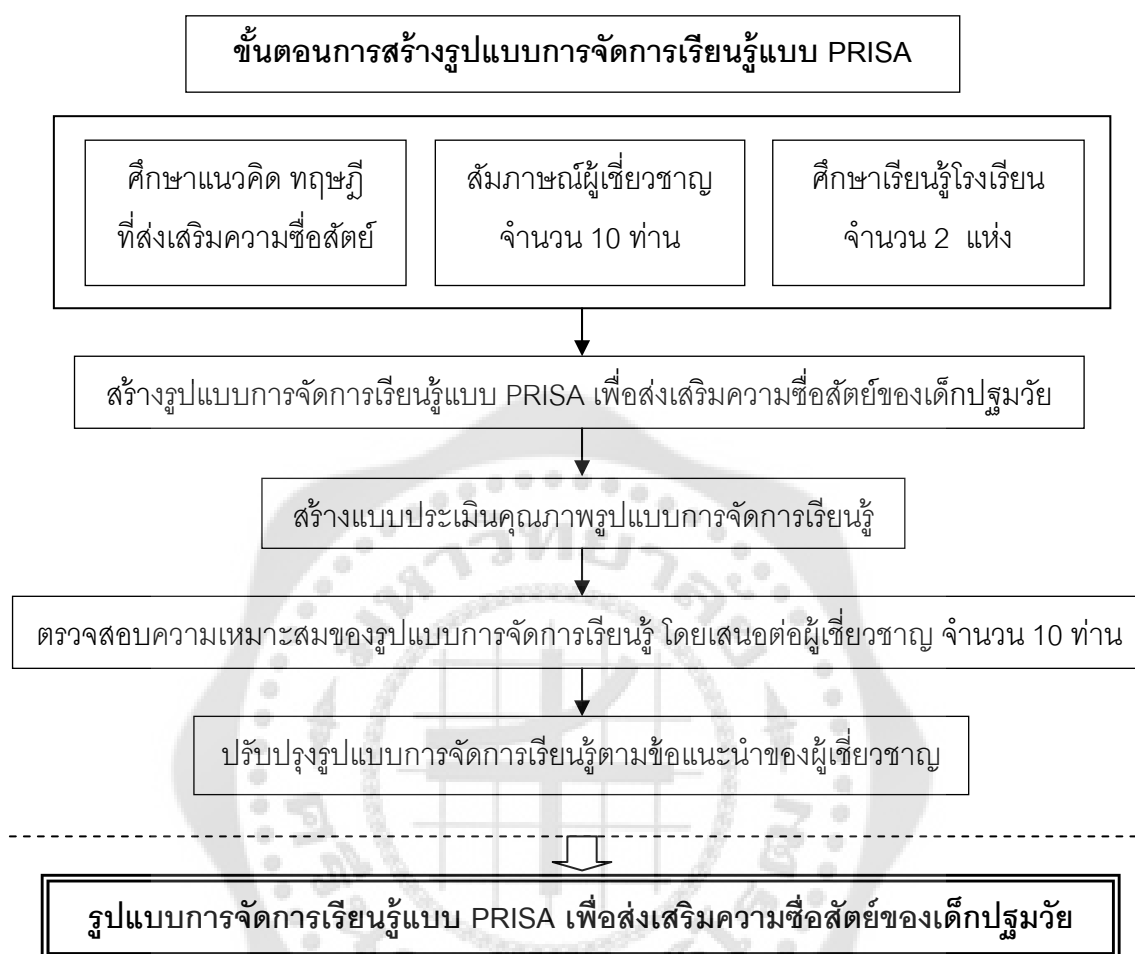
ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้น

2. ผู้วิจัยได้อธิบายบทบาทของครูในคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามแบบ PRISA ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้

ภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA แผนการจัดประสบการณ์จำนวน 32 แผน แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA โดยครูปฐมวัย ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

1. คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะเวลาเผยแพร่ ขยายผลรูปแบบการจัด

การเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ประกอบด้วย

- 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ
- 1.2 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

- 1.3 ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

- 1.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้

- 1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้

- 1.6 บทบาทของผู้เรียน

- 1.7 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้

2. แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สร้างขึ้นเพื่อผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และแผนการจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

- 2.2 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 32 แผน ตามหน่วยการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งในแต่ละแผนประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 4 ขั้น (ขั้นการรับรู้ ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นร่วมกันกระทำ ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นประยุกต์นำไปใช้) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สะท้อนถึงลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ทั้งด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นที่ดี ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์ตามลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์

แผนการจัด ประสบการณ์	หน่วย/เรื่อง	ลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์		
		ความมีวินัย ในตนเอง	ความรับผิดชอบ	ความรู้ ผิดชอบชั่วดี
หน่วยผลไม้				
1	ผลไม้ที่เด็กรู้จัก	-	-	✓
2	ลักษณะของผลไม้	✓	-	
3	ประโยชน์ของผลไม้	-	-	✓
4	รสชาติของผลไม้	-	-	✓
หน่วยต้นไม้				
5	ต้นไม้ที่เด็กรู้จัก	-	✓	-
6	ลักษณะและส่วนประกอบของต้นไม้	-	✓	-
7	ประโยชน์ของต้นไม้	✓	-	-
8	การดูแลรักษาต้นไม้	-	✓	-
หน่วยร่างกาย				
9	อวัยวะในร่างกาย	✓	-	-
10	หน้าที่ของอวัยวะ	✓	-	-
11	การรักษาความสะอาดมือ	-	-	✓
12	การรักษาความสะอาดฟัน	✓	-	-
หน่วยครอบครัว				
13	สมาชิกในครอบครัว	-	✓	-
14	บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (1)	✓	-	-
15	บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (2)	-	✓	-
16	การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว	-	-	✓
หน่วยสัตว์				
17	ชื่อของสัตว์ที่รู้จัก	✓	-	-
18	ลักษณะของสัตว์	✓	-	-
19	ประโยชน์ของสัตว์	✓	-	-
20	การดูแลสัตว์	-	-	✓

ตาราง 2 (ต่อ)

แผนการจัด ประสบการณ์	หน่วย/เรื่อง	ลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์		
		ความมีวินัย ในตนเอง	ความรับผิดชอบ	ความรู้ผิดชอบชั่วดี
หน่วยอาหาร				
21	อาหารหลัก 5 หมู่	-	✓	-
22	อาหารที่มีประโยชน์	-	-	✓
23	ประโยชน์ของอาหาร	-	✓	-
24	มารยาทในการ รับประทานอาหาร	-	-	✓
หน่วยบ้าน				
25	ลักษณะของบ้าน	✓	-	-
26	การดูแลรักษ่าบ้าน (1)	-	✓	-
27	การดูแลรักษ่าบ้าน (2)	-	✓	-
หน่วยยานพาหนะ				
28	ชื่อพาหนะที่เด็กรู้จัก	-	-	✓
29	ประโยชน์ของยานพาหนะ	-	-	✓
30	การปฏิบัติตามกฎจราจร (1)	-	-	✓
31	การปฏิบัติตามกฎจราจร (2)	✓	-	-

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อพิจารณา
ดัชนีความสอดคล้องด้านความเหมาะสม

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเป็น	+1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนนเป็น	0
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเป็น	-1

2.4 ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไป
ตรวจสอบความเหมาะสม โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีรายนาม ดังนี้

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.4.2 อาจารย์จิรวรรณ กาละดี อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

2.4.3 อาจารย์ภาวิณี แสนทวีสุข นักวิชาการศึกษานักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

2.4.4 ดร. นฤมล เนียมหอม ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

2.4.5 อาจารย์ วราภรณ์ ไบภักดี ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

ผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องด้านความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 ซึ่งมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 แสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

3. ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยกับแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 2 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านที่มีข้อแนะนำ ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ได้ให้ข้อแนะนำ ดังต่อไปนี้

1. ปรับขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับรู้โดยการนำเสนอเรื่องราวหรือตัวแบบที่ดีเท่านั้น ส่วนตัวแบบที่ไม่ดีนำไปใช้เป็นคำถามในขั้นตอนที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด เช่น การเล่าเรื่องประกอบภาพ เด็กผู้ชายเล่นของรุนแรง ขว้างปาของเล่นจนชำรุด และการเล่นกีฬาที่มีเด็กทั้งถูกลงพื้นห้องเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่เด็ก

2. เพิ่มการเสริมแรงโดยการชมเชยหรือปรบมือเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น ควรชมเชยเด็กเมื่อเด็กทำตามข้อตกลงกับครู โดยการไม่พูดหรือบอกเพื่อนในขณะที่ทำท่าทางสัตย์ให้เพื่อนดู เป็นต้น

3. ปรับแผนการจัดประสบการณ์ หน่วย ต้นไม้ เรื่อง ประโยชน์ของต้นไม้ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้โดยให้เพิ่มการสนทนาในขณะที่ให้เด็กดูภาพด้วย แล้วค่อยใช้คำถามในขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด

4. แผนการจัดประสบการณ์วันที่ 3 หน่วยผลไม้ เรื่อง รสชาติของผลไม้ ในขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เด็กยังไม่ได้เรียนรู้จากตัวแบบในเรื่องของการตกอาหารในปริมาณที่พอดีและรับประทานจนหมด ซึ่งอาจจะทำให้เด็กไม่สามารถทำกิจกรรมดังกล่าวได้ในปริมาณที่พอดีและรับประทานให้หมดได้ ดังนั้น

ควรนำกิจกรรมของวันที่ 4 เรื่องประโยชน์ของผลไม้ มาดำเนินกิจกรรมก่อน เรื่องรสชาติ เนื่องจากมีนิทานที่เป็นตัวแบบในการตักอาหารในปริมาณที่พอดีและรับประทานจนหมด

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้วิจัยควรตัดจุดประสงค์ของงานวิจัยออกแต่ยังคงจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้
2. ปรับภาษาและคำถามในแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

เช่น “การที่เด็กทำตามกติกาเป็นสิ่งที่ควรกระทำไหมคะ”

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ในแผนการจัดประสบการณ์ควรมีจุดประสงค์เดียว เนื่องจากมีทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์ของการวิจัย
2. ปรับภาษาคำว่า “กติกา” เนื่องจากเด็กยังไม่เข้าใจความหมาย ควรปรับให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
3. ปรับคำถามในแผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ เรื่อง ลักษณะ และ ส่วนประกอบของต้นไม้ เพราะเป็นคำถามซ้ำๆ เช่น “น้องนิทานทำตามที่คุณแม่บอกไหมคะ” เป็นต้น
4. ปรับกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร เรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ ที่ให้เด็กนำอาหารหรือขนมมาจากบ้าน และถามเด็กว่าใครไม่ได้นำอาหารหรือขนมมาบ้าง พร้อมทั้งถามเหตุผลของเด็กที่ไม่ได้นำอาหารหรือขนมมา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่เหมาะกับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับรู้โดยการนำเสนอเรื่องราวหรือตัวแบบที่ดึงดูด เช่น ปรับการเล่าเรื่องประกอบภาพจากภาพประกอบที่เป็นเด็กผู้ชายเล่นของเล่นรุนแรง ขว้างปาของเล่นจนชำรุด เปลี่ยนเป็นภาพเด็กผู้ชายเล่นของเล่นอย่างทะนุถนอม ไม่เล่นรุนแรง เป็นต้น
2. ผู้วิจัยเพิ่มการเสริมแรงโดยการชมเชยหรือปรบมือในแผนการจัดประสบการณ์ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น ครูกล่าวคำชมเชยเด็กที่ทำตามข้อตกลงกับครูโดยการไม่พูดหรือบอกเพื่อนในขณะที่ทำท่าทางส่ายให้เพื่อนดู เป็นต้น
3. ผู้วิจัยปรับแผนการจัดประสบการณ์ หน่วย ต้นไม้ เรื่อง ประโยชน์ของต้นไม้ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ จากที่แผนการจัดประสบการณ์ระบุเพียงการนำภาพคนช่วยกันปลูกต้นไม้ให้เด็กดู ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดโดยให้ครูได้เล่าเรื่องราวประกอบภาพคนช่วยกันปลูกต้นไม้และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับภาพด้วย
4. ผู้วิจัยได้สลับแผนการจัดประสบการณ์วันที่ 3 หน่วยผลไม้ เรื่อง รสชาติของผลไม้ ในขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เด็กยังไม่ได้เรียนรู้จากตัวแบบในเรื่องของการตักอาหารในปริมาณที่พอดี และ

รับประทานจนหมด ซึ่งอาจจะทำให้เด็กไม่สามารถทำกิจกรรมตักสลัดผลไม้ในปริมาณที่พอดีและรับประทานให้หมดได้ ดังนั้นควรนำกิจกรรมของวันที่ 4 เรื่องประโยชน์ของผลไม้ มาดำเนินกิจกรรมก่อน เรื่องรสชาติเนื่องจากมีนิทานที่เป็นตัวแบบในการตักอาหารในปริมาณที่พอดีและรับประทานจนหมด

5. ผู้วิจัยตัดจุดประสงค์ของการวิจัยออก และคงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ไว้ โดยนำจุดประสงค์ของการวิจัยไปไว้ในจุดประสงค์ของการเรียนรู้

6. ผู้วิจัยปรับภาษาและคำถามให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เช่น จากคำถามที่ว่า “การที่เด็กทำตาม**กติกา**เป็นสิ่งที่ควรทำไหมคะ” โดยเปลี่ยนเป็น “การที่เด็กทำตาม**ข้อตกลง**เป็นสิ่งที่ควรทำไหมคะ” และจากคำถามที่ว่า “น้องนิตทำตามที่คุณครูมอบหมายไหมคะ” โดยเปลี่ยนเป็น “การที่น้องนิตเก็บกวาดใบไม้ตามที่คุณครูมอบหมายให้ทำเป็นสิ่งที่ควรทำไหมคะและเพราะอะไร”

7. ผู้วิจัยได้ปรับกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร เรื่องอาหารหลัก 5 หมู่ ที่ให้เด็กนำอาหารหรือขนมมาจากบ้าน และถามเด็กว่าใครไม่ได้นำอาหารหรือขนมมาบ้าง พร้อมทั้งถามเหตุผลของเด็กที่ไม่ได้นำอาหารหรือขนมมา โดยเปลี่ยนกิจกรรมเป็นการเล่าเรื่องประกอบภาพ คุณครูมอบหมายให้เด็กๆ นำขนมมาจากบ้านเพื่อนำมาทำกิจกรรมและเด็กๆ ก็นำอาหารมากันทุกคน

4. แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และคุณลักษณะพื้นฐานของความซื่อสัตย์ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง และความรู้ผิดชอบชั่วดี

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นลักษณะการสร้างสถานการณ์ จำนวน 3 สถานการณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ดังนี้

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

- การปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

2 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง

1. คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น

0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรม

- การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยมีครูและเพื่อน
คอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

- การอดทนรอคอยในสิ่งที่ต้องการ
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรม ได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรม โดยมีครูและเพื่อน
คอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่รอคอยในการการทำกิจกรรม

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบ

- การปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมาย
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้โดยมีครู
และเพื่อนคอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ
- การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน
กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน
กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้โดยมีครูและเพื่อน
คอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน
กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหาย
- การเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้โดยมีครูและ
เพื่อนคอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่เก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จ

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความรู้ผิดชอบชั่วดี

- การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กบอกไม่ได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ
- การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กนำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
- การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกอย่างคุ้มค่า
 - 2 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้างได้ด้วยตนเอง
 - 1 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้างได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
 - 0 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกไม่หมดทิ้งขว้างขนม

4.3 ประเมินคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการ

ดังนี้

4.3.1 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence : IOC) ด้านความเหมาะสม

4.3.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยมีรายนาม ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัศมี ตันเจริญ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. ดร.นฤมล เนียมหอม ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิรินารถ วัฒนกุล อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนมพร ศิริถาวร อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
5. อาจารย์ ขนิษฐา วิเศษคุปต์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ผลการประเมิน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย อยู่ที่ 1.0 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.5 แสดงว่าแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องและสามารถนำไปประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้ และนำแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต 2 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย โดยใช้สูตร RAI ผลการประเมินพบว่า ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 แสดงว่าค่าความเชื่อมั่นดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตมีความสอดคล้องกัน

5. ปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยกับแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 ท่าน ที่มีข้อแนะนำ ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 ได้ให้ข้อแนะนำ ดังต่อไปนี้

ในสถานการณ์ที่ 1 ด้านความมีวินัยในตนเอง ควรปรับภาษาของเกณฑ์การประเมินให้เป็นภาษากลางๆ เช่น “เด็กรอคอยในการใช้กรรไกรร่วมกับเพื่อน ไม่แย่งกรรไกรจากเพื่อน” ควรเปลี่ยนเป็น “เด็กรอคอยในการทำกิจกรรมได้”

1. แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย

การสร้างแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยและสร้างแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย 2) ความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	คะแนน	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

1.2 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ต่ำกว่า 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย

2.50 – 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก

4.50 ขึ้นไป หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

1.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย ไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีรายนาม ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2. ดร. นฤมล เนียมหอม ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิรินารถ วัฒนกุล สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

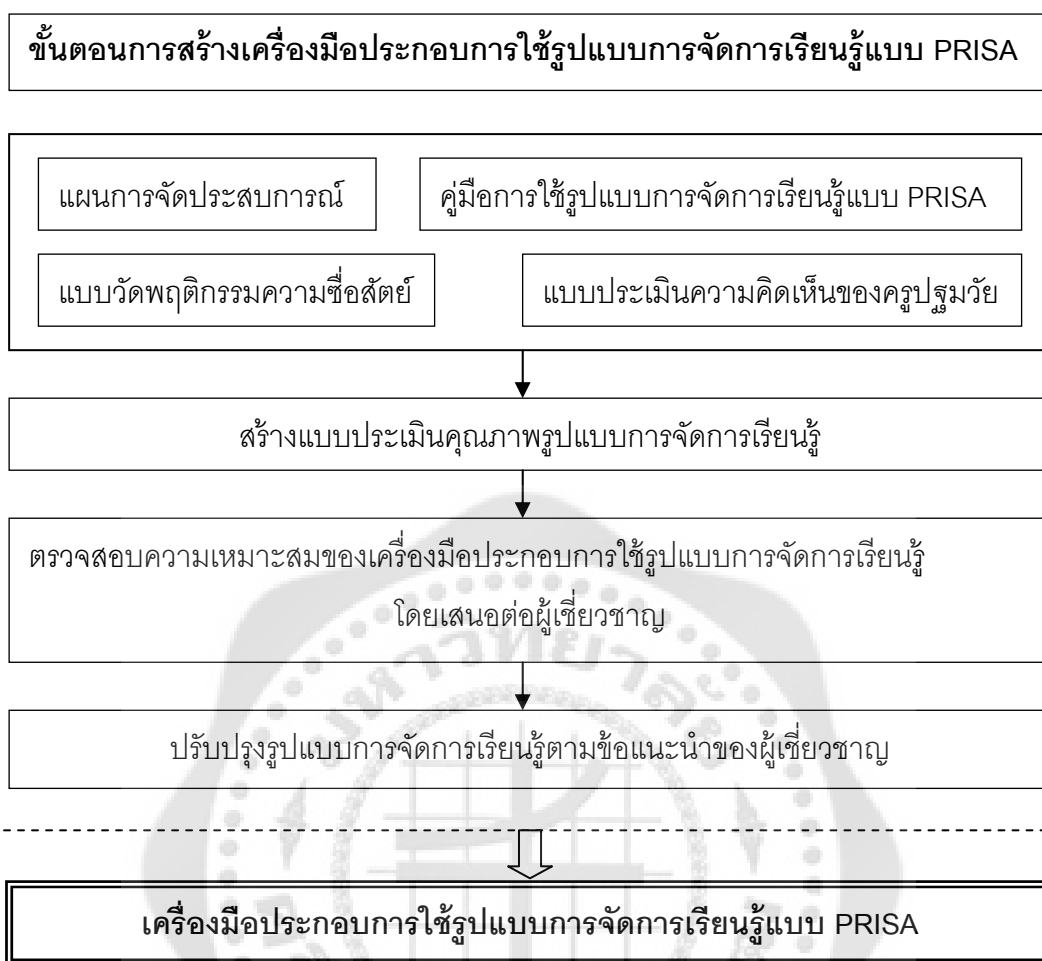
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนมพร ศิริถาวร สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

5. อาจารย์ชนิษฐา วิเศษคุปต์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลำปาง เขต 1

ผลการประเมิน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย อยู่ที่ 1.0 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.5 แสดงว่า แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัย มีความเหมาะสมและสามารถนำไปประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 3 ทดลองนำร่องรูปแบบการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไข

ขั้นทดลองนำร่อง เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ไปทดลองใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้ก่อนนำไปทดลอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการทดลองนำร่อง จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 1 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลแม่ทะวิทยา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของ

เด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5–6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง โดยดำเนินการศึกษานำร่อง จำนวน 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแม่ทะ และผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองนำร่องครั้งที่ 1 โดยนำแผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ มาใช้กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนอนุบาลแม่ทะ เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 18 ถึง วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2556 พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองนำร่องครั้งที่ 2 โดยนำแผนการจัดประสบการณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 25 ถึง วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2556 พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์แบบสถานการณ์ทั้ง 3 สถานการณ์ เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัด และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ระยะที่ 2 การทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบ พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5–6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ได้แก่

- 2.1 แผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.2 แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ PRISA มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหลวงวิทยา ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการทดลองเป็นแบบ One Group Pretest-Protest ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Protest

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T_1	X	T_2

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง

X หมายถึง การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์แบบสถานการณ์ จำนวน 3 สถานการณ์ ก่อนการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มทดลอง ตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2556 ถึง 6 กันยายน พ.ศ. 2556 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ละ 4 วันๆ ละ 35 นาที รวมทั้งสิ้น 32 วัน ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยและครูปฐมวัยสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์และใช้แบบวัดความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังทำการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และปรับปรุงแก้ไข

การดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 3 การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ซึ่งให้ครูปฐมวัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้และแสดงความคิดเห็นหลังจากทดลองใช้ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระบะนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ครูปฐมวัยที่ปฏิบัติงานด้านการสอนเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 คน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 คน โรงเรียนบ้านนาแก้ว จำนวน 1 คน และโรงเรียนบ้านหลุก จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยเป็นครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์สอนในระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นระยะเวลา 17 – 23 ปี ตำแหน่งปัจจุบันของครูปฐมวัยทั้ง 6 คน คือ ครู คศ.3 ซึ่งครูปฐมวัยทุกท่านสมัครใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กลุ่มที่ 2 เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 32 คน และ ชั้นอนุบาลปีที่ 2/5 จำนวน 34 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 24 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 22 คน เด็กปฐมวัยโรงเรียนนาแก้ว ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน และเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหลุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ได้แก่

- 2.1 แผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
- 2.2 แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
- 3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในชั้นเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ PRISA มีดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกลุ่มทดลองได้แก่ ครูและเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร โรงเรียนบ้านนาแก้ว และโรงเรียนบ้านหลุก จากนั้นผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือของอนุญาตเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน

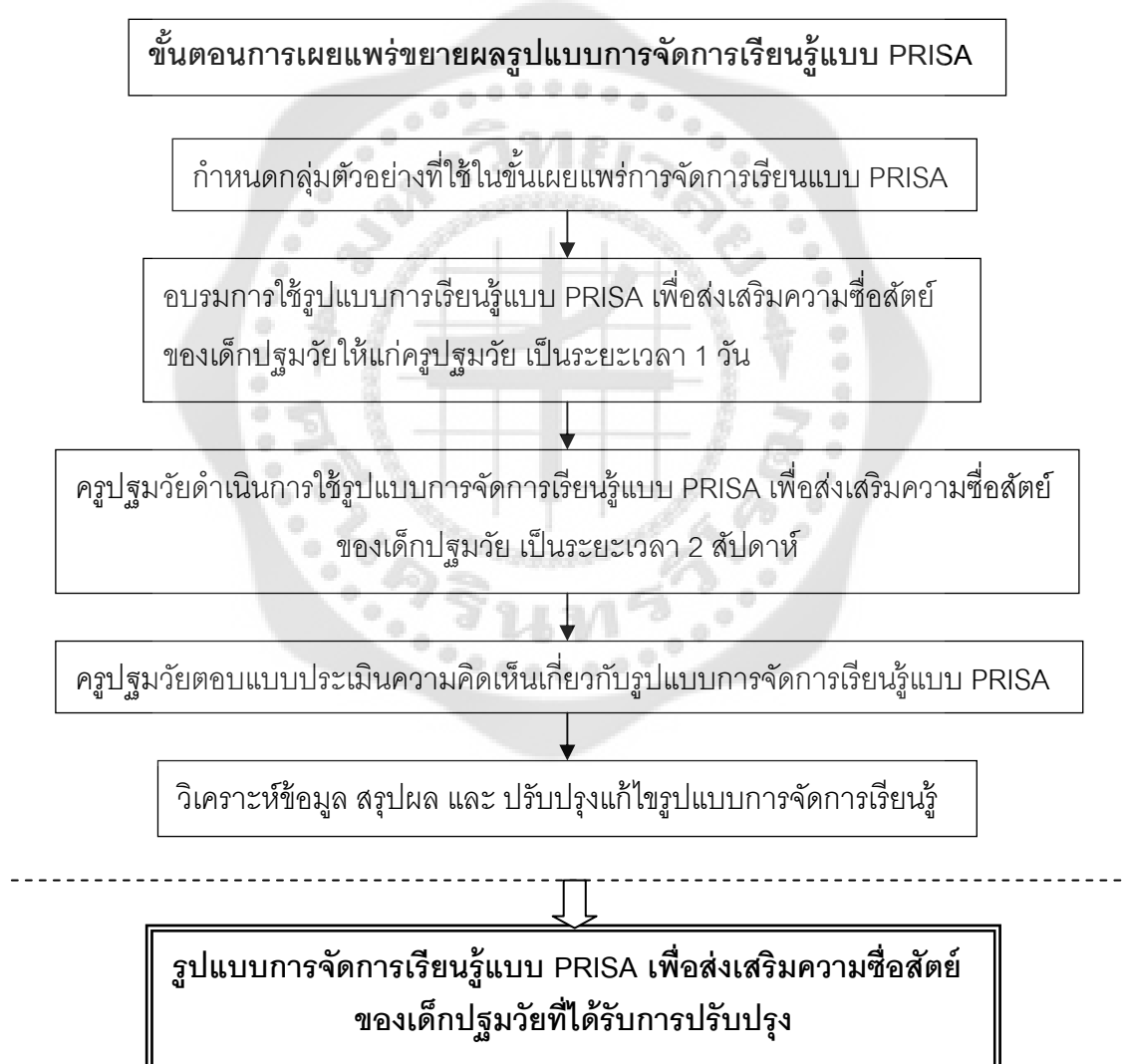
ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการอบรมการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยให้แก่ครูปฐมวัย เป็นระยะเวลา 1 วัน พร้อมทั้งร่วมกันคัดเลือกหน่วยการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการขยายผลรูปแบบ จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยต้นไม้ และหน่วยผลไม้ โดยให้ครูปฐมวัยนำแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนำไปทดลองใช้

ขั้นที่ 3 ครูปฐมวัยดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยใช้

แผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็กปฐมวัยในขณะที่ยังดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 4 หลังจากดำเนินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ RISA ผู้วิจัยให้ครูปฐมวัยตอบแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมทั้งสรุปผลความคิดเห็นของครูปฐมวัย

การดำเนินการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การดำเนินการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$SD. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $SD.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

$(\sum X)^2$ แทน กำลังสองของผลรวมของคะแนนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 หาความเที่ยงตรงของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับลักษณะพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต ใช้สูตร RAI (Burry – Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^n |R_{1kn} - R_{2kn}|}{Kn(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1
	R_{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 2
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (1, 2)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test for dependent sample (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 240)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 (\sum D)^2}{n-1}}}; df = n-1$$

D	แทน	ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
n	แทน	จำนวน คู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
P	แทน	ความน่าจะเป็นของการมีนัยสำคัญทางสถิติ
IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence)
RAI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
2. ผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ในตนเอง และความรู้ผิดชอบชั่วดี ในส่วนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

นั้น พบว่า การส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยควรให้เด็กปฏิบัติเป็นกิจนิสัยควบคู่กับการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ได้เห็นแบบอย่างที่ดีงาม ให้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม และแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงาม และได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นการรับรู้ได้นำแนวคิดของบลูมมาใช้ที่เชื่อว่า การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้เกิดการรับรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิสนา เขมมณี. 2546: 45) และได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ ซึ่งแบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ 1) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน 2) การสังเกตจากตัวแบบ มีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้นในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 50 – 51)

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นสะท้อนความคิดได้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22) และได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ ซึ่งเชื่อว่าการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ชี้นำประสบการณ์

เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และ ปรับโครงสร้างทางปัญญา จะเป็นพื้นฐานในการคิดหาเหตุผลและมีพัฒนาทางจริยธรรมที่สูงขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในชั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นร่วมมือกระทำนี้ได้นำแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ที่จะให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม อีกทั้งช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่น และในขั้นนี้ได้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้โดยให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิตนา แหมมณี. 2545: 14 – 15)

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ขั้นประยุกต์นำไปใช้ ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ซึ่งให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อยๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นได้

ส่วนทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ สามารถนำมาใช้ทุกขั้นตอนของรูปแบบ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมครูจะให้การเสริมแรงทางบวก เช่น การชมเชย การปรบมือ เป็นต้น เพื่อให้พฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมีอัตราที่เพิ่มขึ้น

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA

เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
1. การอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีสาระสำคัญและเหมาะสม	5	-	-	1.00	เหมาะสม
2. เนื้อหาสาระของแต่ละหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ให้ความเข้าใจเหมาะสม	5	-	-	1.00	เหมาะสม
3. ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังกับให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความซื่อสัตย์	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4. ระดับขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
5. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P=Perception) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
6. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
7. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
8. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
9. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ชั้นที่ 5 ชั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
10. กระบวนการจัดการเรียนรู้ชั้นที่ 5 มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
11. การอธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	-	1	0.80	เหมาะสม
12. การอธิบายบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	1	-	0.60	เหมาะสม

จากตาราง 4 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

3. ผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA แบบวัดความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยและ แบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้อยู่แบบ PRISA ของครูปฐมวัย ไปประเมินหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าดัชนีความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
1. สาระในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย					
มีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	-	1	0.80	เหมาะสม
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
4. แผนการจัดประสบการณ์โดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA แต่ละขั้นไปใช้มีความเหมาะสม					
ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ P = Perception	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด R = Reflective Thinking	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ I = Interaction	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ S = Sharing	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ A = Application	3	2	-	0.60	เหมาะสม
5. แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม					
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ผลไม้ที่ได้รู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ลักษณะของผลไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : รสชาติของผลไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ประโยชน์ของผลไม้	5	-	0	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ต้นไม้ที่ได้รู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ลักษณะและ					
ส่วนประกอบของต้นไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ประโยชน์ของ					
ต้นไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : อวัยวะใน					
ร่างกาย	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : หน้าที่ของ					
อวัยวะ	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษา					
ความสะอาดมือ	4	-	1	0.80	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษา					
ความสะอาดฟัน	4	-	1	0.60	เหมาะสม

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : สมาชิกในครอบครัว	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (1)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (2)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ชื่อของสัตว์ที่รู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ลักษณะของสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ประโยชน์ของสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : การดูแลสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก 5 หมู่	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารที่มีประโยชน์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : ประโยชน์ของอาหาร	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : มารยาทในการรับประทานอาหาร	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก 5 หมู่	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : ลักษณะของบ้าน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : ส่วนประกอบของบ้าน	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (1)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (2)	4	-	1	0.60	เหมาะสม

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ชื่อ					
ยานพาหนะที่เด็กรู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ประโยชน์					
ของยานพาหนะ	4	-	1	0.60	เหมาะสม
6. แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็ก					
ปฐมวัยโดยภาพรวมมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การ					
ปฏิบัติตามกฎจราจร 1	5	-	-	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การ					
ปฏิบัติตามกฎจราจร 2	5	-	-	1.00	เหมาะสม
7. แผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก					
อายุ 5 - 6 ปี	4	-	1	0.60	เหมาะสม
8. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมกับการ					
จัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	4	-	1	0.60	เหมาะสม
9. การประเมินพฤติกรรมมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม

จากตาราง 5 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ ค่าดัชนี สอดคล้อง ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

3.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
สถานการณ์ที่ 1 ความมีวินัยในตนเอง					
- การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การอดทนรอคอยในสิ่งที่ต้องการ	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์ที่ 2 ความรับผิดชอบ					
- การปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมาย	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์ที่ 3 ความรู้ผิดชอบชั่วดี					
- การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำจากนิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือก	5	-	-	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 6 พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีคะแนนดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่า แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ มีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าดัชนีความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA ของครูปฐมวัย

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
1. การสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
3. คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4. แผนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมในด้าน					
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4.2 จุดประสงค์ของการวิจัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4.3 เนื้อหา	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4.4 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4.5 สื่อการสอน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4.6 การวัดและประเมินผล	5	-	-	1.00	เหมาะสม
5. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์กับครูปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
7. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA พัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ	5	-	-	1.00	เหมาะสม

จากตาราง 7 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่า แบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้

แบบ PRISA ของครูปฐมวัยมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ได้

4. ผลการทดลองนำร่องรูปแบบการเรียนรู้

ศึกษานำร่องทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์กับเด็กปฐมวัย โดยได้ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 1 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลแม่ทะวิทยา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่องครั้งที่ 2 ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี ระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน

โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองนำร่อง ทั้ง 2 ครั้ง ครั้งละ 1 สัปดาห์ โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ หน่วยต้นไม้ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการศึกษานำร่องมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การนำเสนอแบบอย่างที่ดีงามให้แก่เด็กในชั้นที่ 1 ชั้นรับรู้ และการให้เด็กร่วมกันสะท้อนความคิดเกี่ยวกับแบบอย่างที่ดีงามในชั้นที่ 2 ชั้นสะท้อนความคิด เป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะจากการสังเกตเด็กจะมีความสนใจโดยการแย่งกันตอบคำถามและเล่าประสบการณ์เดิมของตนเอง

4.2 เมื่อทำกิจกรรมร่วมกันเด็กทุกคนสนุกสนาน กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและเด็กใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานมากอีกทั้งบางกิจกรรมเมื่ออยู่ในช่วงเวลาของกิจกรรมเสร็จเด็กจะขอบคุณครูทำกิจกรรมนี้อีก อาทิเช่น กิจกรรมประกอบส่วนประกอบต้นไม้ กิจกรรมวาดภาพต้นไม้และนำภาพมาติด จากนั้นนำมาติดลงในกระดาษพร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม เป็นต้น

4.3 ในชั้นที่ 5 ชั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นชั้นที่ผู้วิจัยจะให้เด็กอธิบายการนำไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันและสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งในการทดลองนำร่องครั้งที่ 1 บางแผน เด็กไม่สามารถบอกการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันทีที่ต้องใช้คำถามกระตุ้น ดังนั้นในการทดลองนำร่องครั้งที่ 2 จึงต้องปรับการจัดกิจกรรมโดยยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน และใช้ภาพสถานการณ์ประกอบ เด็กจึงจะสามารถอธิบายได้ เช่น “เมื่อเด็กๆ เล่นของเล่นในห้องเรียนเสร็จแล้วเด็กๆ จะทำอะไร” “ถ้าเด็กๆ เห็นดินสอตกที่พื้น แต่ไม่รู้ว่าเป็นของใคร เด็กๆ จะทำอะไร” เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

การแสดงผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยกับเด็กปฐมวัยที่เรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และได้ประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์กับกลุ่มทดลองก่อนดำเนินการทดลองและหลังการทดลอง ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบมีรายละเอียด ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ความซื่อสัตย์	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความมีวินัยในตนเอง	2.73	0.70	4.46	0.63	3.20**	.00
ความรับผิดชอบ	2.86	0.70	4.53	0.51	5.80**	.00
ความรู้ผิดชอบชั่วดี	3.33	0.97	4.86	0.51	3.26**	.00
รวม	2.97	0.83	4.62	0.57	7.82**	.00

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มทดลองหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA กลุ่มทดลองมีลักษณะนิสัยที่เป็นพื้นฐานความซื่อสัตย์ ซึ่งได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์พบว่าหลังจากที่กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองมีความซื่อสัตย์ ทั้ง ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ยกตัวอย่างเช่นสถานการณ์เพื่อวัดความรู้ผิดชอบชั่วดี สังเกตพฤติกรรมการรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้าง โดยผู้วิจัยให้เด็กหยิบขนมในปริมาณที่ตนเองต้องการ ซึ่งก่อนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย เด็กจะหยิบขนมในปริมาณที่มากแต่รับประทานไม่หมด แต่หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เด็กหยิบขนมในปริมาณที่เหมาะสมและรับประทานจนหมด บางคนอยากรับประทานอีกก็ขอคุณครูรับประทานเพิ่ม และอีกสถานการณ์หนึ่งคือสถานการณ์ เพื่อวัดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง สังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์พฤติกรรมโดยผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจให้กลุ่มละ 1 แผ่น และสีเทียน 1 กล่อง จากนั้นให้เด็กช่วยกันนำรูปทรงกลมและรูปทรงสี่เหลี่ยมทากาวและปะติดบนกระดาษรูปหัวใจ พร้อมทั้งใช้สีเทียนตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ก่อนการทดลองเด็กจะนำรูปทรงของตนเองมาปะติดที่กระดาษรูปหัวใจ และระบายสีเฉพาะบริเวณที่รูปทรงของตนเองติด แต่หลังจากการทดลอง เด็กจะช่วยกันนำรูปทรงมาติดเป็นภาพและร่วมกันตกแต่ง ระบายสีให้สวยงาม เช่น ภาพบ้าน ภาพต้นไม้ ภาพไอศกรีม เป็นต้น

2. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA โดยให้ครูปฐมวัยที่สอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 ท่าน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 ท่าน โรงเรียนบ้านหลุก จำนวน 1 ท่าน และโรงเรียนนาแก้ววิทยา จำนวน 1 ท่าน รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งครูปฐมวัยดำเนินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้ครูปฐมวัยประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการประเมินมีรายละเอียด ดังตาราง 9 และ 10

ตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของครูปฐมวัย

รายการ	ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	หญิง	6	100
2. วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	6	100
3. ตำแหน่ง	ครูชำนาญพิเศษ	6	100
4. ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย	17 ปี	1	16.6
	20 ปี	1	16.6
	21 ปี	2	33.3
	23 ปี	2	33.3

จากตาราง 9 พบว่า ครูปฐมวัยที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปทดลองใช้ จำนวน 6 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 6 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คน อยู่ในตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษทั้ง 6 คน และมีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยระหว่าง 17 – 23 ปี

ตาราง 10 ผลการประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย	4.83	0.40	มากที่สุด
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	4.83	0.40	มากที่สุด
3. คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย	4.83	0.40	มากที่สุด
4. แผนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมในด้านดังต่อไปนี้			
4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้	4.83	0.40	มากที่สุด
4.2 เนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.83	0.40	มากที่สุด
4.4 สื่อการสอน	5.00	0.00	มากที่สุด
4.5 การวัดและประเมินผล	4.83	0.40	มากที่สุด
5. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	4.83	0.40	มากที่สุด
6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์กับครูปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
7. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA พัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.83 – 5.00 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ได้

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีความเห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กปฐมวัย กิจกรรมทำให้เด็กมีความสนใจ สนุกสนานในการทำกิจกรรม เด็กได้ตัวแบบที่ดีงามผ่านกิจกรรมที่หลากหลายทั้ง นิทาน สถานการณ์จำลอง เรื่องเล่าประกอบภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสนใจส่งผลให้เด็กประพฤติตามตัวแบบนั้น ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมกลุ่มในช่วงแรกเด็กยังไม่คุ้นชินกับการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มแต่เมื่อได้อธิบายและทำหลายๆ ครั้ง เด็กก็สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ ซึ่งเด็กจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คอยตักเตือนกัน ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งของ และเก็บวัสดุอุปกรณ์เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ประกอบกับเด็กได้แสดงความคิดเห็นทำให้ครูได้รู้ประสบการณ์เดิมและการอธิบายเพื่อนำพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไปใช้ในกิจวัตรประจำวัน ครูได้ยกตัวอย่างและนำภาพสถานการณ์ต่างๆ ให้เด็กดูซึ่งช่วยให้เด็กสามารถบอกได้ว่าเมื่อสถานการณ์นี้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เด็กจะอย่างไร ซึ่งจากการสังเกตของครูปฐมวัยพบว่าเด็กปฐมวัยนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมมาใช้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น เด็กรับประทานขนมมากขึ้น เมื่อเล่นของเล่นเสร็จเด็กก็จะเก็บของไว้ที่เดิมทุกครั้ง เด็กทำงานเป็นกลุ่มได้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย” มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย” ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย“การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ในครั้งนี้มีการศึกษา 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้

ขั้นการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดกรอบความซื่อสัตย์และรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษาเรียนรู้ในโรงเรียนซึ่งพบว่าลักษณะนิสัยที่เป็นพื้นฐานของความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย คือ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบชั่วดี อีกทั้งยังพบว่าทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎี

การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนการรับรู้ (R = Reflection) ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันปฏิบัติ (I = Interaction) ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความเห็น (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ทั้งในด้านเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ และนำมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA แผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 32 แผน แบบสังเกตความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA ของครูปฐมวัย จากนั้นนำเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ทดลองนำร่องรูปแบบการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไข

ผู้วิจัยทดลองนำร่องรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ กับเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 1 สัปดาห์ และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง

ระยะที่ 2 การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยแบบแผนการทดลองที่ใช้เป็นแบบ One Group Pretest-Posttest ใช้ทดลองกับเด็กปฐมวัยที่เรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง และสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

ระยะที่ 3 การเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยขยายผลรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA

ผู้วิจัยขยายผลรูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยคัดเลือกครูปฐมวัยที่สอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีประสบการณ์สอนในระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และสนใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 ท่าน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 ท่าน โรงเรียนบ้านหลุก จำนวน 1 ท่าน และโรงเรียนนาแก้ววิทยา จำนวน 1 ท่าน รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งครูปฐมวัยดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้ให้ครูปฐมวัยประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลความคิดเห็นของครูปฐมวัยหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ได้ดังนี้

1. ผลจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยส่งผลให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่เด็กได้รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงาม และได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.0 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้

2. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการทดลองโดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดหลวงวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 32 วัน ซึ่งผลการทดลองพบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA กลุ่มทดลองมีความซื่อสัตย์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

ผลการประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้ พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.83 – 5.00 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ได้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้นำทฤษฎีพัฒนาการ

ทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยจัดการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสในการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานความซื่อสัตย์ผ่านการสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเหตุการณ์ การเล่านิทาน ข่าว การเล่นเกมทาสมมุติ ฯลฯ เรื่องราวเหล่านี้เป็นตัวแบบที่ดึงดูดใจให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนหรืออาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ประกอบกับให้เด็กปฐมวัยได้สนทนาได้ตอบ วิเคราะห์ปัญหา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับความซื่อสัตย์เนื่องจากสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจและยังก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นและพัฒนาความเข้าใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น อีกทั้งยังให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย รู้จักอดทนรอคอยวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ทางด้านจิตใจ และทักษะทางสังคม มีการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม และมีการร่วมกันอภิปรายถึงการนำพฤติกรรมความซื่อสัตย์มาใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ อย่างเหมาะสมโดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับบลูม ที่กล่าวว่า การที่บุคคลมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งใด แล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นจะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ซึ่งการที่ได้เห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมใดๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตนการจัดระเบียบหรือระบบในการปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของตน (ทีศนา เขมมณี. 2546: 45)

2. ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA กลุ่มทดลองมีลักษณะนิสัยของความซื่อสัตย์ คือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง และความรู้ผิดชอบชั่วดี สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะมีการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงามและเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี เช่น การเล่านิทานเรื่อง กระต่ายน้อยพอเพียงเพื่อให้เด็กปฐมวัยรับรู้เรื่องราวที่เป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้าง จากการสังเกต พบว่าเด็กมีความสนใจและยิ้มแย้มแจ่มใสในขณะที่ฟัง หลังจากที่ได้เห็นตัวแบบแล้ว เมื่อมีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ในขณะที่รับประทานอาหารว่างเด็กบางคนจะคอยตักเตือนเพื่อนให้กินอาหารให้หมด หากใครทานไม่หมดก็จะไปบอกคุณครู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแบนดูรา ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์เราส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ และการสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนหรืออาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแต่ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นมาจากภายในแต่ยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก อีกทั้งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถจะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน อาจทำหน้าที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบนั้นอาจเป็นบุคคลจริงๆ หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยู โททัศน์ การ์ตูน หรือหนังสืออนิเมะ เป็นต้น (ทิสนา เขมมณี. 2546: 19; ธีระพร อุวรรณโน. 2527: 171 – 271) ประกอบกับ ฟิชเชอร์ และคนอื่นๆ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาสิต. 2547: 51; อ้างอิงจาก Fischer; & Gochros. 1975: 1981) กล่าวไว้ว่า ตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน 2) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าว พยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิพันธ์ นิลจันทร์ (2547: 47 – 53) ที่ศึกษาผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัย

ในชุมชนแออัดคลองเตย หลังจากการจัดกิจกรรมเล่นิทานมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 รวมทั้งสอดคล้องกับ ชยันต์ แสงโบราณ 2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดโปรแกรมการเสนอตัวแบบมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ ชูลซ์ (วรวรรณินี ราชสงฆ์. 2541: 41; อ้างอิงจาก Schulze. 1987: 43 – A) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและวิธีสอนและวิธีสอนที่มีต่อพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับอนุบาลและนักเรียนเกรด 2 โรงเรียนเบนติเมอร์ โดยมีนักเรียนกลุ่มละ 60 คน รวม 120 คน โดยใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ วิธีที่ 1 ให้เพื่อนเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 2 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูอธิบายตามตัวแบบ วิธีที่ 3 ให้เพื่อนแสดงแบบและครูสอนโดยตรง วิธีที่ 4 ใช้หุ่นเชิดเป็นตัวแบบและครูสอน โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ครูสอนโดยตรงมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ครูอธิบายตามตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนกลุ่มที่ใช้หุ่นเชิดมีความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ให้เพื่อนแสดงแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์และให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น เช่น “การที่กระต่ายน้อยดักสลับผลไม้ในปริมาณที่พอดีและรับประทานจนหมดเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่อย่างไร” “หากเด็กๆ เป็นกระต่ายน้อยเด็กๆ จะทำอย่างไร” เป็นต้นจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กพบว่า ในช่วงแรกเด็กจะไม่กล้าที่จะตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่สอง เด็กจะเริ่มกระตือรือร้นในการตอบคำถาม พร้อมทั้งเล่าประสบการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กได้รับรู้จากตัวแบบ และสามารถร่วมกันบอกได้ว่าการกระทำของตัวแบบที่แสดงออกนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ หากเด็กเจอสถานการณ์เหมือนเป็นตัวแบบนั้นเด็กเลือกที่จะกระทำอย่างไร ซึ่งการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหานั้น จะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22) ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ ที่เชื่อว่า การให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ชี้นำประสบการณ์เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และปรับโครงสร้างทางปัญญา จะเป็นพื้นฐานในการคิดหาเหตุผลและมีพัฒนาทางจริยธรรมที่สูงขึ้นดังนั้นการฝึกให้เด็กได้คิดวิเคราะห์อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น กฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม รวมทั้งจัดบรรยากาศ

ในห้องเรียนและในโรงเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ บรรยายภาคในที่นี้ หมายถึง บรรยายภาคของเสรีภาพในการพูด แสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับ และความปลอดภัยจากการถูกละเมิด วิพากษ์วิจารณ์ และการกล่าวหาต่างๆ ประกอบกับการตั้งคำถามจะช่วยยั่วเย้าให้เกิดกระบวนการคิดค้นวิธีแก้ปัญหา อยากรู้ อยากเห็นเพิ่มเติม จะทำให้มีการถามตอบอย่างต่อเนื่องระหว่างครูกับเด็ก (ทศนา แหมมณี. 2545: 14 – 15)

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเรื่องราวในขั้นที่ 1 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย รู้จักอดทนรอคอยวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับผู้อื่น เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสมาชิกภายในกลุ่มได้ร่วมกันเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมในสภาพที่เรียบร้อย ดังที่ กรมวิชาการ (2543: 45 – 46) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูดแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมทักษะทางสังคมทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและสามารถทำงานร่วมกันได้ และ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543: 22 – 23) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้บทบาทของสังคม การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้พูดคุยนทนา ได้มีส่วนร่วมอภิปราย และได้สังเกตพบเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างแท้จริง สิ่งที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนอกจากนี้ ได้แก่ การได้แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นของกันและกัน เพิ่มการยอมรับนับถือแก่กันเพราะเกิดจากการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ สุขหมั่น (2546: 85 – 89) ที่ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมความสามัคคี ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการทางพฤติกรรม จริยธรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา สันตานนท์ (2553: 64 – 65) ที่ได้ศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดบางปะกอก ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่มในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีสัมพันธภาพทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกช่วงสัปดาห์ ประกอบกับในขั้นนี้ได้นำแนวคิดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้เป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิด

เกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำและรับรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันโดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ลงไปผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ทั้งความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ดีชอบชั่วดีซึ่งเพียเจต์ เชื่อว่า การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ และการได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้นซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นการให้เด็กได้เข้ากลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยเด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิสนา เขมมณี. 2545: 14 – 15) จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พบว่า ในช่วงแรกเด็กยังไม่กล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ซึ่งครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กตอบคำถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรวิมล แก้ว (2536: 24) ที่กล่าวว่า ในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักรับควบคุมอารมณ์ และยอมรับความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน หรือผู้อื่นมากขึ้น และได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งถ้าเด็กมีลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัย ก็จะช่วยให้เด็กปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสามารถแสดงลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น ครูจะตั้งคำถามว่า “เมื่อเด็กๆ ให้คุณแม่ซื้อขนมให้เด็กก็ควรทำอะไร” เป็นต้น ดังที่ บลูม กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งใดแล้ว ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นจะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ซึ่งการที่ได้เห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมใดๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน การจัดระเบียบหรือระบบในการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของตน)และสอดคล้องกับเพียเจต์ที่เชื่อว่า ครูสามารถช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นได้ โดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อยๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยพิจารณา

ความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นก็ได้ และควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ของผู้เรียนหรือในระดับที่สูงกว่า การเสนอสถานการณ์ปัญหานั้น อาจใช้สื่อ ภาพ สไลด์ หรือวีดิทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาชัดเจนขึ้น (ทีศนา แหมมณี. 2546: 14 – 15) รวมทั้งการที่เด็กได้แสดงออกถึงความคิดและการกระทำของตนเอง และเปิดโอกาสให้เด็กร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ เพื่อเป็นการหาคำตอบให้กับตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้รู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแก้ปัญหาในทางที่ถูกที่ควรในการนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมที่ถูกต้องในชีวิตประจำวัน (ศรีสุดา ธิติโสภี. 2545: 3 – 4)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยนี้ ผู้วิจัยให้การเสริมแรงทางบวก โดยการชมเชยและการปรบมือ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้พฤติกรรมที่เหมาะสมนั้น มีอัตราที่เพิ่มขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า เมื่อให้การเสริมแรงทางบวกแก่เด็กที่แสดงพฤติกรรมเหมาะสมเด็กจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก เช่น เด็กรับประทานสลัดผลไม้ที่ตนเองเป็นผู้ตักมาจนหมด เมื่อครูให้การชมเชย เด็กจะยิ้มและดีใจและเมื่อเด็กรับประทานอาหารกลางวัน เด็กจะแสดงพฤติกรรม โดยการรับประทานอาหารจนหมด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สกินเนอร์ ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม ซึ่งการเสริมแรงบวกจะช่วยให้พฤติกรรมนั้น มีอัตราเพิ่มขึ้นหรือลดลง ดังนั้น เราจึงสามารถวางเงื่อนไข โดยใช้ตัวเสริมแรงเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและลดหรือขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ (สมโภชน์ เขี่ยมสุภาวิชิต. 2549: 32)

2.2 ผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้โดยครูปฐมวัย

ผลการประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ไปใช้จำนวน 6 คน จาก 4 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลลำปาง (เขลางค์รัตน์อนุสรณ์) จำนวน 2 คน โรงเรียนอนุบาลห้างฉัตร จำนวน 2 คน โรงเรียนบ้านนาแก้ว จำนวน 1 คน และ โรงเรียนบ้านหลุก จำนวน 1 คน โดยทำการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA จำนวน 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยต้นไม้ และหน่วยผลไม้ พบว่า ครูปฐมวัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.83 – 5.00 และพบว่า ขณะที่ครูปฐมวัยดำเนินการจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัยมีความสนใจ มีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันตักเตือนให้เพื่อนประพฤติปฏิบัติตามเรื่องราวที่ได้รับรู้ เช่น เมื่อเด็กรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการการเก็บสิ่งของเครื่องใช้ไว้ที่เดิม หลังจากที่ใช้เสร็จแล้ว เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่เก็บ สมาชิกคนอื่นๆ ก็จะเตือนเพื่อนให้เก็บสิ่งของไว้ที่เดิม เป็นต้น โดย

ครูปฐมวัยที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบนี้ว่า สามารถนำมาใช้ส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ และเหมาะสมกับการนำมาใช้กับเด็กปฐมวัย กิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย น่าสนใจ การให้เด็กได้เห็นตัวแบบผ่านรูปแบบทั้ง นิทาน การเล่าเรื่องประกอบภาพ การแสดงบทบาทสมมติ เด็กจะสนใจ และสนุกสนานในการฟัง ทำให้การสนทนาได้ตอบ แสดงความคิดเห็น ในขั้นสะท้อนคิด เด็กจะแย้งกันพูดเพื่อที่จะเล่าประสบการณ์ของตนเองโดยเด็กจะเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของตนเองกับเรื่องราวที่ครูเล่า และสามารถบอกได้ว่า สิ่งที่ตัวแบบกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำ ซึ่งการให้เด็กเห็นตัวแบบที่ดี จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูปฐมวัยได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนคิดว่า ครูควรกระตุ้นเด็กโดยใช้คำถามบ่อยๆ และตั้งคำถามให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ รวมทั้งครูต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ครูปฐมวัยยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรม ในขั้นร่วมกันกระทำ ว่ากิจกรรมมีความหลากหลาย และให้เด็กได้ลงมือกระทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ การประกอบอาหาร การทำกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม การปลูกต้นไม้ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้กล้าแสดงออก รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน เป็นการฝึกให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งโดยปกติครูจะให้เด็กทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลในช่วงแรกเด็กจะยังไม่คุ้นเคยกับการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น เมื่อทำงานเป็นกลุ่มเด็กจะทำงานในส่วนของตนเอง แต่เมื่อทำงานบ่อยๆ ประกอบการให้เด็กได้เห็นตัวแบบจากการเล่านิทาน เล่าเรื่องราวประกอบภาพ ในขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ ทำให้เด็กสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้เป็นอย่างดี เมื่อทำกิจกรรมเสร็จจะมีให้เด็กได้สรุปแสดงความคิดเห็น ซึ่งครูปฐมวัยที่ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเห็นว่าในขั้นนี้เด็กจะเล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้รับจากการทำกิจกรรมอย่างมีความสุข และอยากจะทำกิจกรรมนี้อีก อีกทั้งการมีชิ้นประยุกต์นำไปใช้จะเป็นการช่วยให้สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ การที่ให้ครูยก ตัวอย่างสถานการณ์ หรือการที่ให้ครูนำรูปภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ เป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งครูปฐมวัยที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเห็นว่ารูปแบบนี้ สามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ทั้งความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความรู้ผิดชอบชั่วดี ได้

ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยแบ่งตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception)

เมื่อเด็กได้รับรู้เรื่องราวผ่าน นิทาน สถานการณ์จำลอง การเล่าเรื่องจากภาพ ฯลฯ เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและคอยตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking)

ในช่วงสัปดาห์แรกเด็กส่วนใหญ่จะไม่ค่อยตอบคำถาม แต่จะมีเด็กคนเดิมประมาณ 2 คนที่ตอบคำถาม แต่เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่ 2 เด็กทุกคนจะกล้าตอบคำถามมากขึ้น ซึ่งบางคนกล้าที่ถามคำถามผู้สอน และเล่าประสบการณ์เดิมของตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction)

1. เด็กมีความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เพราะกิจกรรมในแต่ละวันมีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมบทบาทสมมติ การประกอบอาหาร การลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น ทำให้เด็กมีความตั้งใจ มีความสุข สนุกสนานในการทำกิจกรรม ซึ่งบางกิจกรรมเช่นการเล่นบทบาทสมมติมาก เด็กจะขอให้ผู้วิจัยทำกิจกรรมบทบาทสมมติซ้ำอีก

2. ในช่วงสัปดาห์แรกๆเด็กยังไม่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ แต่เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่ 2 เด็กเริ่มทำงานร่วมกันได้ มีการช่วยเหลือ แบ่งปันกัน

3. เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น ซึ่งทำให้เด็กรู้จักการรอคอยรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบในการทำงาน ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนด ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing)

ในช่วงสัปดาห์แรกเด็กยังไม่สามารถสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมได้ครุต้องคอยกระตุ้น เด็กจึงกล้าสรุปและแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)

เด็กยังไม่สามารถอธิบายถึงการนำคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์มาใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ ได้ ในช่วงสัปดาห์แรก ซึ่งผู้สอนจะต้องยกตัวอย่าง และแสดงภาพสถานการณ์ให้เด็กดู เด็กถึงจะบอกได้ แต่เมื่อเข้าสู่สัปดาห์ที่ 3 เด็กสามารถบอกเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้รู้การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้โดยที่ผู้สอนไม่ต้องยกตัวอย่างให้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ทั้งด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบและความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้แก่เด็กปฐมวัย
2. การนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กควรเป็นเรื่องราวที่ตึงามเชิงบวก เพื่อให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
3. ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ RISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยก่อนนำไปใช้

4. ครูควรตั้งคำถามให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และควรมีความอดทนในการรอฟังคำตอบ หรือความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งให้การเสริมแรงทางบวกเมื่อเด็กตอบคำถามได้ถูกต้องหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้มีอัตราการเกิดพฤติกรรมความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น
5. ครูควรปรับกิจกรรมและสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน และชุมชน
6. ครูควรอธิบายกิจกรรมให้ชัดเจนและใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของเด็กปฐมวัย หากเด็กยังไม่เข้าใจหรือทำกิจกรรมไม่ถูกต้อง ครูควรยกตัวอย่างประกอบด้วย
7. ควรปรับสถานการณ์ในแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ให้เหมาะสมตามบริบทและสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ไปใช้กับเด็กในช่วงอายุอื่น เช่น เด็กปฐมวัยอายุ 3 – 4 ปี อายุ 4 – 5 ปี หรือนำไปปรับใช้กับระดับชั้นประถมศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ไปใช้ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านอื่น เช่น ความเมตตา กรุณา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น
3. ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ไปใช้กับเด็กที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ขนาดของโรงเรียน วัฒนธรรม ประสพการณ์ในการสอนระดับปฐมวัยของครู เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2544). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.
- กรมสามัญศึกษา. (2525). *พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน*. รายงานการวิจัยลำดับที่ 7. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2544). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กীরติ บุญเจือ. (2542). *จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). *การสอนจิตปัญญา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- . (2547). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์ .
- ชัตติยา กรรณสูต; และคนอื่นๆ. (2547). *คุณธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- คะเนิงรัตน์ ลาโพธิ์. (2535). *ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โฆษิต จัตุรัสวัฒนากุล. (2543). *การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรรา ชนะกุล. (2539). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จินดา น้ำเจริญ. (2540). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร อรุณพลทรัพย์. (2541). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- จรัสรัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญศรี บุญสว่าง. (2543). *การศึกษาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการใช้นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กในการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการสร้างเสริมวินัยในตนเอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ฉันทนา ภาคบงกช; และคณะ. (2539ก). *โครงการวิจัยเรื่อง"การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ"โครงการย่อยที่ 1 การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2546). *สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดา : ทรงพากเพียรและใฝ่เรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉันทนา ศรีภักดี. (2555). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพร สตาภรณ์. (2540). *การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทหารและพลเรือน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2: จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย.

ฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดาวณา กิตติสาโร. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความซื่อสัตย์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยาโดยใช้วิธีวิเคราะห์
สหสัมพันธ์คาโนนคอล. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ต้องจิตต์ จิตดี. (2547). การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทวี บุญยเกตุ. (2543). พ่อสอนลูก. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

ทิตินา แหมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ: เสริมสิน พรี่เพรส ชิสเท็ม.

----- . (2550). ศาสตร์การสอน; องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2547). คุณธรรมพฤตินัยความซื่อสัตย์ของคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ธิติมา จักรเพชร. (2544). ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธีรเดช สุนทร. (2548). คู่มือพัฒนาความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีระ ชัยยุทธยรรยง; และคณะ. (2539). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับกิจกรรมการพิจารณา
สร้างเสริมค่านิยมที่มีต่อระดับพัฒนาค่านิยม และเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.

กรุงเทพฯ: ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ธีระพร อูวรรณโณ. (2527). ทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับจริยธรรม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา
เล่มที่ 1 หน่วยที่ 4. หน้า 171 - 271. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ รุ่งนภา ตั้งจิตราเจริญกุล. (2551). การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง
คุณธรรมจริยธรรมของคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.

- นภดล ภาวนะวิเชียร. (2540). การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นฤทัย ดาวเรือง. (2546). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์กับพฤติกรรมวัฒนธรรมด้านคตินิยม ของวัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ คสม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- น้ำค้าง ระวิงทอง. (2540). การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทบันเทิงคดีที่ขึ้นทะเบียนการประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติปี พ.ศ. 2530 – 2536. วิทยานิพนธ์ คสม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). การวัดเชาว์ปัญญาและความถนัด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. มหาสารคาม.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2546). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- เบญจพร สมานมาก. (2540). ผลของการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมและการสนทนาเสริม จริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีหอาไพ. (2531). พื้นฐานการศึกษาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสาร ทางวิชาการ.
- ปรีชา ธรรมา. (2545). วินัยแห่งตน ในสารานุกรมศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). เทคนิคและการสอนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2544). รายงานผลการสัมมนาในระดับผู้บริหารของสถาบันการศึกษาในภาคใต้ เรื่องยุทธศาสตร์และกิจกรรมเสนอแนะการสร้างจิตสำนึก “ความซื่อสัตย์สุจริตในสถาบัน การศึกษา”: การศึกษากับการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ปิยะวรรณ.
- พระธรรมปิฎก. (2545). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: สือตะวัน.

- พิมพ์ประภา พันธุ์พัฒน์. (2546). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความสามัคคีและด้านความเสียสละสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- . (2544). *การเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 2*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- เมธี โพธิพัฒน์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ. (2541). *เทคนิคและวิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). *การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รัฐดาว พิศาลพงศ์. (2549). *การพัฒนาจริยธรรมและความฉลาดทางอารมณ์เริ่มที่เด็กปฐมวัย*. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช
- รุจิรี ภูสาระ. (2541). *แบบเรียนแนวหน้าชุดพัฒนากะบวนการสร้างเสริมลักษณะนิสัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วรวรรณิ ราชสงฆ์. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระบัพทุกข์. (2545). *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- วารุณี นาวัลย์. (2555). *การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วาสนา ไตรวัฒนงษ์ไชย. (2543). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ ตามวิธี เอส ที เอ ดี กับวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาหวัณ มูลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วีรวิท คงศักดิ์. (2552). แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2555, จาก <http://csr.igetweb.com.com/imdex.php?mo=5&qid=375480>.
- ศักดิ์ ไซกิจปัญญา. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน. 2(2): 12 – 15.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2547). ความซื่อสัตย์สุจริต จริยธรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา.
- ศศิพันธ์ นิลจันทร์. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) หน่วยงานองค์การภาคียุทธศาสตร์ 22 องค์กร. (2554). แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 จากการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 5 ปีงบประมาณ 2554. กรุงเทพฯ: พรักหวาน.
- สถิตาพร คำสด. (2546). การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ ลักษณะ. (2539). การศึกษาความมุ่งมั่นของอาจารย์ในการส่งเสริมการพัฒนาทางจริยธรรมที่แทรกในกิจกรรมการสอนและคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏสวนกลาง ปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมยศ นาวิการ. (2543). การบริหารและพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา,
- สมาพร ภัทรพงศ์กิจ. (2551). ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียนและการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สายพิน ประสูรณ. (2538). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์ ศิลปสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการนำมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน คู่มือการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537ก). *การเสริมสร้างวินัย คู่มือและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เอร่าวันการพิมพ์.
- สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. (2554). *การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สินีนาง สุทธจินดา. (2543). *การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทรเฒ. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาดา นทีตานนท์. (2550). *ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี ภูผาลา. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี สุธจินดา. (2546). *จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดคณะรักกางเขนแห่งจันทบุรี*. งานนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัก ไหวหากิจ. (2543). *เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการกิจกรรม การเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทรเฒ. (2542). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

- สุวิทย์ สุขหมั่น. (2546). ผลของการใช้ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม
ความสามัคคี ความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบและความ
ซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพัฒนาเด็ก สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนิจ รัตนวิจิตร. (2547). คุณธรรมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย.สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามทุจริต. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- . (2557). การปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์ในชุมชนพุทธ คริสต์ และอิสลามในประเทศไทย.
วารสารสังคมพัฒนา. 32(1 – 2): 46.
- อดิศร จันทรสข. (2548). รายงานการวิจัยการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์
ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อรรณพ พานิชย์ปฐมพงษ์. (2442). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัย
ในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรีย์ ศรีไตรรัตน์. (2542). ผลการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองที่มีต่อการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันทนต์. (2543). พหุปัญญาและการเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- Bryant, B.K. (1971, February). Student – Teacher Relationship as Related to Internal –
External Focus of Control. *Dissertation Abstracts International*. 32(8): 4854B.
- Fippo, Edwin B. (1966). *Management : A Behavioral Approach*. New York: Allyn and Bacon
- Good, Carter V. (1959). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill Book.
- Hoffman, M.L. (1970). *Moral Development, in Carmichael' Manual of Child Psychology*.
pp. 261 – 360. Edited Paul Musses. New York: John Wiley and Sons.
- Johnson, R.T; & Johnson, D.W. (1983). Effect of Cooperative, Competitive and Individualistic
Learning Experiences on Social Development. *Exceptional Children*. 49: 323 – 329.
- Kagan, S. (1995). *Cooperative Learning & Wee Science*. San Clementon: Kanga Cooperative
Learning.

- Kagan, S. (1996). *Cooperative Learning and Mathematics*. San Juan Capistrano: Kanga Cooperative Learning.
- Karrach, J.R. (1992). *Nursery Rhymes*, In *Children's Britannica*. 13: 61.
- Maier, H.W. (1965). *Three Theories of Child Development*. Revised ed. New York: Harper & Row, Publishers.
- McInerney, M.D.; & McInerney, D.V. (1998). *Constructing Learning : Educational Psychology*. 2nd ed. Sydney: Prentice Hall.
- Munsinger, H. (1975). *Fundamental of Child Development*. 2nd ed. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Neufeldt, Victoria; & Guralnik, D.B. (1994). *Webster's New World Dictionary of American English*. New York: Prentice Hall.
- Petty, G. (2004). *Active Learning Work : The Evidence*. Retrieved July 5, 2008, from <http://www.geoffpetty.com>
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of the Child*. New York: Collier Book.
- Piaget, J.; & Inhelder, B. (1969). *The Psychology of Child*. New York: Weaver, Helen, Basic Books.
- Ramsey; & Bayless. (1980). *Kindergarten Programs and Practices*. St. Louis: The C.V. Mosdy.
- Shenker, Goss Bernstein. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology : Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved September 22, 2011, from <http://www.s.psych/uiuc.edu/active.html>.
- Veroff, S.C.; Kulka, Depner R.; & Douvan. (1980, November). Comparison of American Motives. *Journal of Personality and Social Psychology*.

รายนามผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย และแผนการจัดประสบการณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อาจารย์ จิรวรรณ กาละดี

อาจารย์

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

อาจารย์ ภาวิณี แสนทวีสุข

นักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ดร.นฤมล เนียมหอม

ครู

ปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย

โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

อาจารย์ วราภรณ์ ไบภักดี

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์

เขต 2

จังหวัดเพชรบูรณ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยและ
แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
แบบ PRISA

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัศมี ตันเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ดร.นฤมล เนียมหอม

ครู

ปฐมวัยที่ปฏิบัติการสอนระดับปฐมวัย

โรงเรียนโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิรินารถ วัฒนกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนมพร ศิริถาวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

อาจารย์ขนิษฐา วิเศษคุปต์

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง

เขต 1

จังหวัดลำปาง

ภาคผนวก ข

- คู่มือการให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ
เด็กปฐมวัย
- แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยเป็น การวิจัยที่นำทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎี การเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ แนวคิดหลัก การเรียนรู้ แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ พัฒนาการและส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคู่มือนี้ ประกอบด้วยหัวข้อ ที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการแนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความมุ่งหมาย กระบวนการ จัดการเรียนรู บทบาท ของครูในการจัดการเรียนรู้ การนำรูปแบบการจัดการเรียนแบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของ เด็กปฐมวัยไปใช้ ดังนั้น เพื่อให้ครูปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็น ต้องศึกษาคู่มือนี้ให้เข้าใจ

สุธิษณา ไตรณยานนท์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	165
สารบัญ	166
ความเป็นมาและความสำคัญ	167
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้	172
ความมุ่งหมาย	176
กระบวนการจัดการเรียนรู้	177
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้	180
บทบาทของผู้เรียน	181
การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยไปใช้	182

ความเป็นมาและความสำคัญ

“...ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดี มีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช

พระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531 พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน วันที่ 18 พฤศจิกายน 2531 (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า. 2554: 66) จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้นจะเห็นได้ว่าความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรพัฒนาให้แก่เด็กและเยาวชนไทย หากทุกคนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี และทำหน้าที่ของตนเอง ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตย่อมทำให้ประเทศชาติมีความเจริญและสงบสุข แต่ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ การคอร์รัปชัน ตลอดจนพฤติกรรมความไม่โปร่งใสของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ดังรายงานการจัดอันดับขององค์การเพื่อความโปร่งใระหว่างประเทศ (Transparency International) ผลปรากฏว่า จากการจัดอันดับในปี 2553 ประเทศไทยมีตัวเลขดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ ปัญหาคอร์รัปชัน อยู่ที่ 3.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 อยู่ในอันดับ 80 จาก 180 ประเทศทั่วโลก (ศูนย์คุณธรรม และหน่วยงานองค์กรภาคียุทธศาสตร์ 22 องค์กร. 2554: 2) จากรายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัญหาคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ซึ่งปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากการที่สมาชิกในสังคมขาดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยสถาบันหลัก ทั้งสถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว และสถาบันโรงเรียน ที่มีบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังขัดเกลา และส่งเสริมความซื่อสัตย์ให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้ความซื่อสัตย์จะได้อยู่หยั่งรากลึกอย่างมั่นคงในสังคมไทยต่อไป

ความซื่อสัตย์ไม่ได้เป็นลักษณะที่ติดตัวทารกมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม การที่บุคคลจะรู้สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรประพฤติหรือไม่ก็นั้นเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูและการเลียนแบบพฤติกรรม ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมของเด็กซึ่งการปลูกฝังและการเสริมสร้างความรู้ซื่อสัตย์ให้แก่สมาชิกในสังคมควรเริ่มปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่วัยปฐมวัย เพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเด็กปฐมวัยมีธรรมชาติการเรียนรู้ที่กำลังเริ่มต้นพัฒนาทักษะการคิดในเชิงนามธรรม เช่น การกระทำที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จึงนับได้ว่า เป็นวัยที่สำคัญต่อการเริ่มต้นส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กในวัยนี้สามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ดังนั้นหากต้องการ

ส่งเสริมหรือปลูกฝัง แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงให้เกิดขึ้นในเด็กวัยนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักต่อธรรมชาติการเรียนรู้ดังกล่าวของเด็กและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กนำตนเองเข้าสู่ประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง (อดิสร จันทรสุข. 2548: 1 – 2)

ดังนั้นการปลูกฝังความซื่อสัตย์ จึงต้องค่อยๆ เสริมสร้างขึ้น มีลำดับขั้นของการพัฒนาเป็นระยะ และมีความต่อเนื่อง พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กนั้นมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทาง ด้านสติปัญญา การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมจะส่งผลดีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของเพียเจต์ที่กล่าวว่า การสร้างการเรียนรู้ให้เด็กต้องเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริงอย่างเป็นรูปธรรม และการคิดเหตุผลทางจริยธรรมของเด็กในวัยนี้ยังอาศัยรูปธรรม และทักษะของแต่ละคน เหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมคือเหตุผลที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือจับต้องได้ โดยเด็กจะตัดสินใจเอาทางเลือกที่คิดว่าถูก และมีความเหมาะสมซึ่ง ขึ้นอยู่กับความสนใจของเขาและการตัดสินใจว่าอะไรผิดมากหรือน้อย จะถือเอาขนาดของความเสียหายที่เด็กได้ทำไปคือ ทำของเสียหายมากก็ผิดมาก ทำของเสียหายน้อยก็ผิดน้อย ส่วนในเรื่องของเจตนาจะทำผิดหรือไม่ได้เจตนา นั้น เด็กยังไม่คำนึงถึง และพฤติกรรมที่ดงามถูกต้องตามเหตุผลของเด็กจะขึ้นอยู่กับรางวัลตอบแทนหรือคำชมเชย หรือสิ่งตอบแทนต่างๆ เช่น ขนม หรือเงินที่ได้จากการกระทำ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 36; อ้างอิงจาก Bell-Gredler. 1986: 70 – 71; ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 77; นงลักษณ์ วิรัชชัย; และ รุ่งนภา ตั้งจิตราเจริญกุล. 2551: 17)

การสร้างลักษณะนิสัยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งของโรงเรียนและสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความงอกงามใน ทุกๆ ด้านอย่างมีดุลยภาพ เป้าหมายสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต นิสัยความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนอยู่บนฐานความซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อให้กระบวนการศึกษาเล่าเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสม ทุกฝ่าย ในโรงเรียนจะต้องช่วยกันรับผิดชอบ ตั้งแต่ผู้บริหารต้องถือว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญคอยกำกับดูแลติดตามอย่างใกล้ชิดกระบวนการเรียนก็ต้องถูกต้องเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานของเด็ก ซึ่งการปลูกฝังจิตสำนึก เรื่องความซื่อสัตย์สุจริตก็เหมือนกับการปลูกฝังคุณลักษณะอื่นๆ คือ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา เชื่อว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ดีที่ทุกคนพึงประพฤติปฏิบัติ และต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกิจนิสัยควบคู่กับการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และได้เห็นตัวอย่างของจริงที่ถูกต้องด้วย การสร้างพฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริตให้กับเด็ก เป็นเรื่องที่ต้องทำต่อเนื่องเป็นเวลานานตลอดเวลาที่เด็กได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน โดยปลูกฝัง สร้างนิสัยให้นักเรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ทำให้เด็กได้รู้ ได้เห็น จากของจริง เหตุการณ์จริง และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจริง จะทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่แท้จริงมากขึ้นกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ต้องทำอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นและหล่อหลอม ลักษณะนิสัยนี้ให้เกิดขึ้น คงอยู่อย่างแน่นแฟ้นมั่นคง การได้รู้ได้เห็นของจริงจะทำให้เด็กเกิดศรัทธาและความเชื่อมั่น ยิ่งถ้าผู้เป็น

ผู้ที่ได้รู้จักใกล้ชิด เคารพนับถือก็จะยิ่งสร้างศรัทธาให้เกิดได้ง่ายและมากยิ่งขึ้น (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544: 71)

ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์พบว่า บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สูงจะมีลักษณะนิสัยด้าน ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งลักษณะนิสัยทั้ง 3 นี้ ควรปลูกฝังให้เกิดแก่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาที่ลักษณะนิสัยต่างๆ และเป็นช่วงที่ไวต่อการรับการปลูกฝัง ส่งเสริม จริยธรรมหรือลักษณะนิสัยต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง หากเด็กในวัยนี้ได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีและยาวนานในเรื่องต่างๆ ด้วยความเข้าใจ สังคมไทยก็จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 22; ดาวนภา กิตติสาโร. 2546: 72; สมพร ภัทรพงศ์กิจ. 2551: 64 – 65; กรมวิชาการ. 2544: 147)

ดังนั้น ในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ จึงควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีความรู้ผิดชอบชั่วดีก่อน เนื่องจากความมีวินัยในตนเอง จะทำให้เด็กสามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจาใจ สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง และกติกาได้ เคารพในสิทธิของกันและกัน กล้าแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความมีวินัยในตนเองมีความหมายใกล้เคียงกับความรับผิดชอบ แต่ความมีวินัยในตนเองเน้นการควบคุมตนเองให้ทำงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนความรับผิดชอบเป็นการควบคุมตนเองในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง โดยยอมรับผลของการปฏิบัติงานนั้นๆ ของตนเองทั้งทางบวกและทางลบ แล้วนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องมือผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่นตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริตจะส่งผลให้เด็กสามารถทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ สามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุด เต็มความสามารถ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543: 77; Browne. 1958: 58; ปรีชา ธรรมมา. 2545: 33 – 38; สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537: 5 – 6) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544: 147 – 148) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของความซื่อสัตย์ว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองจะต้องมีความรู้ผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ไม่ประพฤติชั่ว มุ่งทำแต่ความดี และมีจิตใจที่ผ่องใส

การส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น ควรกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปและกระทำอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดการซึมซับสู่จิตใจของเด็กและบังเกิดผลดีในระยะยาว โดยเริ่มจากการให้เด็กได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก และแบบอย่างในรูปแบบต่างๆ เช่น นิทาน ข่าว การเล่าเรื่องประกอบภาพ บทบาทสมมติ เป็นต้น แล้วชวนเด็กพูดคุยถึงสิ่งที่ควรทำ สิ่งที่ไม่ควรทำ หรือมีผลอย่างไรถ้าทำหรือไม่ทำ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจในพฤติกรรมของตัวเองและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งใจต่อไป และต้องให้เด็กได้ฝึกฝน

ตนเอง เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ ตลอดจนความรู้สึกรู้สีกของตนเอง ซึ่งการบ่มเพาะลักษณะนิสัยทั้งสามด้าน จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เด็กเกิดควมมีวินัย ความรับผิดชอบและความรู้ผิดชอบชั่วดี ในวิถีชีวิตประจำวัน รวมทั้งควรเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดในสิ่งที่ตนเองกระทำ ซึ่งเมื่อเด็กมีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งที่เขาเรียนรู้ก็จะเกิดการจดจำได้ดียิ่งกว่าการท่องจำจากหนังสือหรือคำบอกของผู้ใหญ่ และเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์ในมิติต่างๆ จากการตั้งคำถามและการเชื่อมโยงของครูผู้สอน เด็กก็จะสามารถคิดพิจารณาอย่างใคร่ครวญด้วยตนเองได้ว่า เขาสามารถนำการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง ซึ่งเด็กจะสามารถพัฒนาทักษะ การคิดการตัดสินใจ ตลอดจนการกระทำ และการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่นได้ในที่สุด ประกอบกับให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก ซึ่งเด็กจะได้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จัก รับผิดชอบในงานที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สำเร็จ เคารพสิทธิของผู้อื่น ดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม และปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542: 80 – 81; ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาษิต. 2539: 766 – 767; อติสร จันทรสุข. 2549: บทสรุปผู้บริหาร) ซึ่งการส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่พฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อบ่มเพาะลักษณะนิสัยด้าน ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง และความรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งเป็นฐานของความซื่อสัตย์ต่อไปภายหน้า ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มาใช้ดังนี้ 1) ทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งการได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น และสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้น ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็น อภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิสนา เขมมณี. 2545: 14 – 15) 2) ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของบลูมที่เชื่อว่าการที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมี โอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม ใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้ เกิดการรับรู้และสนใจใน คุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิสนา เขมมณี. 2546: 45) 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ แบนดูรา ซึ่งแบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่ จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ตัวแบบนี้ทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรม ใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน หรือมีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น หรือมีผล ยับยั้งการเกิดพฤติกรรมของผู้สังเกต (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 50 – 51) 4) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข

แบบการกระทำของสกินเนอร์ ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม การเสริมแรงทางบวกจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมเรานั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น การชมเชย การปรบมือ การให้รางวัล เป็นต้น 5) แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่让孩子们ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม เป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การร่วมกันทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จ ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542: 34) 6) การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้ โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2549: 22) โดยผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงามและ ได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ

ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบ PRISA นี้ ได้ผ่านกระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ การทดสอบ ประสิทธิภาพ รูปแบบ และการเผยแพร่ขยายผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางให้แก่ครูปฐมวัยในการนำไปจัดการเรียนรู้และส่งเสริมลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านความมีวินัย ในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบชั่วดี ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการนำทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ทฤษฎีการวางเงื่อนไข แบบ การกระทำของสกินเนอร์ แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาเนื่องจากผู้ที่มีจริยธรรมสูงมักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่ในกลุ่มปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราว่าด้วยพฤติกรรมกระบวนการทางสมองและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ซึ่งเพียเจต์ มีความเชื่อว่า เราสามารถที่จะส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้โดยการเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสและตอบสนองกับประสบการณ์จริง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้เด็กจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเด็กจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณา เพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆโดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้นการให้เด็กได้เข้ากลุ่มทางสังคมต่างๆ จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น ได้เรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมและอภิปราย ร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายร่วมกับผู้อื่น อันจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไป อย่างรวดเร็ว

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert, Bandura) นักจิตวิทยาชาวแคนาดา เป็นผู้นำทางทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม เขาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์และ พบว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแต่ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้

เริ่มต้นมาจากภายในแต่ยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก แบบดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน ตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกันคือ 1) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน 2) การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรม มาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 3) ทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนี้ก็จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม

บลูม (Bloom. 1976) เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียน รวมทั้งวัดประเมินผลได้ถูกต้อง และบลูมได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และบลูมได้อธิบายขั้นตอนสำคัญของการเกิดเจตคติและการพัฒนาลักษณะนิสัยได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน 2) ขั้นการตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอมและพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว 3) ขั้นการเห็นคุณค่า เป็นการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นการยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้นๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อแล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น 4) ขั้นการจัดระบบ (Organizing) จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป 5) ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization) บุคคลที่สามารถปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอ ในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตน ซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

4. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

สกินเนอร์ เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมการเสริมแรงทางบวกจะมีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมเรานั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น การชมเชย การปรบมือ การให้รางวัล เป็นต้น 5) แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่ให้นักทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านความรู้ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม เป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม อีกทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การร่วมกันทำงาน หรือทำกิจกรรมต่างๆจนสำเร็จ ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี

ต่อกัน (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 34)

5. แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน มุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้เด็กเรียนตามความถนัดและความสนใจ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังความมีคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดี คือ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่าสมาชิกในกลุ่ม ไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

6. การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย อีกทั้งการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ได้รับจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน รวมทั้งแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาแบบมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งชั้นการเรียนการสอนออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงามและเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นการรับรู้ได้นำแนวคิดของบลูมมาใช้ที่เชื่อว่าการที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสรับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่ บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งไว้หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้ เกิดการรับรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิสนา แชมมณี. 2546: 44) และ

ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ ซึ่งแบนดูรากล่าวว่า การสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนหรืออาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ (ธีระพร อูวรรณโน. 2527: 171 – 271)

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ในขั้นที่ 1 เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์และให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น

ขั้นตอนนี้ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมมาใช้ โดยบลูมเชื่อว่า แม้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในสิ่งนั้นแล้ว แต่หากไม่มีโอกาสได้ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ความสนใจนั้นก็จะไม่ได้รับการพัฒนาไปจนถึงระดับการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้นในการสอนจึงจำเป็นต้องพยายามให้บุคคลนั้นมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งนั้นและเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นพัฒนาความสนใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น (ทิสนา แหมมณี. 2546: 45) และเพียเจต์ได้กล่าวว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งในขั้นนี้เด็กจะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ในขั้นที่ 1 เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย รู้จักอดทนรอคอยวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับผู้อื่น เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสมาชิกภายในกลุ่มได้ร่วมกันเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมในสภาพที่เรียบร้อย

ขั้นตอนนี้ได้นำเอาแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่让孩子们ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจ และทักษะทางสังคม เป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด อีกทั้งช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 34)

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์

ขั้นตอนนี้ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ ซึ่งเพียเจต์เชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งการได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้น การฝึกให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายโต้แย้งกัน และตัดสินใจโดยพิจารณา

ความเห็น กฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม รวมทั้งจัดบรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ บรรยากาศในที่นี้หมายถึง บรรยากาศของเสรีภาพในการพูด แสดงความคิดเห็น การได้รับการยอมรับ และความปลอดภัยจากการถูกละเมิด วิชาการศึกษา และการกล่าวหาต่างๆ (ทศนา แคมมณี. 2545: 14 – 15)

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสามารถแสดงลักษณะนิสัยพื้นฐานของความซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งขั้นตอนนี้ได้นำทฤษฎีของบลูมมาใช้ซึ่งบลูมกล่าวว่า การที่บุคคลมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งใดแล้ว ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นจะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ซึ่งการที่ได้เห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรมหรือค่านิยมใดๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน การจัดระเบียบหรือระบบในการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมอื่นๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของตน (ทศนา แคมมณี. 2546: 45) และในขั้นตอนนี้ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ซึ่งเพียเจต์เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากการที่ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลเข้าใจความคิดของผู้อื่นมากขึ้น (ทศนา แคมมณี. 2545: 14 – 15)

ความมุ่งหมาย

ความมุ่งหมายของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ 3 คุณลักษณะ คือ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบชั่วดี

1. ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และการอดทนรอคอยสิ่งที่ต้องการ

2. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ

3. ความรู้ผิดชอบชั่วดี หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดที่ไม่ควรกระทำจากนิทาน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การไม่นำ สิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน และการที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้าง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) เป็นขั้นตอนที่让孩子ได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ในรูปแบบของนิทาน การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่าเรื่องประกอบภาพ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่ดีงามและ ได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดที่ควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งเป็นการจูงใจให้เด็กได้เลือกกระทำตามตัวแบบที่ดี

ขั้นการรับรู้นี้ได้นำแนวคิดของบลูมมาใช้ที่เชื่อว่าการที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนี้ เกิดการเรียนรู้และสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ (ทิตินา เขมมณี. 2546: 45) และได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรามาใช้ ซึ่งแบนดูรากล่าวว่าการสังเกตจากตัวแบบมีผลทำให้ผู้สังเกต สามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อนหรืออาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สังเกตที่มีอยู่ก่อนให้เพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยเรียนรู้พฤติกรรมมาบ้างแล้วในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นหรือทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือยังไม่เคยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะช่วยทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549: 50 – 51)

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็ก แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบในขั้นการรับรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์และให้เด็กได้รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ขั้นสะท้อนความคิดนี้ได้้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยการสนทนาโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อันจะก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งที่เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กอีกด้วย (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22) และได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ ซึ่งเชื่อว่าการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ชี้นำประสบการณ์เพื่อความรู้ ความเข้าใจ และปรับโครงสร้างทางปัญญา จะเป็นพื้นฐานในการคิดหาเหตุผล และมีพัฒนาทางจริยธรรมที่สูงขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) เป็นขั้นที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในขั้นการรับรู้ และขั้นสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กได้นำสิ่งที่ได้รับรู้มาปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาหรือข้อตกลง

ที่กำหนดไว้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และมีวินัยต่อตนเอง

ขั้นร่วมมือกระทำนี้ได้นำแนวคิดหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ที่จะให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้ ทางด้านจิตใจและทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นการฝึกความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม อีกทั้งช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนผู้อื่น และในขั้นนี้ได้นำการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2549: 22)

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) เป็นขั้นที่เด็กร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้โดยให้ความสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การได้มีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดเห็นของบุคคลอื่นมากขึ้น ซึ่งเขาจะสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะกับปัญหาเชิงจริยธรรม ดังนั้น ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการที่เด็กจะสามารถแสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกับเพื่อนๆ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว (ทิตินา แคมมณี. 2545: 14 – 15)

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผ่านการตั้งคำถาม การสนทนา และเล่าเรื่องประกอบภาพถึงสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เพื่อให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ขั้นประยุกต์นำไปใช้ ได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาใช้ซึ่งให้ความสำคัญต่อการกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้นโดยการช่วยให้เด็กได้ฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมบ่อยๆ และฝึกให้เด็กได้วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็น รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม เรื่องที่นำมาใช้ในการอภิปรายอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันหรือเป็นเรื่องที่ครูสมมุติขึ้นได้

ส่วนทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ สามารถนำมาใช้ทุกขั้นตอนของรูปแบบ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมครูจะให้การเสริมแรงทางบวก เช่น การชมเชย การปรบมือ เป็นต้น เพื่อให้พฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นมีอัตราที่เพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้

1. ครูควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์อย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพ
2. ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของควมมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และความรู้ผิดชอบชั่วดี
3. ครูจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้
4. ครูควรจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ สว่างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ดำรงสถานที่ให้พร้อมต่อการเรียนรู้
5. ครูให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม ด้วยการให้คำชมเชย หรือการปรบมือ
6. สังเกตดูการกระทำต่างๆของเด็กปฐมวัย เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับกันและกัน ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น เพื่อครูสามารถพัฒนาและส่งเสริมความซื่อสัตย์ได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน
7. ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเกิดเจตคติและเห็นคุณค่าของการมีความซื่อสัตย์
8. ดำเนินการสอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA ทั้ง 5 ขั้นตอนตามลำดับ คือ
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้รับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความดีงามทางด้านความซื่อสัตย์ให้เด็กในรูปแบบของการสนทนา เกม การเล่าเหตุการณ์ การเล่าข่าว นิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ ฯลฯ
 - ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) ครูมีบทบาทในการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ และใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้คิด เช่น “สิ่งที่คุณจะกระทำเป็นสิ่งที่คุณควรทำหรือไม่ควรทำคะ” “หากหนูเป็นตัวละครตัวนี้ หนูจะอย่างไรคะ” “หนูมีความคิดเห็นอย่างไรคะ” เป็นต้น พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ให้แก่เด็ก
 - ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมของเด็ก
 - ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กร่วมกันสรุปกิจกรรมที่ได้ทำและใช้คำถามให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์
 - ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) ครูมีบทบาทในการเปิดโอกาสให้เด็กร่วมกันอภิปรายถึงการนำคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์มาใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ อย่างเหมาะสม
1. ครูจัดบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็กขณะทำกิจกรรมทุกครั้ง
2. ประเมินผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาและพฤติกรรมความซื่อสัตย์ที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย

บทบาทของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P = Perception) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมโดยรับรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความดีงามทางด้านความซื่อสัตย์ตามที่ครูจัดให้ในรูปแบบของการสนทนา การเล่าเหตุการณ์ การเล่าข่าว นิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) ผู้เรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้ และตอบคำถามของครูตามความคิดเห็นของตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมที่ครูจัดให้

ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ผู้เรียนมีบทบาทในการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์กับเพื่อนๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการนำคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์มาใช้ในชีวิตประจำวันและสถานการณ์อื่นๆ อย่างเหมาะสม

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ ของเด็กปฐมวัยไปใช้

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยให้กับเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี เนื้อหาที่นำมาใช้มีทั้งหมด 8 เรื่อง แต่ละเรื่องดำเนินการ สัปดาห์ละ 1 เรื่อง โดยจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นเวลา 35 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ ถึง วันพฤหัสบดี โดยมีลำดับการสอน ดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการรับรู้ P = Perception และขั้นตอนที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด R = Reflective Thinking ซึ่งขั้นนี้ครูจะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้รับรู้เกี่ยวกับความดีงามด้านความซื่อสัตย์ เช่น การสร้างสถานการณ์จำลอง เกม การสนทนา การเล่านิทาน เป็นต้น จากนั้นเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่เด็กได้รับรู้

ขั้นตอนการสอน (25 นาที)

ครูดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) ซึ่งเป็นขั้นที่ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ และร่วมกันทำกิจกรรม

ขั้นสรุป (5 นาที)

ครูดำเนินการสรุปโดยใช้ขั้นตอนที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) และขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) ซึ่งขั้นนี้ครูจะให้เด็กสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ และการนำไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน และสถานการณ์ต่างๆ

ระยะเวลาในการดำเนินการ

สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก

สัปดาห์ที่ 2 ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เป็นการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 3–10 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่ 11 ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เป็นการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

ตารางการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์	วัน	หน่วยการเรียนรู้	ระยะเวลา	หมายเหตุ
สัปดาห์ที่ 1	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	สร้างความคุ้นเคย	วันละ 30 นาที	
สัปดาห์ที่ 2	จันทร์ อังคาร พุธ	ใช้แบบวัด พฤติกรรม ความซื่อสัตย์	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 3 (แผนการสอนที่ 1)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ผลไม้	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 4 (แผนการสอนที่ 2)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ต้นไม้	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 5 (แผนการสอนที่ 3)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ร่างกาย	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 6 (แผนการสอนที่ 4)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ครอบครัว	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 7 (แผนการสอนที่ 5)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	สัตว์	35 นาที	

สัปดาห์	วัน	หน่วยการเรียนรู้	ระยะเวลา	หมายเหตุ
สัปดาห์ที่ 8 (แผนการสอนที่ 6)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	อาหาร	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 9 (แผนการสอนที่ 7)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	บ้าน	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 10 (แผนการสอนที่ 8)	จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี	ยานพาหนะ	35 นาที	
สัปดาห์ที่ 11	จันทร์ อังคาร พุธ	ใช้แบบวัด พฤติกรรม ความซื่อสัตย์	35 นาที	

การวัดผลและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลมีดังนี้

แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ เป็นลักษณะเป็นการสร้างสถานการณ์จำลองแล้วสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี มีทั้งหมด 3 สถานการณ์ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 ประเมินพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

สถานการณ์ที่ 2 ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบ

สถานการณ์ที่ 3 ประเมินพฤติกรรมความรู้ผิดชอบชั่วดี

ขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
	6. แต่ละกลุ่มร่วมกันทำสลัดผลไม้และตักใส่จานตกแต่งให้สวยงาม 7. ครูแจกจานเล็กๆ ให้เด็กคนละ 1 จาน ให้เด็กตักสลัดผลไม้ใส่จานของตนเอง 8. เมื่อรับประทานเสร็จให้ช่วยกันล้างจานและวัสดุอุปกรณ์ให้สะอาด
ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	9. เด็กและครูร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับประทานอาหารในปริมาณที่ตนเองเลือก จนหมดไม่ทิ้งขว้าง 10. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมเกี่ยวกับการรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้างมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเด็กๆ ให้คุณแม่ซื้อขนมให้เด็กก็ควรรับประทานให้หมด เพราะของทุกอย่างมีคุณค่า

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ผลไม้
2. มีดพลาสติก
3. น้ำสลัด
4. นิทานเรื่องกระต่ายน้อยพอเพียง

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้าง

นิทานเรื่องกระต่ายน้อยพอเพียง

ผู้แต่ง... สุธิษณา โตธนายานนท์

วันนี้แม่กระต่ายซื้อผลไม้มาเยอะเลย ทั้ง องุ่น ส้ม แอปเปิ้ล สาลี่ แม่กระต่ายจึงชวนกระต่ายน้อยมาทำสลัดผลไม้กินกัน แม่กระต่ายนำผลไม้มาล้างให้สะอาด ส่วนกระต่ายน้อยก็ใช้มีดพลาสติกช่วยคุณแม่หั่นผลไม้เป็นชิ้นเล็กๆ ทำด้วยความตั้งใจ เมื่อหั่นเสร็จแล้วคุณแม่ก็นำน้ำสลัดมาราดบนผลไม้ เมื่อสลัดผลไม้เสร็จคุณแม่ให้จานเล็กๆ กระต่ายน้อย 1 ใบ และให้กระต่ายตักสลัดผลไม้เอง กระต่ายน้อยก็ตักแต่พอดี และรับประทานจนหมด แม่กระต่ายชมเชยกระต่ายน้อยว่า “เก่งมากจะลูกที่ทานจนหมด ของทุกอย่างมีคุณค่าไม่ควรทิ้งขว้างนะจ๊ะ” กระต่ายน้อยตอบแม่ต่ายว่า “ค่ะคุณแม่ หนูจะไม่ตักเยอะจนเกินไป เพราะถ้ากินไม่หมดเสียดยั่วเลยคะคุณแม่”

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หน่วยบ้าน : ลักษณะของบ้าน

ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมมือกับผู้อื่นในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

ขั้นการจัดการเรียนรู้

ขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P=Perception)	1. ครูนำภาพมาช่วยกันสำรวจให้เด็กดูพร้อมทั้งเล่าว่า “ มดเป็นสัตว์ขนาดเล็กแต่มันมีความขยันและมีความสามัคคีช่วยกันทำงานทำให้สามารถสร้างรังได้ 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องมดสร้างรังโดยครูตั้งคำถามให้แก่เด็ก ดังนี้ - ทำไมมดถึงสร้างรังได้สำเร็จคะ - การร่วมมือกันทำงานเป็นสิ่งที่ควรกระทำไหมคะ และเพราะอะไร ครูสอดแทรกคุณธรรมในเรื่องของทำงานร่วมมือกับผู้อื่นในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking)	3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับลักษณะบ้านของตนเอง 4. ครูแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม จากนั้นครูสาธิตการสร้างบ้านจากกล่องใส่โทรทัศน์

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นตอนการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction)	5. ครูแจกอุปกรณ์ให้เด็กแต่ละกลุ่มและให้เด็กร่วมกันสร้างบ้านกระดาษโดยครูและครูผู้ช่วยจะร่วมทำกับเด็กๆ (วันนี้ครูและเด็กๆ จะร่วมกันทำเฉพาะโครงสร้างของบ้านส่วนการตกแต่งจะทำต่อในวันพรุ่งนี้)
ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	6. ให้ตัวแทนเด็กออกมาเล่าเกี่ยวกับการสร้างบ้านของกลุ่มตนเองและร่วมกันสรุปกิจกรรม 7. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ภาพมดสร้างรัง
2. กล้องโทรทัศน์
3. กาว
4. กรรไกร

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการทำงานร่วมมือกับผู้อื่นในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
	5. แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม จากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับกะลามัง ผ้าเช็ดมือและครูเป็นผู้เทน้ำใส่ในกะลามังให้ทุกกลุ่ม 6. ก่อนทำกิจกรรมครูนำรูปภาพมาให้เด็กดู ดังนี้ - ภาพเด็กล้างมือและทำน้ำเลอะเทอะพื้น - ภาพเด็กเล่นน้ำในอ่างล้างมือ - ภาพเด็กเช็ดมือกับผ้าเช็ดมือ จากนั้นครูถามเด็กๆ ที่ละภาพว่าสิ่งที่เด็กในภาพทำอยู่เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่และหากเด็กๆ จะล้างมือเด็กๆ ควรทำอย่างไร 7. ครูให้เด็กๆ ล้างมือตามวิธีที่ถูกต้องทีละคน 8. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จให้ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ไว้ที่เดิมและทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อย
ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	9. เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการทำความสะอาดมือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำใดควรทำหรือไม่ควรทำในการล้างมือ 10. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการกระทำที่ควรทำและไม่ควรทำในชีวิตประจำวัน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ภาพวิธีการล้างมือ
2. กะลามัง
3. ผ้าเช็ดมือ

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการบอกได้ว่าการกระทำใดควรทำหรือไม่ควรทำ

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หน่วยต้นไม้ : ต้นไม้ที่เด็กรู้จัก

ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

☆☆

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

ขั้นการจัดการเรียนรู้

ขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P=Perception)	1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลงกิ่งก้านใบพร้อมทั้งทำท่าทางประกอบ 2. ครูเล่าเรื่องราวประกอบภาพว่า “ วันหนึ่งคุณครูนำต้นไม้เล็กๆ มาปลูกไว้ข้างห้องเรียนเด็กๆ และคุณครูมอบหมายให้น้องภูรตน้ำต้นไม้ น้องภูรตน้ำต้นไม้ตามที่ได้รับมอบหมายทุกวัน จากต้นไม้เล็กๆ ก็เติบโตขึ้น อย่างรวดเร็ว คุณครูชมเชยน้องภูรตน้ำต้นไม้ น้องภูรตน้ำต้นไม้ใจที่ต้นไม้เติบโตใหญ่สวยงาม”
ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking)	3. เด็กและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวที่คุณครูเล่า โดยครูตั้งคำถามเด็กๆ ดังนี้ - คุณครูมอบหมายให้น้องภูรตทำอะไรคะ และน้องภูรตทำตามที่คุณครูมอบหมายให้ไหมคะ - การที่น้องภูรตน้ำต้นไม้ทุกวันตามที่คุณครูมอบหมาย เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะอะไรคะ ครูสอดแทรกคุณธรรมเรื่องการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

ขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นตอนการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	4. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับต้นไม้ที่เด็กๆ รู้จัก 5. ครูตัดกระดาษเป็นรูปต้นไม้ เช่น ต้นสน ต้นมะพร้าว เป็นต้น จากนั้น แจกต้นไม้ให้เด็กคนละ 1 ต้น 6. ให้เด็กๆ นำต้นไม้ที่ครูแจกมาจับกลุ่มต้นไม้ที่เป็นชนิดเดียวกันเมื่อครูให้สัญญาณหมดเวลาให้นักเรียนนั่งตามกลุ่ม 7. ครูมอบหมายให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำต้นไม้ชนิดเดียวกันมาแปะลงไปในกระดาษพร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงามและทำข้อตกลงร่วมกับเด็กๆ ว่าเมื่อทำเสร็จให้เก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดให้เรียบร้อย 8. เด็กร่วมกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดให้เรียบร้อยตามข้อตกลง 9. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของกลุ่มของตนเอง พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับชื่อต้นไม้ที่เด็กๆ รู้จัก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ 10. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อคุณแม่มอบหมายให้เด็กๆ เช็ดโต๊ะ เก้าอี้ เด็กก็ควรช่วยคุณแม่ทำงานสำเร็จ เป็นต้น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. กระดาษปรีฟ
2. สีเทียน
3. กาว
4. ต้นไม้กระดาษ

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการเพื่อส่งเสริมให้เด็กการปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ หน่วยสัต์ว์ : ลักษณะของสัต์ว์

ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุ 5 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

ขั้นการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P=Perception) ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking)	1. ครูให้ตัวแทนเด็กออกมาดูภาพสัต์ว์ที่ครูเตรียมไว้โดยให้เด็กทำข้อตกลงกับครูว่าจะไม่พูดและทำท่าทางของสัต์ว์ให้เพื่อนๆ ทายว่าคือสัต์ว์ชนิดใด 2. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการกิจกรรมที่让孩子ทำ โดยตั้งคำถาม ดังนี้ - เด็กๆ ทำข้อตกลงกับคุณครูว่าจะอะไรคะ - การที่เด็กๆ ทำตามข้อตกลงเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำคะ เพราะอะไรคะ ครูสอดแทรกคุณธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกติกา หรือข้อตกลงที่กำหนด
ขั้นตอนการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction)	3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับลักษณะของสัต์ว์ 4. ครูแบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่ม 5. ครูให้ตัวแทนกลุ่มออกมาหยิบอุปกรณ์ซึ่งมีข้อตกลงว่าต้องหยิบกระดาษปรีฟที่วาดโครงร่างของช้าง 1 แผ่น สีเขียน 1 กล่องบนโต๊ะครู จากนั้นครูถามเด็กๆ ว่าหยิบของบนโต๊ะครูกลุ่มละกี่ชิ้น จากนั้นครูชมเชยเด็กๆ ที่หยิบสิ่งของตามจำนวนที่ครูกำหนด

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
	6. ให้เด็กๆ ร่วมกันต่อเติมภาพช้างให้สมบูรณ์และระบายสีให้สวยงาม
ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	7. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานพร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของช้าง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำตามข้อตกลงที่กำหนด 8. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำตามกฎกติกาหรือข้อตกลงที่กำหนดมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำตามกฎกติกาขณะที่เล่นเกม การไม่วิ่งเล่นในห้องเรียน เป็นต้น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. กระดาษปฐพีภาพโครงร่างช้าง
2. สีเทียน

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม

ขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ขั้นสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A=Application)	5. ครูแจกภาพพาหนะ (เครื่องบิน รถยนต์ เรือ) ให้เด็กแต่ละคน 1 ภาพ และ สีเทียนคนละ 1 สี โดยให้เด็กแต่ละคนระบายสีให้สวยงาม หากเด็กต้องการใช้สีอื่นให้ของอนุญาตเพื่อนก่อนจึงจะหยิบไปได้ เมื่อใช้เสร็จแล้วให้นำไปคืนเจ้าของ 6. เมื่อเด็กทุกคนระบายสีเสร็จ ครูแจกกระดาษปรีฟให้กลุ่มละ 1 แผ่น โดยครูวาดภาพท้องฟ้า ถนน และ แม่น้ำลงไป 7. ให้เด็กๆ ร่วมกันนำภาพพาหนะแต่ละประเภทปะติดลงในกระดาษปรีฟว่าพาหนะใดควรวาง บนท้องฟ้า ถนน หรือ แม่น้ำพร้อมทั้งระบายสีให้สวยงาม 8. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จให้เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาด 9. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาเล่าเกี่ยวกับผลงานของกลุ่มตนเอง พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของพาหนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน 10. เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเด็กเจอสิ่งของของผู้อื่นตกลงควรนำไปคืนเจ้าของ หากไม่ทราบว่าใครคือเจ้าของให้นำไปให้คุณครูประกาศหาเจ้าของ เป็นต้น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ภาพพาหนะ
2. กระดาษปรีฟ
3. สีเทียน
4. กาว

การประเมินผล

1. สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม สนทนา การตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตการไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน

ภาคผนวก ค

- แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ
- แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
- แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
- แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ
- แบบประเมินความสอดคล้องของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ
- แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ทำการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ดำเนินการใช้แบบวัดพฤติกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA และ หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PRISA

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ใช้แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความซื่อสัตย์มาวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมความซื่อสัตย์ มีดังนี้

2	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
ชั่วดีได้ด้วยตนเอง
1	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
ชั่วดีได้โดยการกระตุ้น
0	หมายถึง	ไม่แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
ชั่วดี

แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
สถานการณ์ที่ 1

[illegible]

คุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ที่สังเกต (ความมีวินัยในตนเอง)

1. การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม
2. การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
3. การคิดทบทวนและสิ่งที่ต้องการ

วิธีดำเนินการ

1. คุรบอกกับเด็กว่า “วันนี้คุณครูมีกิจกรรมสนุกๆ ให้เด็กๆ ทำกันนะคะ ให้เด็กๆ แบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน และนั่งเป็นวงกลมให้เรียบร้อย”

2. ครและเด็กทำข้อตกลงร่วมกัน

“ก่อนที่จะทำกิจกรรมเราทำข้อตกลงกันก่อนนะคะ ในขณะที่เด็กๆ ทำกิจกรรม เด็กๆ ต้องไม่ออกจากกลุ่ม แต่ถ้าเด็กๆ จะออกจากกลุ่มต้องขออนุญาตคุณครูก่อนนะคะ”

“ได้กฯ คะ เรามีข้อตกลงอะไรกันคะ”

“ได้ก้ๆ ทุกคนเก่งมากคะพี่บอกข้อตกลงได้”

3. ครูอธิบายการทำกิจกรรมให้เด็กๆ ฟัง

“เด็กๆ คะ คุณครูจะแจกกระดาษสีที่มีภาพรูปทรงกลมให้เด็กๆ คนละ 1 แผ่น และจะแจกกรรไกรให้กลุ่มละ 1 อัน เด็กต้องแบ่งกันใช้กรรไกรที่ละคนนะคะ”

ครูแจกกระดาษภาพรูปทรงกลมคนละ 1 แผ่น กรรไกร กลุ่มละ 1 อัน และให้ทุกคนลงมือปฏิบัติ
(สังเกตการรอคอยในการใช้กรรไกรร่วมกับเพื่อน)

4. จากนั้นครูแจกกระดาษสีที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยมให้เด็กๆ คนละ 1 แผ่น พร้อมทั้งอธิบายให้เด็กๆ ฟังว่า

“เด็กๆ คะ คุณครูจะแจกกระดาษสีที่มีภาพรูปทรงสี่เหลี่ยมให้เด็กๆ คนละ 1 แผ่น และให้คนที่ใช้กรรไกรตัดรูปทรงกลมเป็นคนสุดท้าย เป็นผู้ใช้กรรไกรเป็นคนแรกนะคะ”

ครูแจกกระดาษภาพรูปทรงสี่เหลี่ยมคนละ 1 แผ่น และให้ทุกคนลงมือปฏิบัติ (สังเกตการรอคอยในการใช้กรรไกรร่วมกับเพื่อน)

5. ครอบงำกับได้กๆ ว่า

“ได้ๆ ตัดภาพรูปทรงกลมและสี่เหลี่ยมเสร็จหรือยังคะ หากเสร็จแล้วให้ได้ๆ ชูภาพรูปทรงที่ตัดให้คุณครูดูด้วยคะ”

“คุณครูจะแจกกระดาษปรีฟให้กลุ่มละ 1 แผ่น และ สีเทียน 1 กล่อง จากนั้นให้ได้ๆ ช่วยกันนำรูปทรงกลมและรูปทรงสี่เหลี่ยมทากาวและปะติดบนกระดาษปรีฟ พร้อมทั้งใช้สีเทียนตกแต่งให้สวยงาม”

คุณครูแจกกระดาษปรีฟให้กลุ่มละ 1 แผ่น สีเทียน 1 กล่อง และให้ทุกกลุ่มลงมือทำกิจกรรม (สังเกตการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์) (สังเกตการทำตามข้อตกลงที่กำหนด)

6. เมื่อแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมเสร็จให้ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง คุณครูชมเชยได้ๆ ที่ร่วมกันทำงานจนสำเร็จ

แบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

สถานการณ์ที่ 3

~~~~~

คุณลักษณะที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ที่สังเกต (ความรู้ผิดชอบชั่วดี)

1. การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดที่ไม่ควรกระทำจากนิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
3. การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกอย่างคุ้มค่า

วิธีดำเนินการ

1. ครูให้เด็กๆ ทำกิจกรรมเล่นตามมุม โดยให้ครูผู้ช่วยเป็นผู้ดูแล ส่วนครูอยู่ห้องข้างๆ และเรียกเด็กเข้าไปทีละคน โดยครูเล่านิทานเรื่องแกะน้อยหลงทางให้เด็กฟัง พร้อมกับตั้งคำถาม ดังนี้
 “ทำไมแกะน้อยถึงหลงทางคะ”
 “เด็กๆ คิดว่าการกระทำของแกะน้อยเป็นการกระทำที่ถูกต้องหรือไม่อย่างไร”
 “หากเด็กๆ เป็นแกะน้อยจะเลือกทำการกระทำใด” (สังเกตพฤติกรรมการบอกได้ว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟัง)
2. ครูให้เด็กหยิบขนมบนโต๊ะที่ประตูข้างหลังคนละ 1 ชิ้น และเดินกลับไปห้องเรียน (สังเกตพฤติกรรมเด็กว่าเด็กหยิบขนมตามจำนวนที่ครูกำหนดไว้ให้หรือไม่)
3. เมื่อเด็กเข้าพบครูครบทุกคน ครูเข้าไปในห้องเรียนจากนั้นให้เด็กๆ เก็บของเล่นและนั่งที่เดิมให้เรียบร้อย
4. ครูถามเด็กว่า “เด็กๆ ค่ะขนมที่ครูให้อร่อยไหมคะ เด็กๆ อยากทานอีกไหมคะ ถ้าเด็กๆ อยากทานให้เด็กๆ นั่งให้เรียบร้อยนะคะ”
 “ครูจะเรียกเด็กๆ ออกไปหยิบขนมใส่จานที่เตรียมไว้ให้ทีละคน หนูจะหยิบกี่ชิ้นก็ได้นะคะ เมื่อหยิบแล้วอย่าเพิ่งรับประทานนะคะ”
 ครูเรียกชื่อเด็กออกไปหยิบขนมทีละคนเมื่อเด็กหยิบขนมแล้วให้กลับมานั่งที่เดิม
5. ให้เด็กๆ รับประทานขนมพร้อมกัน (สังเกตพฤติกรรมการรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้าง)
6. เมื่อเด็กๆ รับประทานเสร็จให้ล้างจานและทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อย

นิทานเรื่อง แกะน้อยหลงทาง

สุธิษณา โตธนายานนท์ ผู้แต่ง

ในวันหนึ่ง...คนเลี้ยงแกะได้พาฝูงแกะไปกินหญ้าที่ในกลางท้องทุ่งใกล้ป่าใหญ่แห่งหนึ่งนั้น แต่ก่อนที่จะไป ชายเลี้ยงแกะได้ทำข้อตกลงกับแกะว่า อย่าเดินออกนอกฝูงเด็ดขาดเพราะอาจจะทำให้พลัดหลงกันได้ แต่มีลูกแกะตัวหนึ่งไม่เชื่อฟังชายเลี้ยงแกะ มันเห็นทุ่งดอกไม้ข้างทาง จึงแวะไปวิ่งเล่น ทำให้มันเดินพลัดหลงทางและแตกฝูงออกมา ลูกแกะตัวนั้นเดินหลงเข้าไปใกล้ชายป่า และก็พอดีกับตอนนั้นได้มีหมาป่าตัวหนึ่งออกมาจากในป่า เมื่อมันมองไปและได้เห็นลูกแกะ ที่เดินหลงจากฝูง ออกมาตัวเดียวอย่างนั้นเข้า มันจึงดีใจยิ่งนักที่อยู่ๆ ก็มีลาภปากอันโอชะเดินมาให้มันกินอย่างง่าย ๆ "เหออๆ" นั้น มันลูกแกะหลงทางออกมาจากฝูงนี้ แหม..ช่างน่ากินเสียจริง..เหออๆ อย่างนี้ก็หวานคอแรงเรานะสิ" มันว่า แล้วก็ย่างสามขุม ตรงเข้าไปหมายจะจับและขย้ำกินให้หายหิว ลูกแกะเมื่อเห็นเช่นนั้น ก็ตกใจกลัวเป็นอย่างมาก พร้อมกับร้องขอความช่วยเหลือ "ช่วยด้วยครับ ช่วยผมด้วยครับ หมาป่าจะกินผม" ขณะที่หมาป่ากำลังจะกินเจ้าแกะน้อยนั้นก็มีเสียงปึงดังขึ้น ชายเลี้ยงแกะเข้ามาช่วยแกะน้อยได้ทันเวลาพอดี หมาป่าได้ยินเสียงปึงจึงตกใจกลัวแล้ววิ่งหนีเข้าป่าไป แกะน้อยร้องไห้ด้วยความตกใจและหวาดกลัว พร้อมกับขอโทษกับชายเลี้ยงแกะอีกทั้งสัญญาว่าจะเชื่อฟังและจะทำตามข้อตกลงที่ชายเลี้ยงแกะบอกทุกอย่าง

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง:

1. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์เป็นการสังเกตคุณลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี เป็นรายบุคคล โดยทำการสังเกต 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA และช่วงหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

2. แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย ใช้มาตรการให้คะแนน (Rubric) เป็นการประเมินค่า 4 ระดับ มีกฎเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

2 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
 ชั่วดีได้ด้วยตนเอง

1 หมายถึง แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
 ชั่วดีได้โดยการกระตุ้น

0 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และ ความรู้ผิดชอบ
 ชั่วดี

3. ในช่วงเวลาที่สังเกต เมื่อเด็กแสดงออกถึงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ตรงกับข้อใดและช่วงระดับใด ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และการอดทนรอคอยสิ่งที่ต้องการ

ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม และการเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ

ความรู้ผิดชอบชั่วดี หมายถึง พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกโดยการบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดที่ไม่ควรกระทำจากนิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน และการที่เด็กได้รับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือกอย่างคุ้มค่า

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรมความซื่อสัตย์ (สถานการณ์ที่ 1 ความมีวินัยในตนเอง)								
		การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือ ข้อตกลงในการทำกิจกรรม			การทำงานร่วมกับผู้อื่นใน กิจกรรมที่เป็นประโยชน์			การอดทนรอคอย ในสิ่งที่ต้องการ		
		ระดับคะแนน			ระดับคะแนน			ระดับคะแนน		
		2	1	0	2	1	0	2	1	0
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										

ผู้สังเกต .....

วันที่ .....

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

1. การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม
  - 2 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง
  - 1 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
  - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรม
2. การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
  - 2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้ด้วยตนเอง
  - 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
  - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
3. การอดทนรอคอยในสิ่งที่ต้องการ
  - 2 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรม ได้ด้วยตนเอง
  - 1 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรม โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
  - 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่รอคอยในการทำการทำกิจกรรม

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรมความซื่อสัตย์ (สถานการณ์ที่ 2 ความรับผิดชอบ)								
		การปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้ รับมอบหมาย			การใช้ของเล่นหรือวัสดุ อุปกรณ์อย่างทะนุถนอม			การเก็บของเล่นหรือวัสดุ อุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำ กิจกรรมเสร็จ		
		ระดับคะแนน			ระดับคะแนน			ระดับคะแนน		
		2	1	0	2	1	0	2	1	0
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										

ผู้สังเกต .....

วันที่ .....

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

1. การปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมาย

- 2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้ด้วยตนเอง
- 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
- 0 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ

2. การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม

- 2 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้ด้วยตนเอง
- 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
- 0 คะแนน เมื่อเด็กใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหาย

3. การเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ

- 2 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้ด้วยตนเอง
- 1 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
- 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่เก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จ

แบบบันทึกคะแนนการสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรมความซื่อสัตย์ (สถานการณ์ที่ 3 ความรู้ผิดชอบชั่วดี)								
		การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำ หรือสิ่งใดไม่ควรกระทำจาก นิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น			การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมา เป็นของตน			การที่รับประทานอาหาร หรือขนมในปริมาณที่ตน เลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้าง		
		ระดับคะแนน			ระดับคะแนน			ระดับคะแนน		
		2	1	0	2	1	0	2	1	0
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										

ผู้สังเกต .....

วันที่ .....

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมความเชื่อสัจย์ของเด็กปฐมวัย

1. การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ

- 2 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้ด้วยตนเอง
- 1 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
- 0 คะแนน เมื่อเด็กบอกไม่ได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ

2. การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน

- 2 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมตามจำนวนที่ครูกำหนดได้ด้วยตนเอง)
- 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมตามจำนวนที่ครูกำหนดได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น)
- 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมเกินจำนวนที่ครูกำหนด)

3. การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกอย่างคุ้มค่า

- 2 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมดไม่ทิ้งขว้างได้ด้วยตนเอง
- 1 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้างได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น
- 0 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกไม่หมด ทิ้งขว้างขนม

**แบบประเมินความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA
เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง:

1. แบบประเมินฉบับนี้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัย หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินฉบับนี้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

เพศ ..... อายุ ..... วุฒิการศึกษา .....
 ตำแหน่ง ..... หน่วยงานที่สังกัด .....
 ประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย ..... ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของครูปฐมวัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRIPA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง: โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ระดับความเหมาะสม” ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบประเมินนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก
 ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
1	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย						
2	รูปแบบการจัดการเรียนรู้พัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย						
3	คู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย						

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
		5	4	3	2	1	
4	แผนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมในด้าน						
	4.1 จุดประสงค์การเรียนรู้						
	4.2 จุดประสงค์ของการวิจัย						
	4.3 เนื้อหา						
	4.4 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้						
	4.5 สื่อการสอน						
	4.6 การวัดและประเมินผล						
5	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย						
6	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์กับครูปฐมวัย						
7	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA พัฒนาเด็กให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง: ผู้เชี่ยวชาญโปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ระดับความคิดเห็น” ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบพิจารณาความเหมาะสมด้วยดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

ระดับ +1 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
1	สาระในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม				
2	วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม				
3	แผนการจัดประสบการณ์โดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบ PRISA แต่ละขั้นไปใช้มีความเหมาะสม				
	ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ P = Perception				
	ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด R = Reflective Thinking				
	ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ I = Interaction				
	ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ S = Sharing				
	ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ A = Application				
4	แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ผลไม้ที่เด็กรู้จัก				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ลักษณะของผลไม้				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : รสชาติของผลไม้				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ประโยชน์ของผลไม้				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ต้นไม้ที่เด็กรู้จัก				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ลักษณะและส่วนประกอบของต้นไม้				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ประโยชน์ของต้นไม้				

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
4	แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม (ต่อ)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : การดูแลรักษาต้นไม้				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : อวัยวะในร่างกาย				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : หน้าที่ของอวัยวะ				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษาความสะอาดมือ				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษาความสะอาดฟัน				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : สมาชิกในครอบครัว				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (1)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (2)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ชื่อของสัตว์ที่รู้จัก				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ลักษณะของสัตว์				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ประโยชน์ของสัตว์				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : การดูแลสัตว์				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก 5 หมู่				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารที่มีประโยชน์				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : ประโยชน์ของอาหาร				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : มารยาทในการรับประทานอาหาร				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก 5 หมู่				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : ลักษณะของบ้าน				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : ส่วนประกอบของบ้าน				

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
4	แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม (ต่อ)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (1)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (2)				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ชื่อยานพาหนะที่ได้รู้จัก				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ประโยชน์ของยานพาหนะ				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การปฏิบัติตามกฎจราจร 1				
	- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การปฏิบัติตามกฎจราจร 2				
5	แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมมีความเหมาะสม				
6	แผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก อายุ 5 – 6 ปี				
7	สื่อประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย				
8	การประเมินพฤติกรรมมีความเหมาะสม				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความสอดคล้องแบบสังเกตพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ

*****

คำชี้แจง:

ผู้เชี่ยวชาญโปรดพิจารณารายการประเมิน และเกณฑ์การประเมินต่อไปนี้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนน หากมีข้อความใดควรแก้ไขปรับปรุง ขอความกรุณาแจ้งในข้อเสนอแนะ

ระดับ +1 หมายถึง สอดคล้อง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
สถานการณ์ที่ 1 ความมีวินัยในตนเอง - การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม	2 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรมโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงขณะทำกิจกรรม				
- การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์	2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น				

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การอดทนรอคอย ในสิ่งที่ต้องการ	2 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กรอคอยในการทำกิจกรรมโดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่รอคอยในการทำการทำกิจกรรม				
สถานการณ์ที่ 2 ความ รับผิดชอบ การปฏิบัติในสิ่งที่ ตนเองได้รับ มอบหมาย	2 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ				
การใช้ของเล่น หรือวัสดุอุปกรณ์ อย่างทะนุถนอม	2 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่ใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหายได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กใช้อุปกรณ์ด้วยความรุนแรง เช่น ขว้าง โยน กระแทก จนทำให้เกิดความเสียหาย				
การเก็บของเล่น หรือวัสดุอุปกรณ์ ไว้ที่เดิมหลังทำ กิจกรรมเสร็จ	2 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กเก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่เก็บอุปกรณ์หลังทำกิจกรรมเสร็จ				

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
สถานการณ์ที่ 3 ความรู้ผิดชอบ ชั่วดี - การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ	2 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กบอกไม่ได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ				
- การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน	2 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมตามจำนวนที่ครูกำหนดได้ด้วยตนเอง) 1 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมตามจำนวนที่ครูกำหนดได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น) 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน (หยิบขนมเกินจำนวนที่ครูกำหนด)				
- การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกอย่างคุ้มค่า	2 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้างได้ด้วยตนเอง 1 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกจนหมด ไม่ทิ้งขว้างได้โดยมีครูและเพื่อนคอยกระตุ้น 0 คะแนน เมื่อเด็กรับประทานขนมในปริมาณที่ตนเองเลือกไม่หมด				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ลงชื่อ .....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ง
ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้
รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
1. การอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีสาระสำคัญและเหมาะสม	5	-	-	1.00	เหมาะสม
2. เนื้อหาสาระของแต่ละหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเข้าใจเหมาะสม	5	-	-	1.00	เหมาะสม
3. ความมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถแสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังกับให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความซื่อสัตย์	5	-	-	1.00	เหมาะสม
4. ระดับขั้นการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย	5	-	-	1.00	เหมาะสม
5. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (P=Perception) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
6. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด (R = Reflective Thinking) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
7. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ (I = Interaction) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
8. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (S = Sharing) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
9. การอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ (A = Application) มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
10. กระบวนการจัดการเรียนรู้ขั้นที่ 5 มีความเหมาะสมและชัดเจน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
11. การอธิบายบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	-	1	0.80	เหมาะสม
12. การอธิบายบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	1	-	0.60	เหมาะสม

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
1. สารในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย					
มีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4	-	1	0.80	เหมาะสม
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
4. แผนการจัดประสบการณ์โดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PRISA แต่ละขั้นไปใช้มีความเหมาะสม					
ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ P = Perception	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนความคิด R = Reflective Thinking	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 3 ขั้นร่วมกันกระทำ I = Interaction	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ S = Sharing	4	-	1	0.60	เหมาะสม
ขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์นำไปใช้ A = Application	3	2	-	0.60	เหมาะสม
5. แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสม					
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ผลไม้ที่เด็กรู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ลักษณะของผลไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : รสชาติของผลไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยผลไม้ : ประโยชน์ของผลไม้	5	-	0	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ต้นไม้ที่เด็กรู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ลักษณะและ					
ส่วนประกอบของต้นไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยต้นไม้ : ประโยชน์ของ					
ต้นไม้	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : อวัยวะใน					
ร่างกาย	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : หน้าที่ของ					
อวัยวะ	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษา					
ความสะอาดมือ	4	-	1	0.80	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยร่างกาย : การรักษา					
ความสะอาดฟัน	4	-	1	0.60	เหมาะสม

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : สมาชิกในครอบครัว	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (1)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (2)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยครอบครัว : การปฏิบัติตนต่อสมาชิกในครอบครัว	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ชื่อของสัตว์ที่รู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ลักษณะของสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : ประโยชน์ของสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยสัตว์ : การดูแลสัตว์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
5 หมู่	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารที่มีประโยชน์	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : ประโยชน์ของอาหาร	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : มารยาทในการรับประทานอาหาร	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยอาหาร : อาหารหลัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม
5 หมู่	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : ลักษณะของบ้าน	5	-	-	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน :					
ส่วน ประกอบของบ้าน	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (1)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยบ้าน : การดูแลรักษาบ้าน (2)	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ชื่อยานพาหนะที่เด็กรู้จัก	4	-	1	0.60	เหมาะสม

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : ประโยชน์ของยานพาหนะ	4	-	1	0.60	เหมาะสม
6. แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การปฏิบัติตามกฎจราจร 1	5	-	-	1.00	เหมาะสม
- แผนการจัดประสบการณ์หน่วยยานพาหนะ : การปฏิบัติตามกฎจราจร 2	5	-	-	1.00	เหมาะสม
7. แผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กอายุ 5 - 6 ปี	4	-	1	0.60	เหมาะสม
8. สื่อประกอบการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย	4	-	1	0.60	เหมาะสม
9. การประเมินพฤติกรรมมีความเหมาะสม	4	-	1	0.60	เหมาะสม

3. การประเมินความเหมาะสมของแบบวัดพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (5 ท่าน)			IOC	ความหมาย
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย		
สถานการณ์ที่ 1 ความมีวินัยในตนเอง					
- การปฏิบัติตามกฎกติกาหรือข้อตกลงในการทำกิจกรรม	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การอดทนรอคอยในสิ่งที่ต้องการ	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์ที่ 2 ความรับผิดชอบ					
- การปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมาย	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การใช้ของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์อย่างทะนุถนอม	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การเก็บของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ไว้ที่เดิมหลังทำกิจกรรมเสร็จ	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์ที่ 3 ความรู้ผิดชอบชั่วดี					
- การบอกได้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำจากนิทานหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน	5	-	-	1.00	สอดคล้อง
- การที่เด็กรับประทานอาหารหรือขนมในปริมาณที่ตนเลือก	5	-	-	1.00	สอดคล้อง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสุธิษณา โตธนายานนท์
วันเดือนปีเกิด	17 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดลำปาง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	159/4 ถนนพหลโยธิน ตำบลหลวงเหนือ อำเภอองาว จังหวัดลำปาง 52110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ครุศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2558	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ